

T.C.
KONYA TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK EĞİTİMİNDE
ÖRGÜN ÖĞRETİM VE PANDEMİ DÖNEMİ
STAJ UYGULAMALARININ İNCELENMESİ

Nurcihan Şengül ERDOĞAN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Mimarlık Anabilim Dalı

Nisan - 2022
KONYA
Her Hakkı Saklıdır

TEZ KABUL VE ONAYI

Nurcihan Şengül ERDOĞAN tarafından hazırlanan ‘‘Mimarlık Eğitiminde Örgün Öğretim ve Pandemi Dönemi Staj Uygulamalarının İncelenmesi’’ adlı tez çalışması 03/02/2022 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oy birliği ile Konya Teknik Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı’nda YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

İmza

Başkan

Doç. Dr. Selçuk SAYIN

.....

Danışman

Prof. Dr. Serra Zerrin KORKMAZ

.....

Üye

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa DERELİ

.....

Yukarıdaki sonucu onaylarım.

Prof. Dr. Saadettin Erhan KESEN
Enstitü Müdürü

TEZ BİLDİRİMİ

Bu tezdeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edildiğini ve tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını bildiririm.

DECLARATION PAGE

I hereby declare that all information in this document has been obtained and presented in accordance with academic rules and ethical conduct. I also declare that, as required by these rules and conduct, I have fully cited and referenced all material and results that are not original to this work.

Nurcihan Şengül ERDOĞAN

Tarih:

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MİMARLIK EĞİTİMİNDE ÖRGÜN ÖĞRETİM VE PANDEMİ DÖNEMİ STAJ UYGULAMALARININ İNCELENMESİ

Nurcihan Şengül ERDOĞAN

**Konya Teknik Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Mimarlık Anabilim Dalı**

Danışman: Prof. Dr. Serra Zerrin KORKMAZ

2022, 115 Sayfa

Jüri

Prof. Dr. Serra Zerrin KORKMAZ

Doç. Dr. Selçuk SAYIN

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa DERELİ

Meslek pratiği çalışmaları; mimarlık eğitimi müfredatında yer alan staj uygulamaları ile akademik eğitimini tamamlayan adayların uygulama yetkisi almadan önce katıldıkları mesleki uygulama deneyimi programları olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Mimar adaylarının uygulama yetkisi almadan önce zorunlu olarak dâhil oldukları staj uygulamalarının ve/veya mesleki uygulama deneyimi programlarının, adayların mesleki bilgi ve becerilerini geliştirebilmeleri için büyük bir fırsat olduğu düşünülmektedir. Mimarlık eğitimi programında yer alan staj uygulamaları, öğrenilen teorik derslerin uygulama ile birleştirilmesini sağlamaktadır. Ancak dünya genelinde ülkelerin mimarlık eğitimi süreçleri incelendiğinde, meslek pratiği çalışmaları için bir standart olmadığı anlaşılmaktadır. Türkiye’de de bu duruma benzer bir sorun gözlenmekte olup, her bir mimarlık bölümünün kendine ait staj yönergesi hazırlayarak kullandığı bilinmektedir. Bu durum sonucunda ise staj uygulamalarının süresinde, çeşidinde ve işleyişinde farklılıklar olduğu görülmektedir. Ayrıca; 2019 yılında başlayarak tüm dünyada etkisini gösteren Covid-19 salgını sebebiyle Dünya Sağlık Örgütü tarafından 2020 yılının Mart ayından itibaren pandemi dönemi ilan edilmiştir. Salgından Türkiye’nin de etkilendiği bu süreçte, eğitim alanında bazı yenilikler hayata geçirilmiştir. Mimarlık bölümlerinin, pandemi döneminde öğrencilere kolaylık sağlamak amacıyla; derslerin çevrim içi ortamda işlenmesinin yanı sıra zorunlu staj uygulamaları için de çeşitli alternatifler sundukları görülmektedir.

Literatür araştırmasına dayalı betimsel inceleme yöntemi kullanılarak hazırlanan tez çalışması kapsamında; 2021-2022 eğitim yılı verilerine göre Türkiye’de 105 adet üniversitede aktif olarak mimarlık eğitimi verildiği belirlenmiştir. Bu üniversiteler arasından seçilen 30 adet mimarlık bölümünde yürütülen staj uygulamalarının analizi yapılmıştır. Örneklem grubunu oluşturan üniversitelerin örgün öğretim ve pandemi dönemi staj uygulamaları incelenerek mimarlık eğitimi için faydalı görülen yöntemler tespit edilmiştir. Böylece; meslek pratiği çalışmalarının Türkiye’de sürdürülen mimarlık eğitimindeki yerini ve önemini kavrayabilmek, staj yönergelerindeki farklılıkları saptayabilmek amaçlanmıştır.

Elde edilen veriler doğrultusunda, Türkiye’de yürütülen staj uygulamaları için bir standart ve akreditasyonun olmadığı tespit edilmiştir. Zorunlu tutulan staj uygulamalarının türü, iş günü sayısı ve öncelik sırası üniversiteler arasında çeşitlilik göstermektedir. Pandemi döneminde hayata geçirilen faaliyetlerde de farklılıklar olduğu, her üniversitenin kendi bünyesinde aldığı karar doğrultusunda staj uygulamalarında çeşitli yöntemler yürüttüğü belirlenmiştir. Yapılan çalışmanın değerlendirilmesinin ardından, meslek pratiği çalışmalarını iyileştirmek amacıyla ve bu alanda gelecekte hazırlanabilecek araştırmalar için önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Meslek pratiği, Mesleki deneyim, Mimarlık eğitimi, Staj uygulamaları, Staj yönergesi.

ABSTRACT

MS THESIS

EXAMINATION OF FORMAL EDUCATION AND PANDEMIC PERIOD INTERNSHIP PRACTICES IN ARCHITECTURAL EDUCATION

Nurcihan Şengül ERDOĞAN

**Konya Technical University
Institute of Graduate Studies
Department of Architecture**

Advisor: Prof. Dr. Serra Zerrin KORKMAZ

2022, 115 Pages

Jury

Prof. Dr. Serra Zerrin KORKMAZ

Assoc. Prof. Dr. Selçuk SAYIN

Asst. Prof. Dr. Mustafa DERELİ

Professional practice studies, it is divided into two programs as internship practices in the architectural education curriculum and professional practice experiences attended by candidates who have completed their academic education. It is thought that internship practices and/or professional practice experiences, in which architect candidates are required to participate before they are authorized to practice, are a great opportunity for candidates to improve their professional knowledge and skills. Internship practices in the architectural education program ensure that the theoretical lessons learned are combined with practice. However, when the architectural education processes in countries around the world are examined, it is understood that there is no standard for professional practice studies. A similar problem is observed in Turkey, and it is known that each architecture department prepares and uses its own internship instructions. As a corollary, it is seen that there are differences in the duration, type and functioning of internship practices. Besides, due to the outbreak of Covid-19 pandemic, some innovative approaches have been implemented in the field of architecture education. To better accommodate the students during the pandemic, architecture departments offered various alternatives for mandatory internship practices such as online platforms.

Within the scope of the thesis, prepared by using the descriptive analysis method based on literature review according to the data of the 2021-2022 academic year, it has been determined that there are 105 universities in Turkey actively providing architectural education. Internship practices, performed in 30 architecture departments selected among these universities, were analyzed. By examining the formal education and pandemic period internship practices of the universities that make up the sample group, the methods deemed useful for architectural education were determined. Thus, to comprehend the place and importance of professional practice studies in architectural education in Turkey, it is aimed to determine the differences in the internship instructions.

Based on the obtained data, it has been determined that there is no standard and accreditation for internship practices in Turkey. The type of compulsory internship practices, the number of working days and the order of priority vary among universities. It has been determined that there are also differences in the activities implemented during the pandemic period and that each university performs various methods in internship practices in line with the decision taken within own itself. Following the assessment of the study, some suggestions were made to improve the professional practice studies and for future research in this field.

Keywords: Architectural education, Internship instruction, Internship practices, Professional experience, Professional practice.

ÖNSÖZ

Lisans ve yüksek lisans eğitimim sürecinde katkılarıyla beni yönlendiren, benden bilgilerini, yardımlarını ve desteğini esirgemeyen, her zaman yanımda olan çok kıymetli danışmanım Sayın Prof. Dr. Serra Zerrin KORKMAZ'a şükranlarımı sunarım.

Çalışmanın yönlendirilmesinde ve tamamlanmasında mesleki destekleri ile katkıda bulunan Sayın Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin ALTINDIŞ hocama ve değerli jüri üyelerim Sayın Doç. Dr. Selçuk SAYIN ile Sayın Dr. Öğr. Üyesi Mustafa DERELİ hocalarıma teşekkür ederim.

Hayatım boyunca attığım her adımda yanımda olan, sevgilerini, desteklerini, bana olan inançlarını hep arkamda hissettiğim sevgili annem Hatice ERDOĞAN ve babam Orhan ERDOĞAN'a teşekkürü bir borç bilirim. Ayrıca desteğini her zaman arkamda hissettiğim kıymetli dayım Tahir GÜLNİTİKLER başta olmak üzere bugünlere gelmemi sağlayan ve başarılarımda emeği olan büyük ailemin her bir üyesine ayrı ayrı minnetlerimi sunarım.

Son olarak, bu tezi hazırlarken en büyük destekçim olan değerli dostum ve meslektaşım Merve ÖZDOĞAN'a teşekkür ederim.

Nurcihan Şengül ERDOĞAN
KONYA-2022

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
ÖNSÖZ	vi
İÇİNDEKİLER	vii
KISALTMALAR	ix
1. GİRİŞ	1
1.1. Çalışmanın Amacı ve Kapsamı	2
1.2. Çalışmanın Genel Yapısı	3
1.3. Çalışmanın Materyal ve Yöntemi	5
2. MİMARLIK EĞİTİMİ VE MESLEK PRATIĞI ÇALIŞMALARI.....	6
2.1. Mimarlık ve Mimarlık Eğitimi	6
2.1.1. Mimarlık ve Mimar Kavramı.....	6
2.1.2. Mimarlık Eğitiminin Tarihçesi	9
2.1.3. Türkiye’de Son Dönem Mimarlık Eğitimi	14
2.2. Mimarlık Eğitiminde Meslek Pratiği Çalışmaları	19
2.2.1. Dünyadaki Meslek Pratiği Çalışmaları	19
2.2.2. Türkiye’de Meslek Pratiği Çalışmaları.....	24
2.3. Covid-19 Pandemisinde Türkiye’de Mimarlık Eğitimi ve Staj Uygulamaları. 29	
3. STAJ UYGULAMALARININ İNCELENMESİ	34
3.1. Mimarlık Eğitiminde Staj Uygulamalarının Önemi	34
3.2. Üniversitelerde Yürütülen Staj Uygulamalarının İncelenmesi.....	35
3.2.1. Abdullah Gül Üniversitesi (AGÜ).....	37
3.2.2. Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi (ATÜ).....	39
3.2.3. Akdeniz Üniversitesi	41
3.2.4. Aksaray Üniversitesi (ASÜ).....	43
3.2.5. Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi (ALKÜ)	44
3.2.6. Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi (AYBÜ)	45
3.2.7. Atılım Üniversitesi.....	46
3.2.8. Bahçeşehir Üniversitesi (BAU)	48
3.2.9. Başkent Üniversitesi	49
3.2.10. Bursa Uludağ Üniversitesi (BUÜ).....	51
3.2.11. Dokuz Eylül Üniversitesi (DEÜ).....	53
3.2.12. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi (ESOGÜ)	55
3.2.13. Gazi Üniversitesi	56
3.2.14. Gebze Teknik Üniversitesi (GTÜ).....	58
3.2.15. İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi.....	60
3.2.16. İstanbul Teknik Üniversitesi (İTÜ)	62

3.2.17. İzmir Ekonomi Üniversitesi (İEÜ)	64
3.2.18. İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü (İYTE)	65
3.2.19. Karadeniz Teknik Üniversitesi (KTÜ)	67
3.2.20. Konya Teknik Üniversitesi (KTÜN)	69
3.2.21. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi (MSGSÜ)	71
3.2.22. Ondokuz Mayıs Üniversitesi (OMÜ)	72
3.2.23. Orta Doğu Teknik Üniversitesi (ODTÜ)	74
3.2.24. Özyeğin Üniversitesi (ÖZÜ)	78
3.2.25. Sakarya Üniversitesi (SAÜ)	79
3.2.26. TED Üniversitesi (TEDÜ)	80
3.2.27. TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi (TOBB ETÜ)	82
3.2.28. Trakya Üniversitesi (TÜ)	84
3.2.29. Yeditepe Üniversitesi	85
3.2.30. Yıldız Teknik Üniversitesi (YTÜ)	87
3.3. Bölüm Değerlendirmesi	90
4. SONUÇLAR VE ÖNERİLER	96
KAYNAKLAR	100
EKLER	113

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
ACE	: Avrupa Mimarlar Konseyi
AGÜ	: Abdullah Gül Üniversitesi
ALKÜ	: Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi
ASÜ	: Aksaray Üniversitesi
ATÜ	: Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi
AXP	: Architecture Experience Programı
AYBÜ	: Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
AYT	: Alan Yeterlilik Testi
BAU	: Bahçeşehir Üniversitesi
BUÜ	: Bursa Uludağ Üniversitesi
CE	: Continuing Education
DEÜ	: Dokuz Eylül Üniversitesi
DGS	: Dikey Geçiş Sınavı
DSÖ	: Dünya Sağlık Örgütü
EDMMA	: Eskişehir Devlet Mühendislik Mimarlık Akademisi
ESOGÜ	: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi
GTÜ	: Gebze Teknik Üniversitesi
IDP	: Intern Architect Development Program
İDMMA	: İstanbul Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisi
İEÜ	: İzmir Ekonomi Üniversitesi
İTO	: İstanbul Teknik Okulu
İTÜ	: İstanbul Teknik Üniversitesi
İYTE	: İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü
KKTC	: Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti
KOBİ	: Küçük ve orta boyutlu işletmeler
KTÜ	: Karadeniz Teknik Üniversitesi
KTÜN	: Konya Teknik Üniversitesi
MİAK	: Mimarlık Akreditasyon Kurulu
MİDEKON	: Mimarlık Fakültesi Dekanları Konseyi
MimED	: Mimarlık Eğitim Derneği
MİV	: Mimarlık Vakfı
MOBBİG	: Mimarlık Okulları Bölüm Başkanları İletişim Grubu
MSGSÜ	: Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi
NCARB	: The National Council of Architectural Registration Boards
ODTÜ	: Orta Doğu Teknik Üniversitesi
OMÜ	: Ondokuz Mayıs Üniversitesi
ÖSYM	: Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi
ÖZÜ	: Özyeğın Üniversitesi
SAÜ	: Sakarya Üniversitesi
SMGM	: Sürekli Mesleki Gelişim Merkezi
T.C.	: Türkiye Cumhuriyeti
TED	: Türk Eğitim Derneği
TEDÜ	: TED Üniversitesi
TMMOB	: Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği
TOBB	: Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
TOBB ETÜ	: TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi

TÜ : Trakya Üniversitesi
TYT : Temel Yeterlilik Testi
UIA : Uluslararası Mimarlar Birliği
vb. : ve benzeri
WHO : World Health Organization
YKS : Yükseköğretim Kurumları Sınavı
YÖK : Yükseköğretim Kurulu
YTÜ : Yıldız Teknik Üniversitesi

1. GİRİŞ

Birçok farklı disiplinden gelen özellikleri ve kavramları bir araya getiren bir meslek dalı olan mimarlık, insanlığın varoluşundan günümüze kadar hayatın içinde kendine yer bulmuş bir kavramdır. Meslek pratiği çalışmaları ile mimar adaylarının uygulama yetkisi almadan önce mesleki uygulama alanlarında bulunarak disiplinler arası çalışmayı öğrenmesi ve mimarlık mesleğine dair tecrübe edinmesi amaçlanmaktadır. Bu sebeple mimarlık eğitimi süresince verilen teorik derslerdeki bilgilerin pratik uygulamalar ile birleştirilmesi önemlidir. Meslek pratiği çalışmalarının bir türü olan staj uygulamaları ise mimarlık eğitimi alan öğrencilerin mesleki deneyim kazanmaları için önemli bir fırsat olarak görülmektedir.

Günümüzde mimarlık mesleğinin toplumsal, kültürel, teknolojik ve ekonomik vb. gelişmelerden etkilenmesiyle birlikte, mimarların mesleklerini icra edebilmeleri için gerekli olan bilgi, beceri ve yetkilerinin yeniden düzenlenmesi gerekmektedir. Bu düzenlemeler doğrultusunda da mimarlık eğitimi müfredatının güncellenme ihtiyacı ile teorik derslerin mesleki uygulama alanlarıyla entegre edilmesi gerekliliği tartışma konuları arasında yer almaktadır. Türkiye ve diğer ülkelerdeki mimarlık eğitimi ile mesleki uygulama yetkisi kazanma koşulları araştırıldığında farklılıklar olduğu gözlemlenmektedir. Söz konusu farklılıkları; mimarlık eğitiminin süresi, müfredatta yer alan dersler, eğitim sürecince tamamlanması gereken staj uygulamaları ile uygulama yetkisi alınmadan önce yapılan mesleki uygulama deneyimi programları, meslek insanı olarak tanınma ve mimar unvanı alabilme koşulları gibi çeşitli etkenler oluşturmaktadır. Türkiye’de yürütülmekte olan mimarlık eğitiminde küreselleşmenin sağlanması ile standartların belirlenmesi için bu konuda çalışmalar yapan Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği (TMMOB) Mimarlar Odası, Mimarlık Fakültesi Dekanları Konseyi (MİDEKON), Mimarlık Vakfı (MİV), Mimarlık Okulları Bölüm Başkanları İletişim Grubu (MOBBİG), Mimarlık Akreditasyon Kurulu (MİAK), Sürekli Mesleki Gelişim Merkezi (SMGM), Mimarlık Eğitim Derneği (MimED) vb. kurum, kuruluş ve topluluklar bulunmaktadır.

Mimar adaylarının eğitim aldıkları süreçte serbest piyasa ile iç içe olmaları meslek hayatına ve teknolojik gelişmelere daha hızlı uyum sağlamalarına katkıda bulunmaktadır. Müfredatta yer alan teorik derslerin staj uygulamaları ile desteklenmesi öğrencilerin mesleki gelişimi açısından büyük önem taşımaktadır. Staj uygulamalarına katılan öğrenciler sorumluluk duygusu edinmekte, oluşan usta-çırak ilişkisi sayesinde

sorarak ve araştırarak bilgi birikimini artırabilmektedirler. Meslek pratiği çalışmalarına dâhil olan adaylar, edindikleri bilgi ve beceriler sayesinde mesleklerinde güç ve prestij kazanmaktadır. Ek olarak, staj uygulamalarını yaptıkları kurumlar tarafından öğrencilere mezuniyet sonrası iş imkânı veya referans olanağı sağlandığı durumlar da gözlemlenmektedir.

2020 yılı Mart ayından itibaren Dünya Sağlık Örgütü tarafından pandemi dönemi ilan edilmesiyle birlikte, birçok ülkede Covid-19 virüsünün yayılmasını önlemek amacıyla sıkı tedbirler alınmıştır. İnsanların fiziksek mesafelerini koruyabilmek ve etkileşimlerini azaltmak için hayata geçirilen önlemlerden biri de uzaktan eğitim sisteminin kullanılmaya başlanmasıdır. Söz konusu salgın, mimarlık eğitiminden mesleki uygulamaya kadar birçok alanda değişim ve dönüşüme neden olmuştur. Uzaktan eğitim sisteminin zorunlu olduğu bu dönemde; mimarlık müfredatının içeriği, eğitim metotları ve staj uygulamalarının koşullarının yeniden gözden geçirilmesi gerekliliği ortaya çıkmıştır. Yükseköğretim Kurulu (YÖK) tarafından alınan kararda; pandemi dönemine özgü olmak kaydıyla staj uygulamalarının çevrim içi platformlarda, proje, vaka analizi, simülasyon eğitimi vb. faaliyetler ile de yapılabileceği ifade edilmiştir. Hem öğrenciler hem de üniversitelerde görevli staj birimleri/yetkilileri için kolaylık sağlaması nedeniyle, pandemi döneminde yürütülen bazı uygulamaların ve yöntemlerin salgın sonrası süreçte de kullanılmaya devam edilme olasılığı bulunmaktadır.

1.1. Çalışmanın Amacı ve Kapsamı

Mimarlık mesleğinin dinamik bir meslek türü olmasından dolayı mimar adaylarının meslek hayatına katılmadan önce mesleki uygulama alanlarında aktif rol almaları gerekmektedir. Bunun için de mimarlık eğitimi süreci boyunca verilen teorik derslerin meslek pratiği çalışmaları ile pekiştirilmesinin önemli olduğu düşünülmektedir. Mimarlık bölümlerinde müfredatın bir parçası olan zorunlu staj uygulamaları ile öğrencilerin mesleki deneyimlerinin artırılması hedeflenmektedir. Bu doğrultuda hazırlanan tez çalışmasında; “Dünya genelinde meslek pratiği çalışmaları için bir standart bulunmamaktadır. Benzer şekilde Türkiye’de de her üniversitenin kendi staj yönergesini hazırlayarak kullanması ve pandemi döneminde kendi bünyesinde alınan kararlar doğrultusunda çözümler üretmesi sonucunda staj uygulamaları için farklı koşullar ortaya çıkmaktadır.” problemi ele alınmıştır. Çalışma, “Gerek örgün öğretim

döneminde geçerli olan staj yönergelerindeki çeşitlilik gerek pandemi döneminde yürütülen faaliyetlerdeki farklılıklar staj uygulamalarından elde edilen verimi de etkilemektedir. Verimin ölçülebilmesi için ise mevcut durumun tespit çalışması yapılması gerekmektedir.” hipotezi üzerine kurulmuştur. Araştırma sorusu “Türkiye’deki staj uygulamaları arasındaki farklılıklar ve benzerlikler nelerdir?” şeklinde belirlenerek üniversitelerin uygulamaları analiz edilmiştir. Bu analiz çalışması ile staj uygulamalarının verimliliğinin ölçülebilmek amacıyla hazırlanan çalışmalarda kullanılmak üzere bir altlık oluşturulmuştur. Ayrıca yapılan literatür taraması sonucunda, mimarlık eğitimi ve staj konusunda daha önce hazırlanmış olan çalışmaların; yeni açılan mimarlık bölümlerini içermemesi ve mevcut okulların staj yönergelerinde değişiklikler olması gibi konularda yetersiz kaldığı gözlemlenmiştir. Hazırlanan bu tez çalışması sayesinde, uzun yıllardır mimarlık eğitimi vermekte olan üniversitelere ek olarak son senelerde açılan mimarlık bölümlerini de içeren staj konulu güncel bir kaynağın literatüre kazandırılması hedeflenmektedir.

Bu doğrultuda gerçekleştirilen çalışma kapsamında; 2020-2021 eğitim-öğretim yılında Türkiye’de 60 tanesi devlet, 45 tanesi vakıf olmak üzere 105 üniversitedeki mimarlık bölümünde aktif şekilde eğitim verildiği tespit edilmiştir. Örneklem grubu olarak belirlenen, toplam üniversite sayının yaklaşık %30’unu temsil eden ve rastgele seçilen 30 adet mimarlık bölümünün staj yönergeleri irdelenmiştir. Söz konusu 30 üniversitenin; 1 tanesi vakıf destekli olmak üzere 21 tanesi devlet, 9 tanesi vakıf üniversitesidir. Araştırma kapsamına alınan üniversitelerin eğitim müfredatında yer alan staj uygulamalarının örgün öğretim döneminde yürütülme biçimleri, kaçınıcı eğitim yılında ve hangi ders döneminde ya da ders dönemini takip eden yaz döneminde yapıldığı, staj türleri ve toplam staj süreleri incelenmiştir. Araştırma kapsamına alınan üniversiteler arasından verilerine erişilebilen bölümlerin pandemi dönemi staj uygulamaları da açıklanmıştır. Son olarak; elde edilen veriler değerlendirilerek, mimarlık eğitimi için faydalı görülen yöntemler belirlenmiştir.

1.2. Çalışmanın Genel Yapısı

Araştırma kapsamında ele alınan soruların ışığında hazırlanan tez çalışması dört bölümden oluşmaktadır.

Tezin ilk bölümünde; mimar, mimarlık ve mimarlık eğitimi kavramları tanımlanmış, mimarlık eğitiminin geçmişten günümüze gelişim aşamalarından kısaca

bahsedilmiştir. Daha sonra Türkiye'deki mimarlık eğitimi irdelenmiş, mimar unvanı alınabilmesi için hangi koşulların sağlanması gerektiği anlatılmıştır. Ek olarak, diğer dünya ülkelerinde uygulanan eğitim süreçlerine uyum sağlanması konusunda çalışmalar yapan kuruluş ve topluluklar tanıtılmıştır.

Tezin ikinci bölümünde; mimarlık eğitiminde zorunlu meslek pratiği çalışmalarının yerine ve önemine değinilmiştir. Daha önce yapılmış çalışmalar irdelenerek, dünya ülkelerindeki mimarlık eğitiminde yürütülmekte olan staj uygulamaları ve mesleki uygulama deneyimi programları incelenmiştir. Yapılan araştırmalar sonucunda, Türkiye'de diğer ülkelere farklı olarak sadece staj uygulamalarının zorunlu tutulduğu tespit edilmiş olup, söz konusu staj uygulamaları detaylı şekilde ele alınmıştır. Bu bölümde; Türkiye'de mimarlık eğitimi veren okulların staj yönergelerindeki farklılıklar ve eksikliklere ek olarak mimarlık eğitimi kapsamında yapılan staj uygulamalarının mimar adaylarına katkıları saptanmıştır. CO-OP (Cooperative Education) stajları, Staj Seferberliği Projesi/Ulusal Staj Programı, Yaparak/Yaşayarak Öğrenme metodunun kullanıldığı staj uygulamalarından da bahsedilmiştir. Ayrıca, üniversiteler tarafından yürütülen staj uygulamalarının işleyiş yöntemi ve staj komisyonunun görevleri anlatılmıştır. 2019 yılında Çin'de ortaya çıkan Covid-19 virüsü kısa süre içinde dünya genelinde yayılan küresel bir salgına dönüşmüştür. 2020 yılında Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından pandemi ilan edilmesiyle birlikte birçok alanda olduğu gibi eğitim alanında da düzenlemeler yapılmıştır. Uzaktan eğitim sisteminin hayata geçirilmesiyle birlikte çevrim içi ve dijital eğitim metotlarından yararlanılmasının yanı sıra staj uygulamalarında da yeni yöntemler kullanılmaya başlanmıştır. Pandemi döneminde mimarlık eğitimi ve staj uygulamaları başlığı kapsamında; söz konusu yenilikler, bu süreç içinde ortaya çıkan olumlu ve olumsuz yönler ifade edilmiştir.

Tezin üçüncü bölümünde; belirlenen örneklem grubu üzerinden, Türkiye'de eğitim vermekte olan mimarlık bölümlerinin güncel staj yönergeleri incelenerek örgün öğretim dönemi staj uygulamalarının süreçleri ve işleyişleri arasındaki farklılıklar belirlenmiştir. Pandemi döneminde ise mimarlık bölümleri tarafından öğrencilere kolaylık sağlamak amacıyla alternatif staj uygulamaları sunulmuştur. Bu dönemde hayata geçirilen alternatif yöntemler arasındaki benzerlik ve farklılıkları da tespit edebilmek amacıyla, pandemi dönemi staj uygulamaları da çalışma kapsamında incelenmiştir.

Tezin son bölümünde ise; elde edilen veriler doğrultusunda Türkiye’de yürütülmekte olan staj uygulamaları arasındaki ortak ve farklı yönlerin tespiti yapılarak değerlendirilmiştir. Yapılan çalışmadan çıkarılan sonuçlar ifade edilmiş ve hem Türkiye’deki mimarlık bölümlerinin meslek pratiği çalışmaları için hem de gelecekte hazırlanacak olan çalışmalar için önerilerde bulunulmuştur.

1.3. Çalışmanın Materyal ve Yöntemi

Çalışmada materyal olarak, Türkiye’de eğitim veren üniversitelerin mimarlık bölümlerine ait staj yönergeleri öncelikle ele alınmış olup, üniversiteler tarafından gerek örgün öğretim dönemi gerekse pandemi dönemi sürecinde yapılan duyurular incelenmiştir. Ayrıca içinde bulunduğumuz pandemi döneminde üniversiteler ile iş birliği yaparak alternatif staj olanakları sağlayan meslek odalarının belirlenebilmesi için her ildeki Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği (TMMOB)’ne bağlı Mimarlar Odası Şubesinin konuyla ilgili faaliyetleri araştırılmıştır.

Tezin hazırlık sürecinde, literatür araştırmasına dayalı betimsel inceleme yöntemi kullanılarak mimarlık eğitimi meslek pratiği çalışmalarının analizi yapılmıştır. Staj yönergelerinin incelenmesi vasıtasıyla Türkiye’de uygulanmakta olan mimarlık eğitimi dâhilinde zorunlu tutulan staj uygulamalarının yöntemleri arasındaki farklılıklar tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra mimarlık bölümlerinin pandemi dönemi staj uygulamaları da irdelenerek mimarlık eğitimi için faydalı görülen yöntemler belirlenmiştir.

2. MİMARLIK EĞİTİMİ VE MESLEK PRATİĞİ ÇALIŞMALARI

Çalışmanın bu bölümünde, yapılan literatür araştırmasından elde edilen veriler ışığında mimarlık eğitimi ve tarihsel gelişiminden, dünyada ve Türkiye’de uygulanmakta olan meslek pratiği çalışmalarının yeri ve öneminden bahsedilmiştir. Teorik derslerde edinilen bilgilerin uygulamasını yaparak yerinde görmenin, mimar adaylarının mesleki bilgi ve becerilerini artırabilmeleri için etkili bir yöntem olduğu düşünülmektedir. Bu sebeple, staj uygulamalarının ve/veya mesleki uygulama deneyimi programlarının mimarlık eğitimi sürecine entegre edildiği ve meslek pratiği çalışmalarına eğitimde daha fazla yer verilmesi amacıyla çalışmalar yapıldığı görülmektedir.

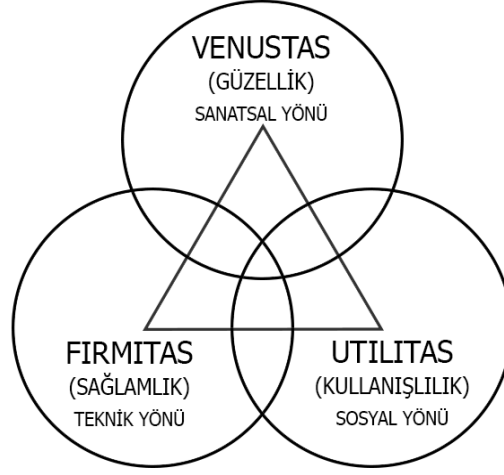
2.1. Mimarlık ve Mimarlık Eğitimi

Mimarlık eğitiminin bir parçası olan meslek pratiği çalışmalarının incelenmesi için ilk olarak mimarlık eğitiminin iyi anlaşılması gerekmektedir. Bu başlık altında, daha önce mimarlık ve mimarlık eğitimi konusunda yapılmış olan çalışmalara değinilmiştir. Öncelikle mimarlık ve mimar kavramları kısaca açıklanmıştır. Mimarlık eğitimi daha iyi kavrayabilmek amacıyla eğitimin tarihsel süreci incelenmiştir. Son olarak, alan çalışmasına veri oluşturabilmek amacıyla Türkiye’de uygulanmakta olan mimarlık eğitimi irdelenmiştir.

2.1.1. Mimarlık ve Mimar Kavramı

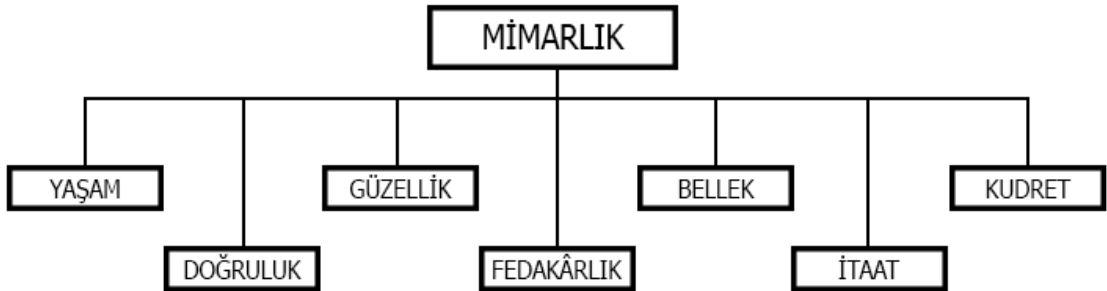
Mimarlık ilk olarak Vitruvius tarafından yazılmış olan “Mimarlık Üzerine On Kitap” adlı, mimarlığın ilk teori kitabı olma özelliği taşıyan eserde irdelenmiştir. Vitruvius’a göre mimarlık; kullanışlılık, sağlamlık ve güzellik anlamlarına gelen üç temel ilkedен oluşmaktadır. Kullanışlılık ilkesi olan “Utilitas” ile mimarlığın sosyal yönüne, sağlamlık ilkesi olan “Firmitas” ile mimarlığın teknik yönüne, güzellik ilkesi olan “Venustas” ile de mimarlığın sanatsal yönüne atıf yapılmaktadır (Şekil 2.1) (Vitruvius, 1914). Bilim, teknik, sanat ve insanın temel ihtiyacı olan barınma gibi konularla ilişkilendirilen mimarlık, geçmişte tasarlanan Stonehenge gibi anıtsal yapılardan günümüzde planlanan büyük ölçekteki kentlere kadar tüm fiziksel ortamların düzenlenmesi faaliyetidir. Mimarlık, icra edildiği coğrafyanın özelliklerine, o bölgede

yaşayan insanların kültürlerine ve ihtiyaçlarına, toplumun ekonomik yapısı ile teknolojik gelişmelerine bağlı olarak değişim gösteren bir meslek türüdür (Hasol, 2012).

Şekil 2.1. Vitruvius'a göre mimarlığın temel ilkeleri (Vitruvian Principles, 2022 kaynağından faydalanılarak düzenlenmiştir.)

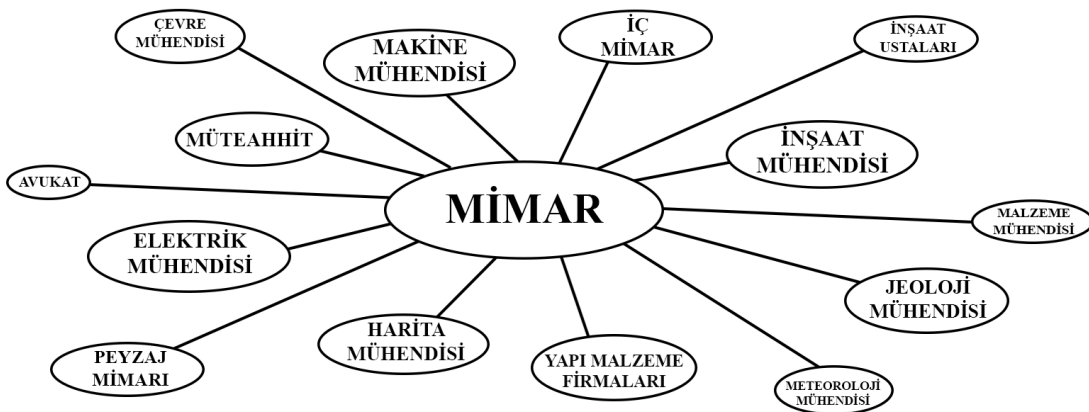
Geçmişten günümüze kadar her mimar kendi tecrübeleri ışığında özgün mimarlık tanımları yapmıştır. 19. yüzyılda İngiltere'nin önemli düşünürlerinden olan John Ruskin mimarlık için yaşam, doğruluk, güzellik, fedakârlık, bellek, itaat ve kudret olmak üzere yedi prensibin önemini vurgulamıştır (Şekil 2.2). Ruskin mimarlığı heykel sanatına benzetmiş, aradaki farkı ise mimarlığın yapı yapma ilkeleri doğrultusunda, bahsedilen yedi prensip ile harmanlanarak belirli bir konum için tasarlanıp inşa edilmesi olarak tanımlamıştır (Balkır ve Kuru, 2019).

Şekil 2.2. John Ruskin'e göre mimarlığın yedi prensibi (Balkır ve Kuru, 2019 kaynağından faydalanılarak düzenlenmiştir.)

20. yüzyıl mimarlarından Mies van der Rohe ise mimarlığı, döneminin beklentilerinin mekânsal biçimde ortaya çıkışı tanımıyla tarif ederek; zaman ile interaktif bir ilişkisinin bulunduğunu, mimarlığın zaman içindeki değişiminin de bu durumun bir sonucu olduğunu ifade etmiştir. 20. yüzyılın bir başka önemli mimarı olan Louis Kahn, mimarlığın tanımını ölçülemez yakalanması olarak yapmıştır. Kahn'a göre mimarlık değil mimarlık ürünü var olmaktadır ve bu ürün özgünlük gerektirmektedir (Soygeniş, 2010). Bridge (2015) ise "Architecture 101" adlı eserinde, içinde yaşadığımız mekânları inşa etme süreci olarak ifade ettiği mimarlığı; planlama ve tasarımın mühendislik ile birleştirilmesi sonucundaki somut ürün şeklinde tanımlamaktadır.

Mimar ise küçük ölçekteki yapılardan büyük ölçekteki kentlere kadar her türlü fiziksel çevreyi tasarlayan, sanatçı kimliğe sahip olma özelliği taşıyan teknik elemandır. Mekân ve yapı tasarımcısı olan mimarların en temel amacı, tasarımlarına uygun teknoloji ile doğru malzeme ve işçiliği birleştirerek, tasarımın gerçekleştirileceği konumdaki mevcut verilere uygun, fonksiyonel ve estetik ürünü ortaya koyabilmektir. Bir yapının inşa sürecinin başından kullanıcıya sunulduğu ana kadar birçok disiplinin iş birliği içinde çalışması gerekliliğinden ötürü, yönetici konumunda olan mimarlar strüktür, tesisat, yapı fiziği, şehircilik vb. konularda bilgi sahibi olmalıdır (Şekil 2.3) (Hasol, 2012).

Şekil 2.3. Mimarlık mesleğinin ilişkili olduğu disiplinler

Rasmussen (1962), eserinde mimarı bir tiyatro prodüktörüne benzetmektedir. Mekânın kullanıcılarını ise yaşam mekânlarını tasarlayan mimarın aktörleri olarak nitelendirmektedir. Mimar, aktörlerinin yani kullanıcıların doğal davranışlarını bilmelidir, aksi halde mimarın projesi başarısızlıkla sonuçlanabilir. Tasarım

aşamasından sonuç ürüne kadar her aşamada mimarın katkısıyla gelişme gösteren mimarlık, hayatları boyunca çeşitli mekânları deneyimleyerek yaşamlarını sürdüren bireylerin her biriyle etkileşim içerisinde. İnsanların yaşamlarını kolaylaştırmak amacıyla tasarlanan mekânlar, bazen tasarım eksiklikleri ya da uygulama hataları gibi nedenlerden ötürü insanlara çeşitli zorluklar da yaşatabilmektedir. Bazen de insanların yaşam tarzlarındaki değişimlerden dolayı mekânsal değişiklikler yapılması durumuyla karşılaşabilmektedir. Bu nedenlerle mimarların toplumu anlayabilmesi, toplumdaki kültürel değişikliklere kolay adapte olabilmesi gerekmektedir (Soygeniş, 2010).

Avrupa Toplulukları Komisyonu 1985 yılında, mimarların sahip olması gereken özellikleri belirlemiştir. Komisyona göre nitelikli bir mimar; estetik algısı konusunda kendini geliştirmiş, teknik bilgi açısından donanımlı ve mimarlık mesleği ile ilişkili olan meslek dalları hakkında yeterli bilgiye sahip olmalıdır. İnsan-çevre-yapı-mekân öğeleri arasındaki ilişkileri kavrayabilmeli, aynı zamanda ölçek algısına hâkim olmalı, ayrıca kullanıcı konforunu sağlayabilecek tasarımlar yapabilmelidir. Tasarımı uygulama projesine dönüştürebilmek için gerekli olan yönetmelik şartlarını kavramış olmalı ve maliyet hesabı yapabilmeli, disiplinler arası etkileşimi sağlayabilmeli, proje yönetimi konularında yeteneğe sahip olmalıdır (Nalçakan, 2006).

2.1.2. Mimarlık Eğitiminin Tarihçesi

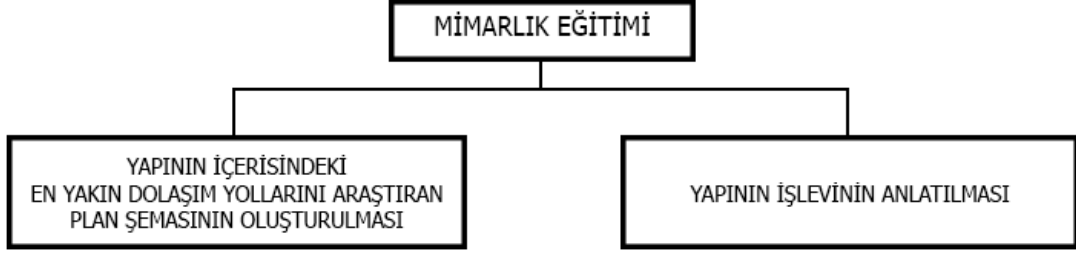
Mimarlık öğrencilerine, meslek hayatlarında donanımlı olmaları gereken hem teknik hem de sanatsal bilgi alt yapısını oluşturmayı amaçlayan mimarlık eğitimi, meslek için büyük öneme sahip olan ilk adımı oluşturmaktadır. Mimarlık eğitimi sayesinde mimar adaylarına bir mimarda bulunması gereken tarihsel, kültürel, toplumsal, çevresel, ekonomik vb. tüm özellikler kazandırılmaktadır (Bakır ve Sungur, 2010). Mimarlık eğitimi; irdelemek ve fikir üretmek üzere iki esas üzerine kurulmuştur. Eğitim sürecinde verilen derslerin amacı, sonuç ürünün daha kaliteli olmasını sağlamaktır. Ortaya çıkan ürün, tasarımcısının kültürünü ve teknik bilgisini yansıtmaktadır (Aydın ve Korkmaz, 2004). Tasarımcı, nitelikli ürünler ortaya koyabilmesi için hitap ettiği toplumun ihtiyaçlarının farkında olmalıdır. Tasarımcısıyla bir bütün olarak ortaya çıkan ürünün kalitesini etkileyen faktörlerden olan mimarlık eğitimi sonuç ürün açısından önem taşımaktadır (Küçük, 2006).

Mimarlık eğitiminde teorik derslerin yanında diğer meslek dalları ile kurulacak iletişimin temellerini sağlam şekilde atabilmek adına yöneticilik ve uygulama derslerine müfredatta daha fazla yer verilmelidir. Bu sayede mimar adaylarına idari, teknik ve mesleki yetenekler kazandırılmış olacaktır. Teorik dersler kapsamında anlatılan bilgilerin teknik gezi ve meslek pratiği çalışmalarıyla desteklenmesi mimarlık eğitimi için büyük önem taşımaktadır. Aynı zamanda eğitim döneminde serbest piyasa ile iç içe olan öğrencilerin teknolojik değişimlere ve iş hayatına daha hızlı adapte olduğu gözlemlenmiştir (Akıncıtürk, 2001).

Antik Çağ ve Orta Çağ döneminde verilen mimarlık eğitimi incelenecek olursa; eğitimde kuramsal yaklaşımın olmadığı, usta-çırak ilişkisi ile mimar yetiştirildiği görülmektedir. Rönesans döneminde ise mimarlığa olan ilgi artmış ve bu sebepten dolayı mimarlık eğitiminde akademi dönemi başlamıştır. Mimar adayları eş zamanlı olarak hem akademi teorik dersleri almış hem de bir akademisyenin mimarlık ofisinde uygulamalı eğitim görmüştür (Uluoğlu, 1990; akt. Bakır ve Sungur, 2010).

Rönesans döneminin etkisiyle birlikte akademilerde kuramsal eğitim vermeye başladığı sürece denk gelen 1671 yılında Fransız Kraliyet Mimarlık Akademisi kurulmuştur. Böylece mimarlık eğitiminde ilk köklü değişim meydana gelmiştir. Öğrenciler akademi verilen kuramsal eğitime ek olarak bir mimarlık bürosunda usta-çırak ilişkisi doğrultusunda mesleği öğrenmişlerdir (Onur, 2018). Fransız Kraliyet Mimarlık Akademisi sayesinde mühendislikten ayrılarak bağımsız alan olan mimarlık bölümünde, akademi aracılığıyla ortak bir eğitim dili oluşturulmaya çalışılmıştır. 1793 yılında Akademinin kapatılmasının ardından oluşturulan eğitim standartları uygulanmamaya başlanmıştır (Çelik, 2008).

Beş akademinin bir araya gelmesi ile 1795 yılında kurulan Academia des Beaux-Arts zaman içerisinde Avrupa'nın iyi okulları arasında yerini almıştır. Academia des Beaux-Arts'da verilen eğitimin temellerini; yapının içerisindeki en yakın dolaşım yollarını araştıran plan şemasının oluşturulması ve yapının işlevinin anlatılması oluşturmuştur (Şekil 2.4) (Roth ve Clark, 2018). Academia des Beaux-Arts'da görevli olan eğitimsiler, mesleki uygulama hususunda aktif olan bireylerden oluşmaktaydı. Bu sayede öğrenciler akademik eğitim almalarının yanında eğitmenlerin meslek pratiği tecrübelerinden de faydalanmışlardır (Hasançebi, 2004).

Şekil 2.4. Academia des Beaux-Arts’da verilen mimarlık eğitiminin temelleri
(Roth ve Clark, 2018 kaynağından faydalanılarak düzenlenmiştir.)

Fransız Devrimi’nin etkisiyle ortaya çıkan yenilikçi düşünce sistemi toplumsal ve siyasi yapıda değişimlere sebep olmuş, bu durumun sonucunda ise 1819 yılında Academia des Beaux-Arts yeniden yapılandırılmış ve Academia Royale des Beaux-Arts adını almıştır. Devlet kontrolünde olan mimarlık eğitimi sistemine geçişin ilk örneği olan Academia Royale des Beaux-Arts’da eğitim üç programdan oluşmaktaydı (Şekil 2.5). Birinci program olan atölyelerde, uygulamalı eğitim anlayışı benimsenmiştir. Yeni öğrenciler ile eski öğrenciler bir araya getirilerek adayların uygulayarak ve görerek öğrenmeleri sağlanmıştır. Teknik ve kuramsal bilgilerin anlatıldığı dersler ikinci eğitim programını oluşturmuştur. Sistemin üçüncü eğitim programını ise konferanslar ve teorik bilgi ile uygulamanın birleştirildiği yarışmalar teşkil etmektedir. Öğrencilerin okulda bir üst seviyeye geçebilmeleri için en az iki yarışmaya katılmaları ve söz konusu yarışmalar ile derslerden toplamda belirli bir puan almaları gerekmektedir (Çelik, 2008). Bahsi geçen eğitim modeli üzerine şekillenen Beaux-Arts mimarlık eğitiminin iki etkili yönü vardır. İlk olarak, mimar adaylarına özellikle yapı içindeki mekânları incelerken bir hiyerarşi içerisinde değerlendirmeleri gerektiği anlatılarak, ilgili mekânları simetrik bir düzende ve akslar göz önünde bulundurarak yerleştirmeleri öğretilmiştir. Beaux-Arts ideolojisine göre, binaları mekânlar dizisi olarak algılamak ve bu hacimler arasındaki etkileşime dikkat etmek oldukça önemlidir. Beaux-Arts mimarlık eğitiminin ikinci yönü ise yapıların fiziksel görünümüleriyle ilgilidir. Beaux-Arts felsefesi; klasik ve neoklasik mimari üslubu benimsemiş, simetrik plan şeması kullanımına yönlendirmiş ve klasik tarzda aşırı süslemeli dekoratif detayların ön plana çıkarılmasına önem vermiştir (Wilkinson, 2018).

Şekil 2.5. Academia Royale des Beaux-Arts'da eğitimini oluşturan programlar
(Çelik, 2008 kaynağından faydalanılarak düzenlenmiştir.)

Endüstrileşmenin etkisiyle benimsenen yeni yaşam tarzının sonucunda sanatın yeni ihtiyaçları karşılayabilmesi gerektiğini düşünen William Morris'in fikirlerini benimseyen Walter Gropius tarafından 1919 yılında kurulan Bauhaus, mimarlık eğitiminin verildiği ilk kurumsal okul olarak kabul edilmektedir (Çelik, 2008). Gropius, Weimar Güzel Sanatlar Akademisi ile Weimar Uygulamalı Sanatlar Okulunu birleştirme yoluyla bir tasarım enstitüsü kurmuştur. Bauhaus, modern düşünce tarzını geliştiren uygulamalı güzel sanatlar merkezi olma özelliğine sahiptir. Gropius okulun yöneticisi olarak, döneminin önde gelen sanatçılarından kurumda eğitmen olarak görev almalarını sağlamıştır (Hasol, 2012). Güzel sanatlar dersleri ile tasarım eğitiminin birleştirildiği modern sanat okulu olan Bauhaus'ta, öğrenciler altı ay süren ön hazırlık kursuna katılmışlardır. Bu kursta zanaat, tasarım ile sanatın teorik ve pratik yönleri ele alınmıştır. Söz konusu süreci başarıyla tamamlayan meslek adayları, uzmanlaşacakları alanda bir sanatçı, bir zanaatkar ve iki ustadan oluşan eğitimci grubun eşliğinde üç yıllık eğitimlerine devam etmişlerdir (Hodge, 2011). Böylece öğrenciler, çırak-kalfa-usta ilişkisinin ön planda olduğu orta çağ loncalarının örnek alındığı Bauhaus'ta hem teorik bilgileri öğrenmiş hem de zanaat atölyelerinde eğitim almışlar bunlara ek olarak renk ve form vb. kavramlar hakkında bilgi edinmişlerdir. Academia des Beaux-Arts'dan farklı bir eğitim anlayışı benimsenen Bauhaus'a göre mükemmel bir sonuç ürün için disiplinler arası çalışma şarttır. Bu dönemin öne çıkan özellikleri eyleme uyumluluk, yalınlık ve seri üretimdir (Bridge, 2015). Söz konusu nitelikleri değerlendiren Hasol (2012)'a göre, Bauhaus felsefesi günümüzdeki endüstriyel tasarım çalışmalarının temelini oluşturmuştur.

Türkiye'de verilmekte olan mimarlık eğitimi, dünyadaki mimarlık eğitime paralel olarak içinde bulunduğu dönemin özelliklerini yansıtmıştır. Osmanlı Devleti döneminde verilmeye başlanan mimarlık eğitimi Cumhuriyet döneminde önemli derecede gelişmiştir. 15. yüzyıl ile 19. yüzyıl arasındaki periyotta Osmanlı Devleti'nde

tüm mimarlık çalışmaları Saray'a bağlı olan Hassa Mimarlar Ocağı tarafından, hiyerarşik bir düzende ve merkeze bağlı olarak gerçekleştirilmiştir. Bir tür mimarlık-mühendislik okulu olan Hassa Mimarlar Ocağında verilen mimarlık eğitiminin en önemli niteliği; mimar adaylarının usta-çırak ilişkisi içerisinde yetiştirilmeleridir. Burada yer alan uygulama atölyelerinde mimarlık mesleğine dair pratiklerin yapıldığı, bu sayede teorik bilgilerin uygulamalı eğitim ile desteklendiği bilinmektedir (Metin, 2015).

18. yüzyıl itibarıyla devlet genelinde benimsenen batılılaşma politikası doğrultusunda mimarlık eğitiminde de Batı'ya benzer eğitim veren Sanayi-i Nefise Mektebi (Güzel Sanatlar Akademisi) açılmıştır. Mektep, Yüksek Mühendis Mektebi – İstanbul Teknik Üniversitesi bünyesinde bağımsız mimarlık bölümü açılıncaya kadar önemli sayıda mimar mezun etmiştir (İnceoğlu ve Necati İnceoğlu, 2004; akt. Bakır ve Sungur, 2010). Osmanlı Devleti'ndeki ilk güzel sanatlar okulu olan Sanayi-i Nefise Mektebi yönetmelik, eğitim programı gibi konularda Paris'in güzel sanatlar okulu olan Academia des Beaux-Arts'ı örnek almıştır. Mektebin öğretim elemanı kadrosunda, öğretmenlere ek olarak ustabaşılar da bulunmaktaydı. 1969 yılında bilimsel özerkliğine kavuşan Sanayi-i Nefise Mektebinin adı İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi olarak değişmiştir. 1982 yılında Mimar Sinan Üniversitesine dönüşen Akademi, üniversitenin kuruluşunun 121. yılında bir kez daha isim değiştirerek Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi adını almıştır (Aydın, 2014).

1928 yılında Mühendis Mektebinin açılması ile mimarlık okullarındaki değişim başlamış, ilerleyen yıllarda açılacak olan mimarlık fakültelerinin ilk adımı atılmıştır. Mühendis Mektebi ile birlikte mimarlık üç yıllık eğitimin ardından seçilen bir ihtisas alanı olmuştur. Mimarlık eğitimine; 1930 yılına kadar olan süreçte Birinci Ulusal Mimarlık Akımı etkili olurken, 1930'lu yılların sonuna doğru da İkinci Ulusal Mimarlık Akımı hâkim olmuştur (Nalçakan, 2006). Milli Mimari Üslubu olarak da bilinen Ulusal Mimarlık dönemlerinde mimarlar milliyetçi fikirlerin etkisinde kalmışlardır. Bu süreçte tasarlanan yapılarda Türk-Osmanlı mimari tarzında plan, cephe ve süsleme elemanları kullanılmıştır. Türkçülük düşüncesini savunan kişiler, geçmiş çağlarda inşa edilen mimari eserleri Türklüğü simgeleyen unsurlar olarak görmüşlerdir ve Türkçülük görüşlerini insanlara aktarabilmek için mimariyi kullanmışlardır. Ayrılıkçı eylemleri önleyebilmek amacıyla kurulan Türk Ocağında, söz konusu düşünce ışığında Sanayi-i Nefise Mektebi ve Osmanlı Mimarlık Tarihi dersleri verilmiştir. Ayrıca derslere ek

olarak, Türk mimarisine ilişkin önemli eserlerin olduğu şehirlere ücretsiz geziler düzenlenmiştir (Koçak, 2019).

1956 yılında Orta Doğu Teknik Üniversitesinin kurulması ile eğitimde Amerikan modeli örnek alınmış ve dersler eğitim dili İngilizce olarak işlenmeye başlanmıştır. Bu yıllarda farklı okullarda uygulanan eğitim modelleri incelenerek, mimarlık eğitimi lisans ve lisansüstü olmak üzere iki düzeyde yeniden programlanmıştır. Daha sonraki dönemlerde ise mimarlık öğretim yöntemlerine çeşitli yenilikler getirilmiş ve mimarlık eğitimi veren kurumların sayısı her yıl giderek artırılmıştır (Nalçakan, 2006).

2.1.3. Türkiye’de Son Dönem Mimarlık Eğitimi

Türkiye’de 1980’li yıllarda ekonomide küreselleşmeye yönelik adımlar atmasıyla birlikte, mimarlık mesleğinin durumuna ilişkin değerlendirmeler yapılarak mimarlık alanı yeniden yapılandırılmaya başlanmıştır. Bu dönemden itibaren mimarlık eğitimi ve meslek pratiği konuları Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği (TMMOB) Mimarlar Odası bünyesinde ele alınmaktadır. Bu konuda çalışmalar yapan TMMOB Mimarlar Odası, 2002 yılında Avrupa Mimarlar Konseyi (ACE)’ne gözlemci üye olarak dâhil olmuştur. T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ve TMMOB Mimarlar Odasından seçilen temsilcilerin katıldığı toplantılarda, ACE tarafından mimarlık mesleğini iyileştirmek amacıyla alınan kararlar izlenmektedir (Selçuk, 2020). ACE’nin önerdiği sistem Türkiye’nin yetkili kurumu olan TMMOB Mimarlar Odasının gündeminde olmakla beraber, henüz bu konuya dair herhangi bir somut adım atılamamıştır.

Türkiye’de uygulanan mimarlık eğitiminin, Avrupa Birliği (AB)’ne üye ülkeler ile diğer dünya ülkelerinde uygulanan eğitim süreçlerine entegrasyonu konusunda bazı çalışmalar yapılmaktadır. Büyük çoğunluğu TMMOB Mimarlar Odası bünyesinde yürütülen bu çalışmalara ek olarak üniversitelerin öncülüğünde de yapılan seminerler, konferanslar vb. etkinlikler bulunmaktadır. TMMOB Mimarlar Odasının 2005 yılından önce “Mimarlık Yasası” oluşturulması odağında çalışmalar yaptığı görülürken, daha sonraki yıllarda “Mimarlık Politikası” düzenlenmesi amacıyla da faaliyetler yürütmekte olduğu gözlemlenmektedir. Ayrıca bu bağlamda TMMOB Mimarlar Odası tarafından bildiriler yayınlanmakta, kongreler düzenlenmekte ve TMMOB Mimarlar Odasının yayın organı olma özelliğine sahip Mimarlık Dergisi’nde çalışmalar sonucunda alınan kararlar, gündem doğrultusunda üretilen politikalar mimarlık camiasıyla paylaşılmaktadır (Selçuk, 2020). Tüm bunlara ek olarak söz konusu alanda; Mimarlık

Vakfı (MİV), Mimarlık Okulları Bölüm Başkanları İletişim Grubu (MOBBİG), Mimarlık Eğitim Derneği (MimED), Sürekli Mesleki Gelişim Merkezi (SMGM), Mimarlık Fakültesi Dekanları Konseyi (MİDEKON) ve Mimarlık Akreditasyon Kurulu (MİAK) da çalışmalar yapan topluluklar arasındadır (Tuna, 2016).

Zaman içinde oluşan mesleki, sanatsal, ticari, sosyal vb. birbirinden farklı birçok alanda faaliyet gösteren kuruluşları tek çatı altında toplama düşüncesiyle birlikte, Mimarlık Vakfı'nın kuruluş çalışmalarına hız verilmiştir. Vakfın organize edilmesi için 1995 senesinde Yıldız Sarayı'nda toplantı yapılmış ve resmi olarak 1996 yılında MİV kurulmuştur. Vakıf, mimarlık alanında ekonomik koşullar ile etik temeller doğrultusunda mimarlık mesleğinin gelişmesine katkı sağlamayı amaçlamaktadır. Mimarlık mesleğinin icra edildiği bölgelerde çevrenin tarihsel birikiminin esin kaynağı olarak değerlendirilmesi önemsenmekte, mimar adayları ve mimarlar bu konuda teşvik edilmektedir. Ayrıca Vakıf, mimarlık alanında çalışmalar yapan araştırmacıları desteklemekte, bu çalışmaları yurt içine ek olarak yurt dışında da tanıtıp yaygınlaştırmayı hedeflemektedir (MİV, 2021).

Mimarlık bölümlerini ilgilendiren konularda üniversiteler arası iletişim ihtiyacının artmasıyla birlikte, 1980'li yıllardan itibaren ilgili konuların konuşulduğu, bölüm başkanları ile gerekli durumlarda temsilcilerinin katıldığı buluşmalar düzenlemiştir. Bu ihtiyaç doğrultusunda organize edilen MOBBİG, 1996 yılında kurulmuş olup mimarlık eğitimi veren kurumlar arasında iletişimin sağlanmasını amaçlayan bir danışma organıdır. İstanbul Teknik Üniversitesi bünyesinde 1996 tarihinde düzenlenen toplantıda, Türkiye'deki mimarlık eğitim sürecinin beş yıla çıkarılma ihtimali üzerine konuşulmuş ve bu konu hakkında bazı kurumlarca başlatılan çalışmalar görüşülmüştür. Bu ilk buluşma "MOBBİG I" olarak kabul edilmiş ve toplantıların süreklilik kazanmasına karar verilmiştir (MOBBİG, 2021). Ancak, yukarıda da belirtildiği üzere MOBBİG, çalışmalarına devam etse de henüz mimarlık eğitimi sürecinde herhangi bir değişiklik yapılamamıştır.

1997 senesinde İstanbul'da kurulan MimED, mimarlık bölümlerinde görev alan eğitimcileri buluşturarak Türkiye'deki mimarlık eğitimini geliştirmeyi hedeflemektedir. Bu amaç odağında dernek; mimarlık alanında ulusal ve uluslararası ortamlarda yardımlaşma, iletişim ve iş birliğinin sağlanması için uygun zemini hazırlamaktadır. Mimarlık eğitimi alanında yapılan çalışmaları da destekleyen MimED, eğitim konusunda yayınlar yapmakta ve ilgili kuruluşlarla birlikte etkinlikler düzenlemektedir (MimED, 2021).

Sürekli Mesleki Gelişim Merkezi, 2004 yılında TMMOB Mimarlar Odası bünyesinde kurulmuştur. SMGM toplumsal gelişmeleri inceleyen, bu dönemde oluşan toplum ihtiyaçlarının alanlarını belirleyen ve bu doğrultuda mimarlık hizmetlerinin çeşitlenmesini sağlayan kurumdur. Sürekli mesleki gelişim; mimarların mesleki tecrübe, bilgi ve becerilerinin toplumsal ihtiyaçlara cevap verecek biçimde geliştirilmesine imkân sunan hayat boyu öğrenme sürecidir. SMGM; mimarların meslek pratiklerini, yetkinliklerini ve mimarlık kültürlerini artırmak amacıyla her yıl düzenlenen eğitim sistemini kapsamaktadır. Bu kapsamda hazırlanan eğitim programları mimarların mesleki deneyimlerini pekiştirmektedir. SMGM programında meslek içi eğitime yönelik kurslar, atölye çalışmaları, seminerler, çevrim içi eğitimler, sempozyumlar, paneller vb. birçok etkinliğe yer verilmektedir (SMGM, 2021).

Türkiye’de mimarlık eğitimi disiplinleriyle ilgili çalışmalar yapan bir diğer topluluk da Mimarlık Fakülteleri Dekanları Konseyidir. 2006 yılında kurulan MİDEKON’a Türkiye Cumhuriyeti ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC) üniversitelerinde eğitim veren mimarlık fakültelerinin dekanları katılmaktadır. MİDEKON toplantılarında; mimarlık bölümlerinde yer alan eğitim, yönetim ve araştırma sorunlarının yanı sıra AB ve küresel mimarlık eğitimindeki gelişmelerin de dikkate alınarak, üyeler arasında fikir alışverişinde bulunulması amaçlanmaktadır. Ayrıca mimarlık müfredatının verimli ve etkin bir şekilde yürütülmesini sağlamak amacıyla öneriler geliştirilmektedir. Mimarlık bölümleri kapsamında kurulan MOBBİG ile de ortak çalışmalar yapmayı hedefleyen topluluk; mimarlık eğitiminde lisans ve yüksek lisans bütünlüğünü sağlamak için yeni düzenlemeler planlayarak ilgili kurumlara ve üniversitelere sunmaktadır (MİDEKON, 2021).

2006 yılında kurulan Mimarlık Akreditasyon Kurulu, beş tanesi Mimarlık Bölüm başkanları ve iki tanesi TMMOB Mimarlar Odası tarafından seçilen temsilciler olmak üzere yedi üyeden oluşmaktadır. MİAK’ın temel amacı, mimarlık bölümünde verilen eğitimin üniversiteler odağında değerlendirilmesi ve üniversiteler arası akreditasyonun sağlanmasıdır. Böylece, mimar adaylarının uygulama yetkisi kazanmadan önce daha kaliteli bir eğitim almaları amaçlanmaktadır. Bu misyon ışığında; mimarlık eğitimi verilen bölümlerde programlar değerlendirilmekte, akredite süreci detaylı olarak düzenlenmektedir. Mevcut yöntem, politika ve kıstaslara dayalı değerlendirme sürecini yöneten MİAK, akreditasyon konusundaki kararların sonuca bağlanmasında tam yetkiye sahiptir. Yapılan çalışmalar sayesinde, mevcut mimarlık

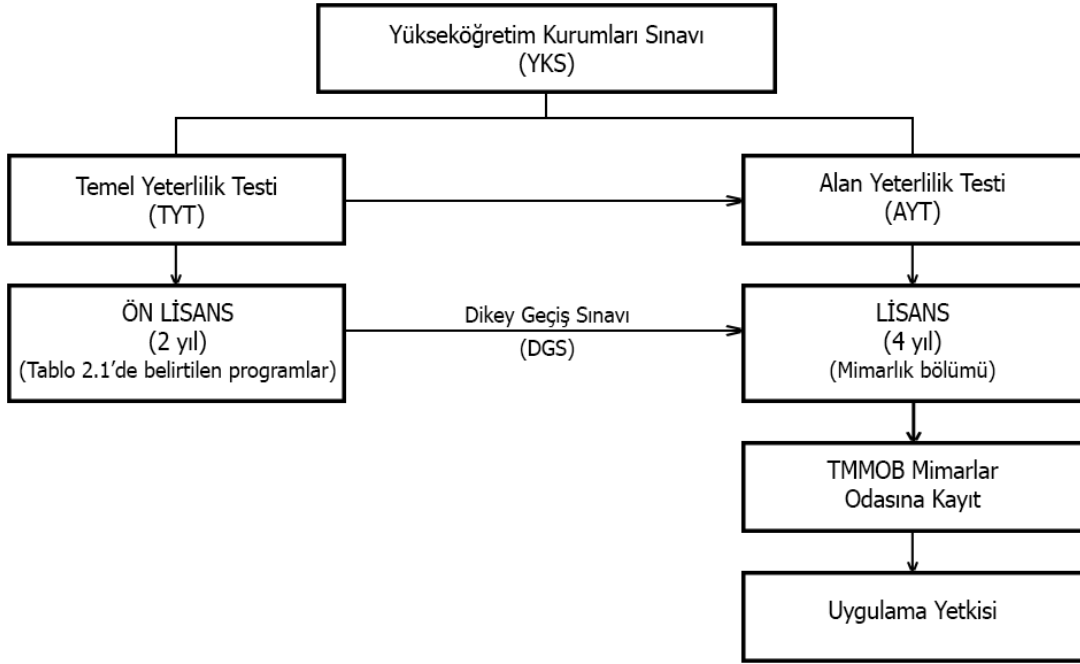
eğitiminin ilerletilerek ve bu alanda yeni programlar üretilerek Türkiye'deki mimarlık eğitiminin geliştirilmesi teşvik edilmektedir (MİAK, 2021).

Mimarlık eğitimi alanında küreselleşmek konusunda ilgili kuruluşlar çalışmalar yapıyor olsa da; eğitim süreci ve mesleki uygulama arasındaki ilişkinin önemli bir parçası olarak kabul edilen meslek pratiği çalışmalarının Türkiye'deki uygulamaları, diğer ülkelerdeki uygulamalardan farklılık göstermektedir. Bu farklılığı; mimarlık eğitiminin müfredatı, süresi ve meslek örgütlerinin eğitime katkıları oluşturmaktadır (Yorgancıoğlu, 2017).

Türkiye'deki mimarlık eğitim süreci incelendiğinde ise, lise eğitimini tamamlayan öğrencilerin Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM) tarafından düzenlenen merkezi yerleştirme sınavına girmeleri gerektiği görülmektedir. İlk aşaması Temel Yeterlilik Testi (TYT) ve ikinci aşaması Alan Yeterlilik Testi (AYT) olmak üzere iki kademedен oluşan merkezi yerleştirme sınavı, Yükseköğretim Kurumları Sınavı (YKS) olarak adlandırılmaktadır. TYT'den başarılı olan adaylar, mimarlık lisans programına Dikey Geçiş Sınavı (DGS) ile dikey geçiş yapılabilme imkânı olan iki yıllık ön lisans programlarına girebilmektedir (Tablo 2.1). TYT ve AYT'den başarılı olan adaylar ise dört yıllık mimarlık lisans programlarına kayıt yaptırabilmektedir. e-FADE (2021) tarafından yapılan çalışma incelendiğinde, mimar adaylarının uygulama yetkisi alabilmeleri için dört yıllık lisans eğitimini tamamlamalarının ardından TMMOB Mimarlar Odasına kaydolmalarının yeterli olduğu görülmektedir. TMMOB Mimarlar Odasına kayıt yaptırırken herhangi bir sınava tabi tutulmayan adaylara, zorunlu bir mesleki uygulama deneyimi programlarına ya da serbest mesleki gelişim programlarına katılma şartı da uygulanmamaktadır (Şekil 2.6).

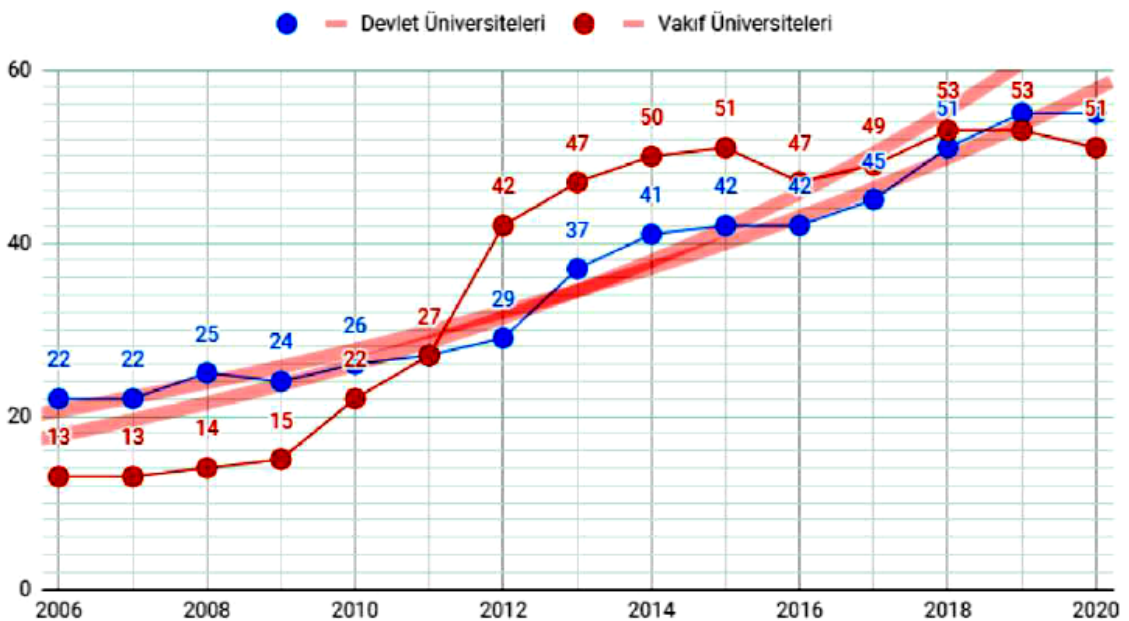
Tablo 2.1. Dört yıllık mimarlık bölümüne DGS ile geçiş yapılabilen ön lisans programları (ÖSYM, 2021 kaynağından faydalanılarak düzenlenmiştir.)

ÖN LİSANS PROGRAMLARI	
- Bina Koruma ve Yenileme	- Mermer Teknolojisi
- Doğal Taş Dekorasyonu	- Mermercilik
- Doğal Yapı Taşları Teknolojisi	- Mimari Dekoratif Sanatlar
- Eser Koruma	- Mimari Dekorasyon
- İç Mekan Koruma ve Yenileme	- Mimari Restorasyon
- İç Mekan Tasarımı	- Mimarlık Teknolojisi
- İnşaat	- Restorasyon
- İnşaat Teknikerliği	- Restorasyon ve Konservasyon
- İnşaat Teknolojisi	- Yapı Ressamlığı

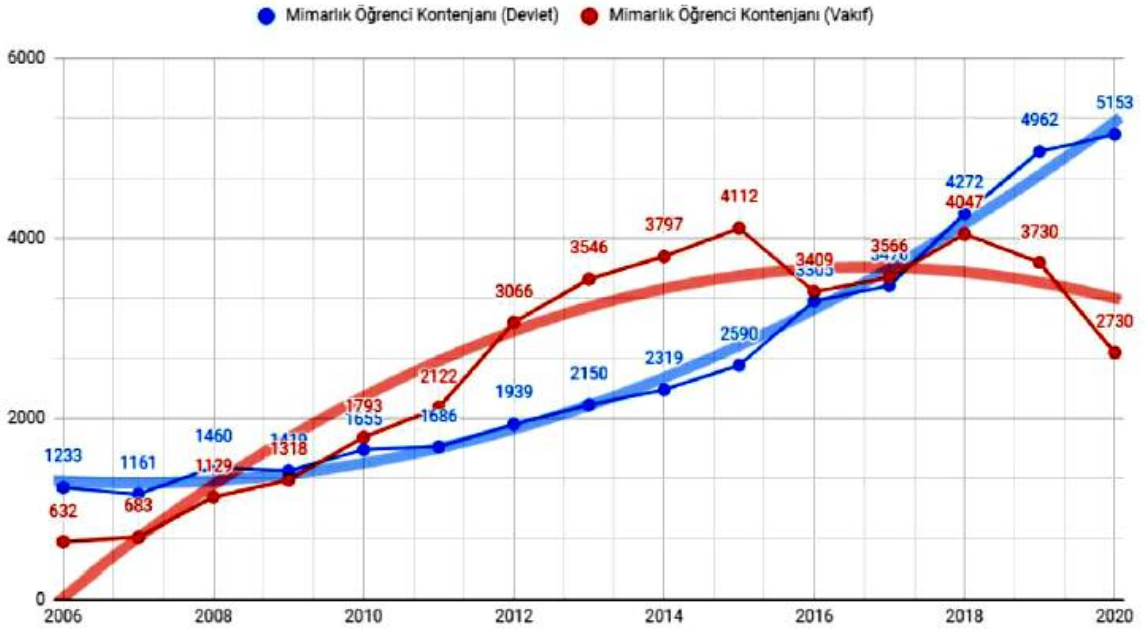

Şekil 2.6. Türkiye'de mimarlık mesleği uygulama yetkisi alabilmek için tamamlanması gereken aşamalar

YÖK ve ÖSYM'den elde edilen verilere göre, mimarlık bölümüne öğrenci kabul eden üniversite sayısı, 2006 senesinde 35 iken bu sayı 2020 senesinde 107 olmuştur. Bu süreç içinde geçen 15 yılda aktif mimarlık eğitimi veren devlet üniversitelerinin sayısı iki katından fazla artarken, vakıf üniversitelerinin sayısı ise dört katına çıkmıştır (Şekil 2.7). Okulların sayısındaki artışa bağlı olarak, kabul edilen öğrenci kontenjanlarının da arttığı görülmektedir (Şekil 2.8) (Sezer, 2020).

Şekil 2.7. Yıllara göre mimarlık bölümüne öğrenci kabul eden üniversitelerin sayısı (Sezer, 2020)

Şekil 2.8. Yıllara göre mimarlık bölümüne kabul edilen öğrenci kontenjanındaki değişim (Sezer, 2020)

2.2. Mimarlık Eğitiminde Meslek Pratiği Çalışmaları

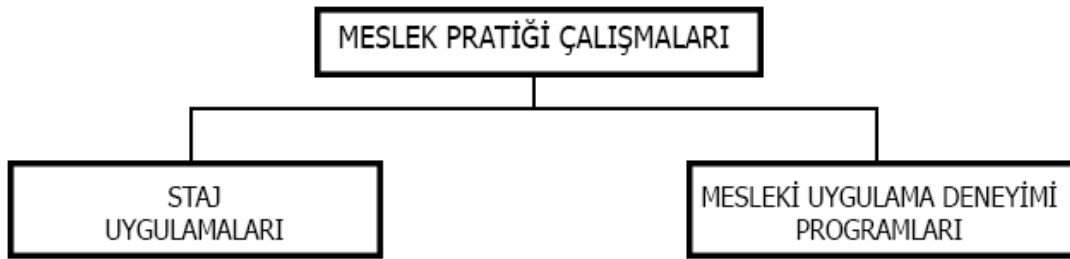
Mimarlık eğitimi müfredatında yer alan teorik derslerde edinilen bilgilerin mesleki uygulama alanlarında pratik yapılarak desteklenmesi mesleki deneyim kazanılması bakımından önemli bir yöntemdir. Adaylar bu sayede henüz uygulama yetkisi almamışken mimarlık mesleğine dair tecrübe kazanmakta, bilgi ve becerilerini geliştirmektedirler. Bu sebeple çalışmanın bu bölümünde, mimarlık eğitiminde meslek pratiği çalışmalarının yeri ve öneminden bahsedilmiştir.

2.2.1. Dünyadaki Meslek Pratiği Çalışmaları

Mimarlık eylemlerinin; tasarlandığı çağa ve uygulandığı yerin kültürüne karşı yükümlülüğünün yanı sıra güncel kent yaşamına ve silüetine karşı da sorumluluğu vardır. Konu bu açıdan ele alındığında öğrencilerin mimarlık eğitimi sürecinde, mesleki uygulamaya yönelik bilgi ve becerilerini artırarak okulda öğrendiklerini pekiştirmelerinin yanında mesleki sorumluluk duygusunu edinmeleri fiziksel/sosyal çevrenin oluşturulması ve korunması bakımından büyük öneme sahiptir. Uluslararası Mimarlar Birliği (UIA) tarafından 1996 senesinde yayınlanan UIA Mesleki Uygulama Komisyonu Bildirgesi'nde yer alan pratik deneyim ile ilgili olan bölümde de bu konuya vurgu yapılmıştır. Bildirgeye göre; kamu yararının korunması amacıyla ve akademik

eğitimin tamamlayıcısı olarak mimar adaylarının öğrendikleri teorik bilgilerin, mesleki uygulama deneyimiyle bütünleştirilmesi ve adayların uygulama yetkisi kazanabilmeleri için belirli bir süre meslek pratiği çalışmalarında deneyim kazanmaları gerekmektedir (Barkul ve Tönük, 1998).

Meslek pratiği çalışmalarının; mimarlık eğitim müfredatlarının içinde yer alan “staj uygulamaları” ve mimar adayının mimarlık eğitimini tamamlamasının ardından, mimari uygulama yetkisini almadan önce yapması gereken “mesleki uygulama deneyimi programları” olmak üzere iki ana başlık altında toplandığı görülmektedir (Şekil 2.9) (Erdoğan ve ark., 2021). Mesleki uygulama deneyimi programları ile staj uygulamaları vasıtasıyla, mimar adaylarının tasarım ve uygulama aşamalarında sürecin içinde yer alması sağlanarak bilgi ve becerilerinin artırılması amaçlanmaktadır. Mimarlık eğitiminde teorik derslerin uygulamasını yaparak yerinde görmek, öğrencilerin öğrenmeleri için etkili bir yöntemdir. Yapılan araştırmalar sonucunda; öğrencilerin staj döneminde kazandığı deneyimlerin, okulda verilen teorik derslerine yansması ile de mimari eğitim kalitesinin artırıldığı görülmüştür (Güner ve ark., 2019).

Şekil 2.9. Meslek pratiği çalışmalarının türleri
(Erdoğan ve ark., 2021 kaynağından faydalanılarak düzenlenmiştir.)

Abdullah (2007) hazırlamış olduğu doktora tezinde; meslek pratiği çalışmalarının mimarlık eğitimindeki önemini ve mimarların mesleki deneyimindeki etkisini vurgulamak amacıyla, staj uygulamalarına ek olarak mesleki uygulama deneyimlerinin de yürütüldüğü dört farklı kıtada yer alan sekiz ülkeyi incelemiştir. Söz konusu çalışmada, ele alınan tüm ülkelerde mesleki uygulama deneyimi programlarının zorunlu olduğu saptanmış, fakat ilgili meslek pratiği çalışmalarının belirli bir kurum tarafından denetlenmesi durumunun ülkelere göre farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Ek olarak, meslek pratiği çalışmalarının mimar adaylarının mimar unvanı ile icra edecekleri mesleki uygulama sürecine uyum sağlamasına katkısının büyük olduğundan önemle bahsedilmiştir. Blau (1984)’ya da atıfta bulunan Abdullah (2007), “Architects

and Firms” adlı eserinde Judith Blau’nun mimarların eğitim süreçlerinde edindikleri bilgi ve beceriler ile mesleklerinde güç ve prestij kazandıklarına inandığını ifade etmektedir.

Yüksek lisans tezinde Amerika Birleşik Devletleri (ABD)’ndeki mimarlık eğitimini inceleyen Özdil (2021), ülkede farklı alternatifler ile mimar unvanının alınabilmekte olduğunu ve mimar adaylarına ortalama beş yıllık akademik eğitimi başarıyla tamamlamalarının ardından lisans diploması verildiğini belirtmektedir. Ancak uygulama yetkisi kazanabilmek için adayların lisans eğitimlerine ek olarak, üç yıl süren ve zorunlu mesleki uygulama deneyimi programı olan Intern Architect Development Program (IDP)’a katılmaları gerekmektedir. ABD’de yürütülen meslek pratiği çalışmaları The National Council of Architectural Registration Boards (NCARB) tarafından yürütülmektedir. Ulusal Mimarı Kayıt Kurulları Konseyi şeklinde tanımlanan NCARB, ülkede bulunan 54 eyaleti kapsayan yasal bir mimari kayıt kurumudur. Adayların tamamlaması gereken mesleki uygulama deneyim programları; NCARB bünyesinde oluşturulan Architecture Experience Programı (AXP) sistemleridir. AXP’ye göre tamamlanması gereken süre eyaletlere göre değişiklik göstermekle birlikte yaklaşık 4000 saat olarak belirlenmiştir ve ortalama üç yıla denk gelmektedir. Daha sonra mesleki sınavdan da başarılı olan adaylar Amerika Mimarlar Enstitüsüne üyelik başvurusu yapabilmektedir. Ancak mimarların mesleğine devam edilebilmesi için, ilerleyen yıllarda serbest mesleki gelişim programı olan Continuing Education (CE)’a katılma zorunluluğu bulunmaktadır. Mimarlık eğitimine entegre edilmiş staj uygulamalarının olmadığı bir eğitim sistemine sahip olan ABD’de yürütülen program; “education-experience-exam” yani “eğitim-deneyim-sınav” şeklinde adlandırılmaktadır (NCARB, 2022).

Japonya’da ise, mimarlık bölümleri mimarlık fakülteleri bünyesinde eğitim vermektedir. Öğrencilerin mimarlık bölümlerine kayıt yaptırabilmeleri için, merkezi ve üniversiteler tarafından düzenlenen olmak üzere iki aşamalı sınavdan başarılı olmaları gerekmektedir (Metin, 2018). Japonya’da mimarlık eğitimi dört yıl lisans ve iki yıl yüksek lisans eğitimi şeklindedir. Ancak üç yıllık lisans programına ek olarak üç yıllık yüksek lisans eğitiminden oluşan 3+3’lük sisteme geçmek için çalışmalar yapılmaktadır (Bilginoğulları, 2005). Mimar adaylarının, mimarlık unvanını alabilmek için mimarlık eğitimini tamamlamış olmaları yetmemekte, aynı zamanda üç ayrı sınıf (1. Sınıf: Kenchikushi, 2.sınıf: Kenchikushi, 3. Sınıf: Mokuzo-Kenchikushi) olarak düzenlenen lisanslardan birisine de sahip olmaları gerekmektedir. Eğitim süresi, staj ve sınav

süreçleri her sınıfın lisansı için farklılık göstermektedir. Mimar adaylarının 1. sınıf lisansını alabilmeleri için İnşaat Bakanlığı tarafından ulusal düzeyde yapılan sınavda başarılı olmaları gerekmektedir. 2. sınıf ve 3. sınıf lisanslarını alabilmeleri içinse il düzeyinde yapılan sınavda başarılı olmalıdırlar. Bu sınavlara girebilmek için, mimar adaylarının mesleki deneyim şartını sağlamaları gerekmektedir. Ülkede yürütülen meslek pratiği çalışmaları esnasında usta-çırak ilişkisi yaşanmakta, staj sonunda mimar adayı sorumlu kişi tarafından yeterli olduğuna dair belge almaktadır (Metin, 2018).

Erdoğan ve ark. (2021) tarafından yayınlanan makalede ise; meslek pratiği çalışmalarının mimarlık eğitimi sürecindeki yerini ve önemini kavrayabilmek amacıyla, AB'ye üye ülkelere ek olarak Türkiye'nin de dâhil olduğu 28 ülkede uygulanmakta olan mimarlık eğitim süreci incelenmiştir. Yapılan araştırma sonucunda; ülkelerdeki mimarlık eğitiminde büyük farklılıklar olmamakla birlikte, birçok ülkede mimarlık eğitimi beş yılken Türkiye'de bu sürecin dört yıl olduğu görülmüştür. Tablo 2.2'de görselleştirilmiş olan verilere göre; çalışma kapsamında ele alınan 28 ülkeden 12 tanesinde mimarlık bölümlerine giriş sınavı ile öğrenci kabul ettiği, 23 tanesinde mesleki uygulama deneyimi programlarının yürütüldüğü görülmektedir. AB ülkelerinden farklı olarak Türkiye'deki meslek pratiği çalışmalarının staj uygulamaları ile sınırlı olduğu belirtilmiştir. Diğer ülkelerde staj uygulamalarından ziyade mesleki uygulama deneyimi programlarının yürütülmesinin sebebi ise; programın süresinin staj uygulamalarına göre uzun olması nedeniyle adayların, meslek hayatının içinde daha fazla yer alarak uygulama yetkisine sahip olmadan önce bilgi ve becerilerini geliştirmesi sonucunda elde edilen verimin artmasıdır. Ek olarak; 16 ülkede adayların uygulama yetkisine sahip olabilmeleri için mesleki sınavı geçmeleri gerekmekte olup, Türkiye'nin de aralarında bulunduğu 20 ülkede uygulama yetkisi almadan önce profesyonel bir kuruma kaydolma zorunluluğu bulunmaktadır.

Avrupa ülkelerinin birçoğunda uygulanmakta olan mesleki uygulama deneyimi programları sayesinde mimar adaylarının üniversite eğitimini tamamlayarak, mimar unvanı ile mesleki uygulamaya başlamadan önce söz konusu meslek pratiği çalışmalarıyla deneyim kazandıkları gözlemlenmektedir. Bununla birlikte, mesleki uygulama deneyimi programlarının öne çıktığı mimarlık eğitimi modellerinde, Türkiye'deki staj uygulamalarından farklı olarak mimar adaylarına daha fazla sorumluluk verildiği ortaya çıkmaktadır. Söz konusu sorumluluklar; her bir bireyin öğrendiği konumunda olduğu profesyoneller topluluğunun oluşmasına katkıda

bulunmakla birlikte, mimarlık mesleğini etik temellere dayandırarak mesleki profesyonelliği desteklemektedir (Yorgancıoğlu, 2017).

Tablo 2.2. Avrupa Birliği'ne üye ülkeler ile Türkiye'deki mimarlık eğitim süreci (Erdoğan ve ark., 2021 kaynağından faydalanılarak düzenlenmiştir.)

SIRA	ÜLKE	ALTERNATİFLER	GİRİŞ SINAVI	MİMARLIK EĞİTİMİ SÜRESİ	MESLEKİ UYGULAMA DENEYİMİ PROGRAMLARI	MESLEKİ SINAV	SERBEST MESLEKİ GELİŞİM PROGRAMI	MESLEK ODASINA KAYIT	UYGULAMA YETKİSİ
1	ALMANYA**	Alternatif 1	X	4 yıl - 5 yıl	2 yıl - 3 yıl	X	✓	✓	✓
		Alternatif 2	X	5 yıl	2 yıl - 3 yıl	X	✓	✓	
		Alternatif 3	X	3 yıl	4 yıl - 6 yıl	X	✓	✓	
2	AVUSTURYA	Üniversite	X	5 yıl	3 yıl	✓	✓	✓	✓
3	BELÇİKA	Üniversite	X	5 yıl	2 yıl	✓	✓*	X	✓
4	BULGARİSTAN	Üniversite	✓	5 yıl	2 yıl	✓	✓*	✓	✓
5	ÇEK CUMHURİYETİ	Üniversite	✓	5 yıl - 6 yıl	3 yıl	✓	✓*	✓	✓
6	DANİMARKA	Üniversite	X	5 yıl	X	✓	✓*	X	✓
7	ESTONYA	Üniversite	X	5 yıl	3 yıl	X	X	✓	✓
8	FİNLANDİYA	Üniversite	✓	5 yıl	X	X	✓*	X	✓
9	FRANSA	Üniversite	✓	5 yıl	6 ay	X	✓	✓	✓
10	GÜNEY KIBRIS RUM YÖNETİMİ	Üniversite	X	4 yıl	1 yıl	X	✓*	X	✓
11	HIRVATİSTAN	Üniversite	✓	5 yıl 3 ay	2 yıl	✓	✓*	X	✓
12	HOLLANDA	Alternatif 1	X	5 yıl	2 yıl	X	✓	✓	✓
		Alternatif 2	X	6 yıl	X	X	✓	✓	
13	İRLANDA	Üniversite	X	5 yıl	2 yıl	✓	✓*	X	✓
14	İSPANYA	Üniversite	X	6 yıl	X	X	✓*	✓	✓
15	İSVEÇ	Üniversite	X	5 yıl	X	X	X	✓	✓
16	İTALYA**	Alternatif 1	✓	5 yıl	1,5 yıl	X	✓	✓	✓
		Alternatif 2	✓	5 yıl	1,5 yıl	X	✓	✓	
17	LETONYA	Üniversite	✓	5,5 yıl	3 yıl	✓	✓	X	✓
18	LİTVANYA	Üniversite	✓	4 yıl	3 yıl	✓	X	✓	✓
19	LÜKSEMBURG	Üniversite	X	5 yıl	2 yıl	X	✓*	✓	✓
20	MACARİSTAN**	Alternatif 1	✓	5 yıl	2 yıl	X	✓	✓	✓
		Alternatif 2	✓	5 yıl	2 yıl	X	✓	X	
		Alternatif 3	X	5,5 yıl	2 yıl	X	✓	X	
		Alternatif 4	X	5 yıl	2 yıl	X	✓	X	
21	MALTA	Alternatif 1	X	5 yıl	1 yıl	✓	✓	X	✓
		Alternatif 2	X	6 yıl	1 yıl	X	✓	X	
22	POLONYA	Alternatif 1	X	5 yıl	3 yıl	✓	✓*	✓	✓
		Alternatif 2	X	5,5 yıl	3 yıl	✓	✓*	✓	
		Alternatif 3	X	6 yıl	3 yıl	✓	✓*	✓	
23	PORTEKİZ	Üniversite	X	5 yıl	1 yıl	✓	✓*	✓	✓
24	ROMANYA	Üniversite	✓	6 yıl	2 yıl	✓	✓*	✓	✓
25	SLOVAKYA	Üniversite	✓	6 yıl	3 yıl	✓	✓	✓	✓
26	SLOVENYA	Üniversite	X	5 yıl	3 yıl	✓	✓	✓	✓
27	TÜRKİYE	Üniversite	X	4 yıl	X	X	X	✓	✓
28	YUNANİSTAN	Alternatif 1	✓	5 yıl	3 ay - 4 ay	✓	✓*	✓	✓
		Alternatif 2	✓	4 yıl	X	X	✓*	✓	

✓ : Var X : Yok

✓* : Serbest Mesleki Gelişim programı zorunlu değildir, ancak ülkede mevcuttur.

** : Alternatifler arasındaki farklar için Erdoğan ve ark. (2021)'na bakınız.

Bahsedilen veriler ışığında, mimarlık eğitiminde evrenselleşme amacıyla çalışmalar yapan ve eşdeğerlik ölçütlerini belirleyen topluluk ve kuruluşların bulunduğu görülmektedir. Bu teşkilatlar; mimarlık eğitimi müfredatı, okulların öğretim kadrosu, eğitimde amaçlanan kısa ve uzun vadeli hedefler ile yetki belgesinin verilmesi vb. konularda standart ve kriterleri belirlemektedirler (Barkul ve Tönük, 1998). İlgili kuruluşlar söz konusu ölçütleri tanımlarken meslek pratiği çalışmalarına büyük önem vermekle birlikte, mesleki uygulama deneyimi programlarının uygulama yetkisi alma şartı olarak ilke edinilmesini önermektedirler. Bu düşünce ışığında çalışmalar yapan kuruluşlardan biri olan ACE'nin hedefi de Avrupa genelinde yürütülen mimarlık mesleğinin niteliğini artırmaktır. ACE'ye göre mimar adayları ya üniversite düzeyinde beş yıl eğitim almalı ya da en az iki yıllık mesleki uygulama deneyimi programları ile desteklenen dört yıllık akademik eğitime (4+2) tabi olmalıdır. Ancak ACE, Avrupa standardı olarak en az iki yıllık mesleki uygulama deneyimi programları ile desteklenen en az beş yıllık akademik eğitim (5+2) çağrısından vazgeçmemektedir. Bunlara ek olarak, meslek pratiği çalışmalarının önemini vurgulayan ACE serbest mesleki gelişim programlarını da desteklemektedir. Bazı Avrupa ülkelerinde mimar adaylarına uygulama yetkisi verilmeden önce zorunlu tutulan serbest mesleki gelişim programları, mimarların bilgi ve becerilerinin güncel kalmasını sağlamaktadır (ACE, 2021).

2.2.2. Türkiye'de Meslek Pratiği Çalışmaları

Türkiye'deki mimarlık eğitimi sürecinde zorunlu tutulan staj uygulamaları sayesinde mimar adayları meslek pratiğiyle tanışmış olmaktadır, fakat diğer ülkelerle kıyaslandığında Türkiye'de uygulanan stajlar ile eğitim arasındaki bağlantının yetersiz olduğu düşünülmektedir. Bu yetersizlikler; şantiye ya da büro ortamlarında uzman mimarların öğrencilerin mesleki bilgi donanımını eksik bulması ve mimar adaylarının mesleki bilgi ve beceri edinebilmeleri için mimarlık eğitim süresinin yeterli olmaması, öğrencilerin mesleki uygulama alanlarında daha fazla sorumluluk almalarının gerekliliği gibi fikirlerdir (Yorgancıoğlu, 2016). Aynı zamanda meslek pratiğinin eğitime dâhil edilmesi gerektiği de tartışılan konulardandır. Mimarlık eğitimi müfredatında meslek pratiği bilgisine yeterli önemin verilmemesi, günümüzde teknolojinin gelişimi ve uygulamaya yönelik imkânların artmasıyla birlikte mesleki uygulama alanlarındaki yeniliklerle eğitimin entegre edilememesi de eleştiriler arasında yer almaktadır (Yorgancıoğlu, 2017).

Türkiye'deki mimarlık eğitiminde uygulanan staj yönergeleri incelendiğinde gerek staj süreleri ve kapsamlarının gerekse staj kredi değerlerinin farklılık gösterdiği görülmektedir. Üniversitelerdeki mimarlık bölümlerinin çoğunda büro stajı ve şantiye stajı uygulanmakta, bazı üniversitelerin eğitim süreçlerinde ise ek olarak akademik, alan araştırması, topoğrafya, rölöve, ölçme bilgisi ve atölye stajları gibi staj türleri de yer almaktadır. Ayrıca bazı mimarlık bölümlerinde “isteğe bağlı staj uygulamaları” da yürütülmektedir. İsteğe bağlı staj uygulamaları; öğrencilerin lisans eğitimini tamamlamaları için zorunlu olmayan, kendi istekleri ile katıldıkları meslek pratiği çalışmalarınıdır.

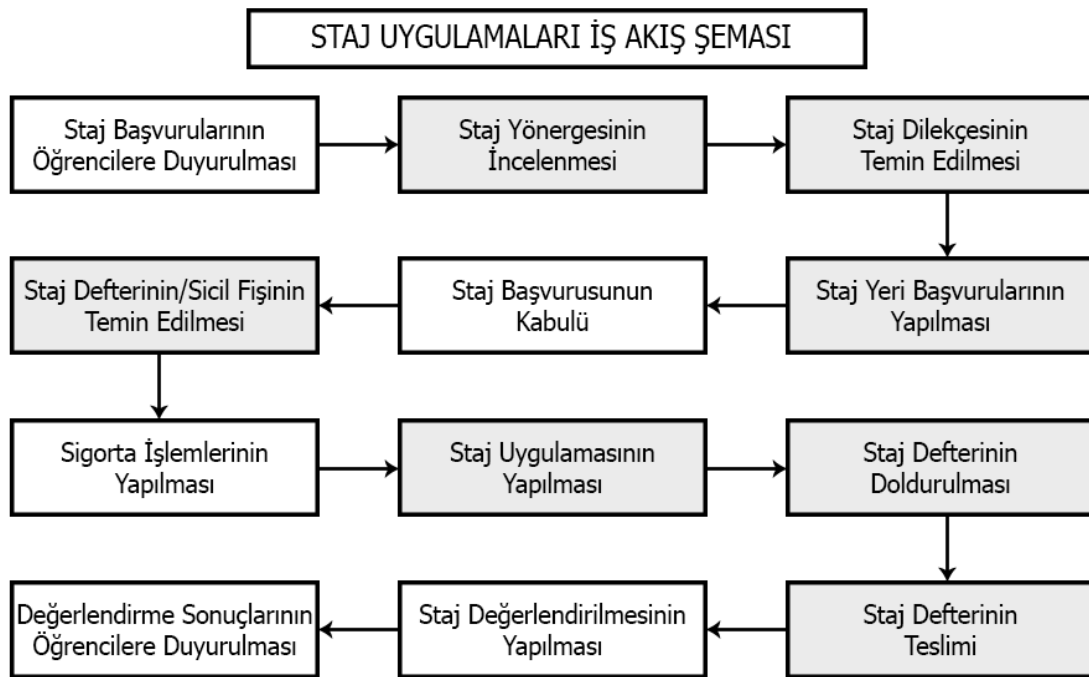
Mimarlık eğitimi veren üniversitelerin pek çoğunda öğrencilere Erasmus+ staj hareketliliği kapsamında AB üyesi ülkelerde staj yapma olanağı sunulmaktadır. Birçok üniversitede uygulanan staj yönergelerinden farklı olarak, mesleki uygulama deneyiminin eğitim sürecine entegre edildiği staj yönergelerinin de olduğu görülmektedir. Bahsedilen şekilde bir uygulama olan CO-OP (Cooperative Education) stajları, mimarlık bölümleriyle mimarlık büroları arasında anlaşma yaparak öğrencilerin uzun süreli mesleki deneyim kazanmalarına olanak sağlamaktadır (Yorgancıoğlu, 2017). Öğrencilere staj yapma imkânı sunan bir diğer uygulama olan ve Cumhurbaşkanlığı İnsan Kaynakları Ofisi Başkanlığı öncülüğünde yürütülen “Staj Seferberliği Projesi” 2020 yılında hayata geçirilmiştir. Üniversitelerde eğitim gören adaylar “Kariyer Kapısı” platformunda açılan ilanlara başvurabilmektedir. İşverenler tarafından adayların mesleki, akademik, sosyal, sportif ve sanatsal yeterlilikleri değerlendirilerek, uygun görülen adaylar stajyer olarak firmalara/kurumlara kabul edilmektedir. Staj Seferberliği Projesi ile; yenilikçi ve şeffaf bir yöntem benimsenerek kariyer olanaklarına erişimde adaylara fırsat eşitliğinin sağlanması amaçlanmaktadır. Ek olarak, kamu ve özel sektördeki staj yeri bulma imkânlarının tüm öğrenciler için ulaşılabilir hale getirilmesini hedefleyen projenin yaygınlaştırılması için çalışmalar devam etmektedir (Kariyer Kapısı I, 2021). Projenin kapsamı 2022 yılında, küçük ve orta boyutlu işletmelerin (KOBİ) insan kaynağına olan gereksinimlerinin karşılanmasını kolaylaştırmak amacıyla genişletilmiştir. Teknik ve mesleki ortaöğretim kurumlarında eğitim gören öğrencilerin istihdamının da desteklendiği projenin adı “Ulusal Staj Programı” olarak değiştirilmiştir (Kariyer Kapısı II, 2022).

Öğrenme; davranış değişikliğinin kalıcı olması sürecidir. Yapılan araştırmalardan elde edilen verilere göre, öğrenme sürecinde aktif katılım sağlayan öğrencilerin derslerden daha çok verim aldıkları tespit edilmektedir. Bu tür öğrenci

odaklı öğrenme faaliyetleri “Yaparak/Yaşayarak Öğrenme” modeli olarak adlandırılmaktadır. Yaparak/Yaşayarak öğrenme, mimarlık eğitiminde tasarım yeteneğini geliştirmeye katkı sağlayan üretici bir süreçtir (Turgay, 2005). Mimarlık programlarının odağında yer alan tasarım stüdyoları ile, öğrencilerin müfredattaki derslerin tamamında öğrendikleri bilgi ve becerileri kendi tasarımlarına entegre etmeleri amaçlanmaktadır. Bu dersler kapsamında söz konusu metottan faydalanılmaktadır. Ülkemizde de söz konusu yöntemin kullanıldığı, öğrencilerin bir yapının tasarım ve inşaa süreçlerinde aktif rol aldıkları, bunun yanı sıra gerçek bir yapı ürettikleri meslek pratiği çalışmalarına rastlanmaktadır. “Yaparak/Yaşayarak Öğrenme” metodunun kullanıldığı staj uygulamalarında; öğrencilerin çevreleriyle daha fazla kültürel etkileşimde buldukları, mimarlık eğitimine ve mesleğine eleştirel bir bakış açısıyla yaklaştıkları, okulda verilen teorik eğitimin uygulamalı etkinliklerle geliştirilmesinin önemini kavradıkları gözlemlenmektedir (Erbil, 2008).

Mimarlık bölümleri tarafından uygulanmakta olan staj yönergelerinde içerik bakımından farklılıklar görülse de, staj uygulamalarının işleyiş yönteminde ortak ilkeler benimsenmektedir. Staj başvurularının öğrencilere duyurulması ile başlayan süreci öğrenciler tarafından staj yönergelerinin incelenmesi ve koşulların öğrenilmesi takip etmektedir. Genellikle meslek pratiği çalışmalarının yapılacağı kurumlar tarafından, öğrencinin staj yapması gerektiğini bildiren bir dilekçe istenmektedir. Bu sebeple, öğrenciler eğitim aldıkları üniversite/bölüm tarafından düzenlenen dilekçeyi temin ederek ilgili kurumlara başvuruda bulunur. Öğrenci, staj yapacağı kurum/firma tarafından başvurusunun kabul edildiğini öğrendikten sonra fakülte ve/veya bölümde staj işlemlerini başlatmaktadır. Genellikle üzerinde staj türü, staj başlangıç ve bitiş tarihlerinin olduğu staj yapılacak kurumdan alınan staj kabul yazısı, yönergelerde belirlenen tarihler içerisinde ilgili staj komisyonuna/yetkilisine teslim edilerek söz konusu işlem başlatılmış olmaktadır (EK-1). Daha sonra öğrencilerin; staj defteri ile staj sicil fişini temin etmesi gerekmektedir, bazı üniversitelerde söz konusu belgelere ek olarak staj devam çizelgesi de istenmektedir (EK-2, EK-3). Staj sigorta işlemleri yapılmayan meslek pratiği çalışmaları çoğunlukla geçersiz sayılmaktadır, bu nedenle staj uygulamalarına başlanmadan önce sigorta işlemleri tamamlanmalıdır. Öğrencilerin, staj uygulamalarına devam ederken staj defterini de doldurmaları beklenmektedir. Gündeş ve Atakul (2017) bu süreci; “Öğrenciler meslek pratiği çalışmaları esnasında tecrübe ettikleri işleri, öğrendikleri bilgi ve becerileri günlük olarak yazmaktadırlar. Staj defteri olarak da adlandırılan bu belge her üniversite tarafından belirlenen formatta

hazırlanarak kurumun yetkili komisyonuna sunulmaktadır. Zorunlu olarak katıldıkları staj uygulamalarını tamamlayan adaylar, akademik eğitimlerine devam etmek için okula geri dönmektedirler.” sözleri ile ifade etmektedir. Staj uygulamalarının tamamlanmasının ardından, staj yapılan kurumdaki yetkiliye onaylatılan staj defteri üniversiteler tarafından belirtilen tarihler içinde staj komisyonuna teslim edilmektedir. Ardından staj komisyonları; staj defterlerini inceleyerek ve/veya bazı durumlarda da mülakat yaparak staj uygulamalarının değerlendirmesini yapmaktadır. Mimarlık bölümlerinin staj yönergesinde belirtilen koşullara bağlı olmak kaydıyla, staj komisyonunun görüşüne göre değerlendirme çeşitli şekillerde sonuçlanabilmektedir. Söz konusu sonuçlar şu şekilde farklılaşmaktadır; öğrencinin staj uygulamasının tamamı başarılı kabul edilebilir, zorunlu staj süresinin yarısı başarılı bulunabilir, komisyon tarafından yeterli olduğu düşünülen gün sayısı kadar kabul edilebilir ya da öğrencinin teslim etmiş olduğu staj defteri ve/veya mülakattaki durumu başarısız sayılarak staj uygulamalarının tekrarlanması istenebilir. Son olarak, değerlendirme sonuçlarının öğrencilere ilan edilmesi ile süreç tamamlanmaktadır (Şekil 2.10).

Şekil 2.10. Staj uygulamaları iş akış şeması
(İş akış şemasında renklendirilen adımlar, öğrenciler tarafından yapılan işlemleri temsil etmektedir.)

Staj komisyonu, staj uygulamalarının yürütülmesinde yetkiye sahip olan öğretim elemanlarından oluşmaktadır. Mimarlık bölümlerinin staj yönergeleri incelendiğinde staj komisyonunun görevleri;

- Staj yönergesi doğrultusunda, staj uygulamaları ile ilgili işlemlerin zamanında ve doğru şekilde yapılmasını sağlamak,
 - Öğrencileri staj uygulamaları hakkında bilgilendirmek,
 - Staj yapılacak kurum/firma ile öğrenci arasında bağlantı kurmak,
 - Staj başvuru belgelerini kontrol etmek ve onaylamak,
 - Staj türlerine göre öğrencilerin takibini ve denetimini yapmak,
 - Öğrencilerin staj uygulamalarına devam ederken karşılaştıkları sıkıntılara yardımcı olmak,
 - Staj uygulamalarının tamamlanmasının ardından teslim edilen belgeleri değerlendirmek,
 - Staj uygulamalarının değerlendirme sonuçlarını öğrencilere ilan etmek,
 - Staj uygulamalarına dair yapılan işlemleri arşivlemek
- olarak belirlenmiştir.

Literatür araştırması yapıldığında, Türkiye’de mimarlık eğitimi veren okulların staj yönergelerindeki farklılıkların tespitiyle ilgili çalışmalar yapıldığı görülmektedir. İlgili çalışmalardan biri olan Önel ve Ciravoğlu (2001)’nda mevcut staj yönergelerindeki eksiklikler ve farklılıklar şu şekilde tespit edilmiştir;

- Okulların zorunlu staj uygulamalarının toplam süresi 60 gün - 120 gün arasında değişmektedir.
- Genel olarak okullar tarafından büro ve şantiye stajları zorunlu tutulsa da bazı kurumlar akademik staj, rölöve, arkeolojik kazı stajları vb. alan çalışmalarını da zorunlu staj kapsamında değerlendirmektedir.
- Kurumlar tarafından staj yerlerinin yeterliliği ile ilgili gereken denetleme yapılamamaktadır ve bu konuda TMMOB Mimarlar Odası ile üniversiteler arasında yeterince iş birliği kurulamamıştır.
- Staj yapılan kurumlardaki gerek stajyer sayısındaki fazlalık gerekse kurumlardaki yetersizlik sebebiyle stajlardan beklenen verim alınamamaktadır.
- Bazı öğrenciler mesleki anlamda verim almayı amaçlamak yerine zorunlu staj sürelerini doldurmayı hedeflemektedirler.

Bu verilere ek olarak, yapılan araştırmalarda Türkiye’deki çoğu üniversite tarafından uygulanmakta olan staj yönergelerinde nitelikli staj yeri bulma ve okul

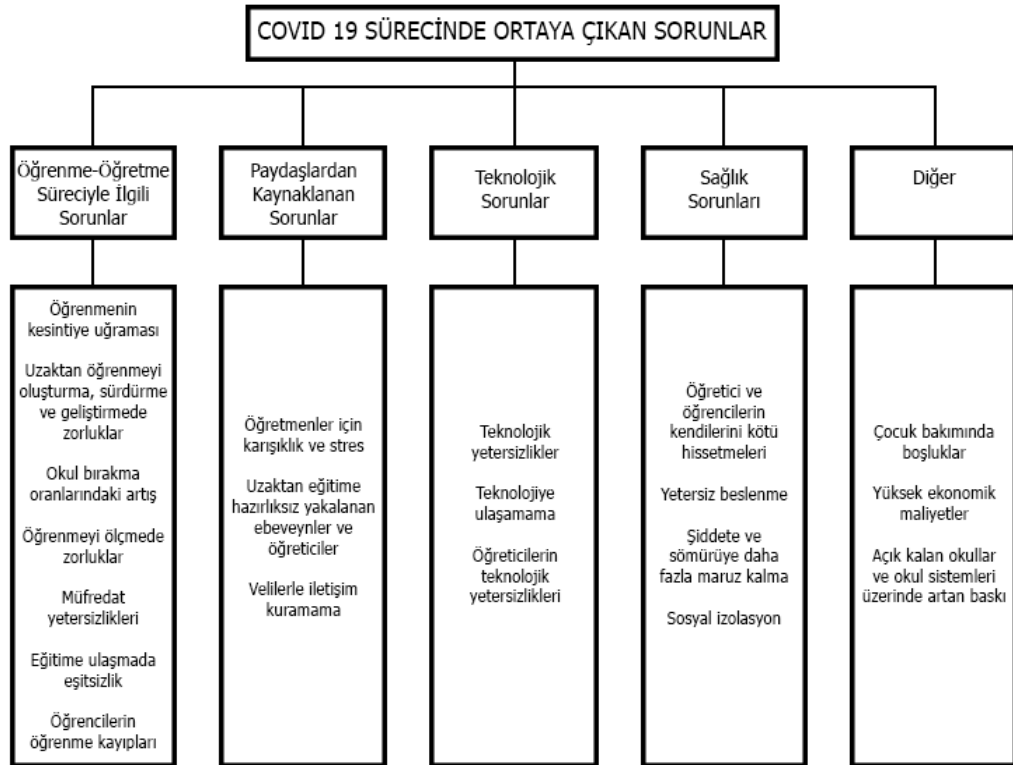
tarafından görevlendirilen komisyon tarafından staj denetimlerinin yerinde yapılamaması gibi konularda yetersizlikler olduğu görülmektedir. Söz konusu eksikliklerin sebeplerinin ise staj içeriğinin ve öğrencilere kazandırılması beklenen mesleki bilgi ve becerinin staj yönergelerince yeterince tanımlanmamış olması, staj değerlendirme sürecinde komisyon-uzman ile mimar-öğrenci arasında sağlıklı iletişimin kurulamamasına ek olarak değerlendirme kriterlerinin yeterince açık olmaması vb. olduğu düşünülmektedir (Yorgancıoğlu, 2017). Bazı öğrencilerin zorunlu staj uygulamalarına katılmamalarına rağmen, daha önceki dönemlerde eğitim alan ve ilgili staj uygulamasına katılan öğrenciler tarafından hazırlanmış olan staj defterlerine kendi isimlerini yazarak yetkili staj komisyonuna teslim ettikleri görülmektedir. Bahsedilen durumlarda; staj komisyonu tarafından yapılan denetimlerin, uygulama yerlerinde yürütülememesi sonucunda ise yapılmayan stajların kabulü bazen önlenememektedir. Bu tür yapılmayan sahte stajlar “Naylon staj” olarak adlandırılmaktadır. Bu vaziyette ise, meslek pratiği çalışmaları kapsamında mimar adaylarının bilgi ve becerilerini artırmaları amaçlanmasına rağmen öğrencilerin naylon staj yaparak mesleki tecrübe kazanamamaları sorunu ortaya çıkmaktadır.

2.3. Covid-19 Pandemisinde Türkiye’de Mimarlık Eğitimi ve Staj Uygulamaları

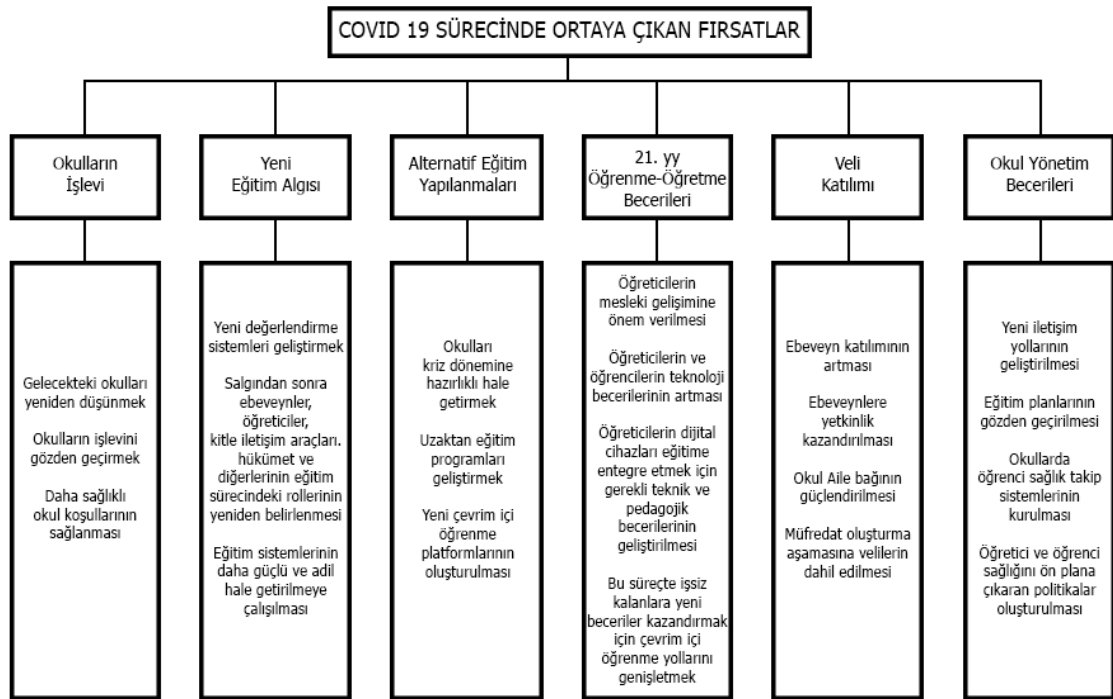
Pandemi; bir hastalığın ya da enfeksiyonun ülkelerde, kıtalarda ve bazen tüm dünyayı etkileyecek şekilde çok geniş bir bölgede yayılım göstermesi durumudur (Sağlık Bakanlığı, 2021). 2019 yılının Aralık ayında Çin’in Wuhan şehrinde ortaya çıkan Covid-19 virüsü kısa süre içinde dünya çapında hızla yayılmış olup, Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından 11 Mart 2020’de pandemi ilan edilmiştir (WHO, 2021). Resmi olarak pandemi dönemi ilan edilmesinin ardından birçok ülkede sıkı tedbirler alınmış, virüsün yayılması önlenmeye çalışılmıştır. Tüm dünyada, salgından korunmak amacıyla insanların kendilerini toplumdaki izole etmeleri için çeşitli medya mecralarından “StayHome” veya “EvdeKal” sloganı kullanılarak çağrılar yapılmıştır. Virüsün hızla yayıldığı bu süreçte, bireylerin fiziksel mesafelerini koruyabilmek adına en az risk ortamı oluşacak biçimde sosyal hayat sınırlandırılmıştır. Ek olarak, insanlar arasındaki etkileşimi azaltmak hedeflenerek yüz yüze eğitime ara verilmiş ve uzaktan eğitim sistemi hayata geçirilmiştir (Alicı, 2020). Bu dönemde; ilk ve orta dereceli okulların yanı sıra üniversitelerin de kapatılacağı duyurulmuş, uzaktan öğretme ve öğrenme yöntemlerinin benimsenmesi için çevrim içi ve dijital eğitim metotları kullanılmaya

başlanmıştır (Green ve ark., 2020). Türkiye’de uzaktan eğitim sisteminin köklerinin geçmiş yıllara uzanması ve üniversitelerin birçoğunda uzaktan eğitim ile ilgili alt yapının hazır olması, Covid-19 salgınıyla beraber başlayan bu döneme hızlı bir şekilde uyum sağlanmasını kolaylaştırmıştır (Serçemeli ve Kurnaz, 2020).

Sarı ve Nayır (2020) tarafından yayınlanan makalede, pandemi döneminde yürütülen eğitim ele alınmış ve bu süreç içinde ortaya çıkan sorunlar ile fırsatlar incelenmiştir. Yapılan araştırmalar sonucunda; öğrenmenin kesintiye uğraması, öğrencilerin ve öğretmenlerin kendilerini kötü hissetmeleri, öğrenmeyi ölçmede yetersizlikler olması, bazı öğrencilerin teknolojiye ulaşamaması, uzaktan eğitime hazırlıksız yakalanılması ile uzaktan öğrenme ortamlarını oluşturmada, sürdürmede ve geliştirmede zorluklar yaşanması gibi çeşitli olumsuz durumlar ortak sorun olarak tespit edilmiştir (Şekil 2.13). Eğitim planlarının gözden geçirilmesi, uzaktan eğitim programlarının geliştirilmesi, çevrim içi öğrenme ortamlarının oluşturulması, değerlendirme sistemlerinde yeni yöntemlerin hayata geçirilmesi, öğrenci ve öğretmenlerin teknoloji becerilerinin artması, okulların kriz dönemlerine hazırlıklı hale getirilmesi, öğretici ve öğrencilerin sağlığının ön planda tutulduğu politikaların oluşturulması ise Covid-19 sürecinde eğitime ilişkin belirlenen fırsatlardır (Şekil 2.14).

Şekil 2.11. Covid-19 sürecinde eğitim alanında ortaya çıkan sorunlar (Sarı ve Nayır, 2020 kaynağından faydalanılarak düzenlenmiştir.)

Şekil 2.12. Covid-19 sürecinde eğitim alanında ortaya çıkan fırsatlar (Sarı ve Nayır, 2020 kaynağından faydalanılarak düzenlenmiştir.)

Covid-19 sürecinde yürütülen mimarlık eğitiminin incelendiği ve güncel kaynak olma özelliği taşıyan bir çalışma, Geyyas Gören ve Şenyiğit (2021) tarafından Aralık ayında yayınlanmıştır. Söz konusu çalışmanın kapsamında; pandemi dönemiyle birlikte mimarlık eğitiminin gündemine giren uzaktan eğitimde kullanılan metotlar, uzaktan eğitimin meydana getirdiği öğrenme-öğretme zorlukları ve kolaylıkları, öğrenci ile öğretmenlerin sanal mecralarda bir araya gelmesinin mimarlık eğitimine katkıları irdelenmiştir. Yapılan araştırmalar doğrultusunda; teknoloji çağında yaşıyor olmanın dijital araçlara erişilebilirliği büyük oranda artırdığı ve bunun sonucunda da sanal ortamların günlük hayatta çokça kullanılıyor olduğu, ilgili mecralara aşinalığın uzaktan eğitime avantaj sağladığı gözlemlenmiştir. Sosyal etkileşimin, stüdyo temelli tasarım eğitiminde önemli bir parametre olduğu ve uzaktan eğitim sürecinin başlamasıyla bu konuda eksiklikler yaşandığı belirtilmiştir. Uzaktan eğitim yöntemleri ile araçlarının geliştirilmesi ve çeşitli alternatifler üretilerek ilgili eksikliklerin giderilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Ek olarak; geleneksel tasarım eğitiminin sanal ortamlar ve dijital araçlar vasıtasıyla çağımıza uygun olarak desteklenmesi ve yeni müfredat seçeneklerinin yanı sıra hibrit tasarım eğitimi modellerinin üretilmesinin önemi vurgulanmıştır.

Güllü ve Bindal (2021) hazırladıkları çalışmada, 2020 yılının Mart ayından itibaren çevrim içi eğitim ile öğretime devam edilen iç mimarlık eğitiminde bu süreçte karşılaşılan olumlu ve olumsuz yönleri tespit etmeye çalışmışlardır. Çalışmanın içeriğinde; iç mimarlık eğitimi alan öğrenciler gözlemlenmiş, derse devam durumlarında meydana gelen farklılıklar saptanmış, örgün öğretim ile pandemi dönemi başarıları kıyaslanmıştır. Gerekli incelemelerin tamamlanmasının ardından; kesin bir sonuca varılamamakla birlikte teorik derslerde öğrencilerin katılım oranının arttığı gözlemlenmiştir. Uygulamalı derslerde ise; uzaktan eğitimde öğrencilerin devam durumlarının, ilgilerinin ve başarılarının azaldığı, yüz yüze iletişimin büyük bir öneme sahip olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, pandemi dönemi sona erdiğinde hem uygulamalı hem de teorik derslerin yüz yüze yapılmasının öğrencilerin motivasyonunu ve başarısını artıracaklarını düşünüldüğü ifade edilmiştir.

Buldaç (2021) tarafından yayınlanan makalede, iç mimarlık bölümü öğrencilerinin pandemi döneminde kullanılan uzaktan eğitim modeline dair deneyimleri araştırılmış, sistemin olumlu ve olumsuz yanları öğrenciler açısından değerlendirilmiştir. Derslerin sistemde kayıtlı olması ve öğrencilerin istedikleri an istedikleri dersi tekrar dinleyebilmesi, öğretici ile sürekli iletişim kurulamaması sonucunda öğrencilerin araştırarak öğrenmeye daha fazla yönelmesi sistemin olumlu sonuçları olarak tespit edilmiştir. Bazı durumlarda çevrim içi eğitime erişimde sıkıntı yaşanması, öğrenci-öğretici arasındaki iletişimin dijital mecralardan kurulması sebebiyle bazen iletişim sorunlarının oluşabilmesi, uygulamalı derslerde öğrencilerin projelerini ve düşüncelerini sağlıklı şekilde yansıtamamaları uzaktan eğitimin olumsuz yönleri olarak belirtilmiştir.

Covid-19 salgını, mimarlığın eğitimden mesleki uygulamaya kadar her alanında dönüşüm ve değişimleri hızlandırmıştır. Büyük değişikliklere yol açan pandemi döneminin, toplumsal katmanları meydana getiren her disiplinin sorgulanmasına sebep olan bir kırılma noktası oluşturduğu düşünülmektedir. Mimarlık eğitiminin yanı sıra mimarlık mesleği de söz konusu kırılmaların meydana geldiği alanlardan biridir. Uzaktan eğitimin zorunlu olduğu bu süreçte, mimarlık programı içeriklerinin ve eğitim yöntemlerinin yeniden değerlendirilmesi gerektiği düşünülmektedir. Pandemi döneminde edinilen deneyimlerin, salgın sonrasında yürütülecek olan eğitim modelinde bazı değişimlere yol açabilme olasılığı bulunmaktadır. Teorik derslerde fiziksel koşulların ortadan kalkması durumu ders içerikleri bağlamında olumlu fırsatlar sunabilmektedir. Ancak, özellikle uygulamalı derslerde yüz yüze eğitimin daha faydalı

olduğu öngörülmektedir. Üniversite ortamının sağladığı karşılıklı iletişim imkânının; akademisyen-akademisyen, akademisyen-öğrenci, öğrenci-öğrenci gibi çoklu etkileşim fırsatı sağlayarak entelektüel bilgi birikimi oluşturulması açısından olumlu değerlendirilmektedir (Şahin Karaaslan ve ark., 2021).

Türkiye’de Covid-19 salgını nedeniyle meydana gelebilecek sorunlara karşı, uygulamalı eğitim gören öğrencilere staj kolaylığı sağlamak amacıyla YÖK tarafından bazı önlemler alınmıştır. Alınan kararda; 2019-2020 akademik eğitim yılı bahar döneminde geçerli olmak koşuluyla, staj ve uygulama eğitimlerinin, koruyucu önlemler alınarak yapılabileceği gibi çevrim içi ortamlarda, vaka analizi, proje, simülasyon eğitimi vb. faaliyetler ile de tamamlanabileceği bildirilmiştir (YÖK Karar, 2020).

Pandemi döneminde dersler uzaktan eğitim sistemi kullanılarak sürdürülürken, öğrencilerin teori ile uygulama arasındaki ilişkiyi özümseyebilmesi ve meslekteki rolünü doğru şekilde kavrayabilmesi açısından müfredatın önemli bir parçasını oluşturan staj uygulamaları hakkında etkin bir düzenleme yapılmamıştır. Bu durum özellikle uygulama tabanlı eğitim veren bölümlerin gündeminde yer alan önemli bir konu olmuştur. Bazı şirketler pandemi sürecinde stajyer alımını durdururken, uzaktan çalışma sisteminin benimsendiği şirketlerde uzaktan staj uygulamaları da yürütülmeye başlanmış ve birçok işveren şirketinin kapılarını stajyerlere açmıştır. Şirketlerin yanı sıra üniversiteler tarafından da düzenlemeler yapılmıştır. Türkiye’de mimarlık, tasarım ve planlama tabanlı bölümlerin birçoğunda; öğrencilerin uzaktan staj uygulamalarına yönlendirildiği, staj sürelerinde esneklikler yapıldığı, araştırma ödevlerinin verildiği ve staj işlemlerinin posta yoluyla ya da çevrim içi mecralardan yürütüldüğü görülmektedir. Bu alternatiflere ek olarak örgün öğretim döneminde yürütülen geleneksel staj uygulamalarına devam etme fırsatı da sunan üniversiteler, bu durumda tüm sorumluluğun öğrenciye ait olduğunu vurgulamaktadır (Sönmez ve ark., 2020).

3. STAJ UYGULAMALARININ İNCELENMESİ

Mimarlık eğitiminde meslek pratiği çalışmalarının, gerekli mesleki becerilerin kazandırılması açısından avantajlarının tespit edilmesiyle birlikte, Türkiye’de mimarlık eğitimi alanında çalışmalar yapan kurum, kuruluş ve vakıflar tarafından bu konu son zamanlarda daha fazla gündeme getirilmektedir. Öte yandan, Türkiye'deki meslek pratiği çalışmaları sürecine ilişkin akademik çalışmaların yetersiz olduğu da görülmektedir (Şekerci ve ark., 2021). Meslek pratiği çalışmalarının mimarlık eğitimindeki önemine dikkat çekmek amacıyla hazırlanan tez çalışmasının bu bölümünde, staj uygulamalarının mimar adaylarına katkıları incelenmiştir. Çalışma kapsamında seçilen üniversitelerin örgün staj yönergeleri ve resmi sitelerinde yayınlanan duyuruları incelenerek, örgün öğretim dönemi ile pandemi dönemi staj uygulamaları analiz edilmiştir. Bu sayede, mimarlık eğitimi için faydalı görülen yöntemlerin tespit edilmesi hedeflenmektedir.

3.1. Mimarlık Eğitiminde Staj Uygulamalarının Önemi

Meslek pratiği çalışmaları, öğrencilerin pratik ve teorik derslerden edindikleri bilgileri mesleki uygulama alanlarında aktif rol alarak pekiştirmelerini sağlamaktadır. Staj uygulamaları, bu özelliği ile eğitim sisteminin önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Şekerci ve ark. (2021) tarafından bu doğrultuda hazırlanan çalışmada, staj uygulamaları deneyiminin mimarlık ile iç mimarlık eğitimindeki rolü ve meslek hayatındaki önemi incelenmiştir. Söz konusu çalışma, staj uygulamaları sürecinin üç aşamasına göre değerlendirilen anket yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. İlk aşama, staj yeri bulmadan önceki süreçte öğrencilerin deneyimlerini anlamak amacıyla staj öncesi dönem odağında oluşturulmuştur. İkinci aşama, staj uygulamaları esnasındaki öğrenci tecrübelerine yönelik olarak staj dönemini irdelemektedir. Üçüncü aşama ise, staj sonrası edinilen kazanımların tespiti için staj sonrası dönem olarak belirlenmiştir. Yapılan değerlendirmeler sonucunda; staj uygulamalarına katılmadan önce, mesleki uygulamalardan daha çok teorik derslerle oluşturulan müfredat ile eğitim alan öğrencilerin, ilk staj uygulamasında gözlemci konumunda kalmayı tercih ettikleri belirlenmiştir. Öğrenciler mesleki uygulama alanlarında yer almaya devam ettikçe, mimarlık mesleğine yatkınlıklarını test etme fırsatı bulmuşlardır. Staj uygulamalarına

ikinci kez katılan öğrencilerin ise, yürütülen işlemlere daha çok katıldıkları ve meslek hayatına dair daha fazla tecrübe edindikleri gözlemlenmiştir.

Küçük (2006) ise, mimarlık eğitimi kapsamında yapılan meslek pratiği çalışmalarının mimar adaylarına katkılarını şu şekilde sıralamıştır;

- Okulda öğrenilen teorik bilgiler pratik yapılarak pekiştirilmektedir.
- Öğrenciler sorumluluk duygusu kazanmaktadır.
- Adaylar verilen görevleri zamanında yapma ve doğru bir biçimde yerine getirme alışkanlığı edinmektedir.
- Öğrencilere diğer disiplinlerle iş birliği yapabilme yeteneği aşılanmaktadır.
- Mimar adayına düzenli çalışma ve arşiv oluşturma kabiliyeti kazandırılmaktadır.
- Usta-çırak ilişkisi oluşturulmakta, öğrencinin sorarak ve araştırarak bilgi birikimini artırması sağlanmaktadır.

Araştırmalardan elde edilen sonuçlar doğrultusunda, yukarıda verilen bilgilere ilave olarak staj uygulamalarının mimar adaylarına katkılarına aşağıdaki veriler de eklenebilir;

- Kriz anında problemlere çözüm üretebilme yeteneği henüz öğrenciyken geliştirilebilmektedir.
- Sahadaki uygulamaların hem öğrenci gözünden hem de mimar bakış açısından incelemesine imkân sunulabilmektedir.
- Meslek pratiği çalışmalarının yapıldığı kurumlar tarafından mezuniyet sonrasında iş fırsatı tanınabilmekte ya da adayların iş görüşmelerinde referans olanağı sağlanabilmektedir.

3.2. Üniversitelerde Yürütülen Staj Uygulamalarının İncelenmesi

Geçmişten günümüze kadar Türkiye’de yürütülen mimarlık eğitiminin tarihsel süreci incelendiğinde, bu alanda eğitim veren birçok mimarlık bölümünün açıldığı görülmektedir. YÖK tarafından erişime açılan Yükseköğretim Program Atlası 2021-2022 eğitim yılı verilerine göre; Türkiye’de 1 tanesi vakıf destekli devlet üniversitesi olmak üzere 60 tane devlet üniversitesinden ve 45 tane vakıf üniversitesinden oluşan 105 üniversitedeki mimarlık bölümünün öğrenci kabul ettiği tespit edilmiştir (YÖK Atlas, 2021).

İkinci bölümde verilen bilgiler ışığında bu başlık altında; Türkiye’de eğitim vermekte olan devlet üniversiteleri arasından seçilen 1 tanesi vakıf destekli olmak üzere

21 tanesi devlet üniversitesine ek olarak vakıf üniversiteleri arasından belirlenen 9 adet vakıf üniversitesi olmak üzere rastgele seçilen 30 üniversitenin mimarlık bölümlerinin mimarlık eğitimi - staj uygulamaları entegrasyonları incelenmiştir (Tablo 3.1 - 3.2). Söz konusu üniversiteler alfabetik sıralamaya uygun olarak düzenlenmiştir. Her üniversite için öncelikle kurum ve mimarlık bölümü hakkında kısaca açıklama yapılmış, daha sonra mimarlık eğitimi müfredatında yer alan staj uygulamalarının örgün öğretim döneminde yürütülme biçimleri ifade edilmiştir. Staj uygulamalarının kaçınıcı eğitim yılında ve hangi ders döneminde veya ders dönemini takip eden yaz döneminde yapıldığı, staj türleri ve toplam staj süreleri tablo gösterimi ile görselleştirilmiştir.

Ek olarak, 2019 yılında başlayan ve günümüzde de devam eden Covid-19 salgını nedeniyle, içinde bulunduğumuz süreç dünya genelinde pandemi dönemi ilan edilmiştir. Bu dönemde, öğrencilere kolaylık sağlamak amacıyla üniversitelerin mimarlık bölümleri tarafından staj uygulamalarını da içeren bazı yenilikler hayata geçirilmiştir. Bu doğrultuda, örgün öğretim dönemi staj uygulamaları incelenen mimarlık bölümlerinin pandemi döneminde yürüttükleri staj uygulamaları araştırma kapsamına alınmıştır. Verilerine erişilebilen üniversitelerin pandemi dönemi staj uygulamaları detaylı şekilde açıklanmıştır.

Tablo 3.1. Türkiye’de mimarlık eğitimi verilen vakıf üniversiteleri
(Tabloda renklendirilen kısımlar, çalışma kapsamında incelenen üniversiteleri temsil etmektedir.)
(YÖK Atlas, 2021 kaynağından faydalanılarak düzenlenmiştir.)

VAKIF ÜNİVERSİTELERİ			
SIRA	ÜNİVERSİTE ADI	SIRA	ÜNİVERSİTE ADI
1	Alanya Hamdullah Emin Paşa Üniversitesi	24	İstanbul Kültür Üniversitesi
2	Altınbaş Üniversitesi	25	İstanbul Medipol Üniversitesi
3	Antalya Bilim Üniversitesi	26	İstanbul Okan Üniversitesi
4	Atılım Üniversitesi	27	İstanbul Rumeli Üniversitesi
5	Avrasya Üniversitesi	28	İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi
6	Bahçeşehir Üniversitesi	29	İstanbul Sağlık ve Teknoloji Üniversitesi
7	Başkent Üniversitesi	30	İstanbul Ticaret Üniversitesi
8	Beykent Üniversitesi	31	İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi
9	Beykoz Üniversitesi	32	İstinye Üniversitesi
10	Çankaya Üniversitesi	33	İzmir Ekonomi Üniversitesi
11	Doğuş Üniversitesi	34	Kadir Has Üniversitesi
12	Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi	35	KTO Karatay Üniversitesi
13	Haliç Üniversitesi	36	Maltepe Üniversitesi
14	Hasan Kalyoncu Üniversitesi	37	MEF Üniversitesi
15	Işık Üniversitesi	38	Nişantaşı Üniversitesi
16	İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi	39	Nuh Naci Yazgan Üniversitesi
17	İstanbul Arel Üniversitesi	40	Özyeğin Üniversitesi
18	İstanbul Aydın Üniversitesi	41	TED Üniversitesi
19	İstanbul Ayyansaray Üniversitesi	42	TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi
20	İstanbul Bilgi Üniversitesi	43	Toros Üniversitesi
21	İstanbul Esenyurt Üniversitesi	44	Yaşar Üniversitesi
22	İstanbul Gedik Üniversitesi	45	Yeditepe Üniversitesi
23	İstanbul Gelişim Üniversitesi		

Tablo 3.2. Türkiye’de mimarlık eğitimi verilen devlet üniversiteleri
(Tabloda renklendirilen kısımlar, çalışma kapsamında incelenen üniversiteleri temsil etmektedir.)
(YÖK Atlas, 2021 kaynağından faydalanılarak düzenlenmiştir.)

DEVLET ÜNİVERSİTELERİ			
SIRA	ÜNİVERSİTE ADI	SIRA	ÜNİVERSİTE ADI
1	Abdullah Gül Üniversitesi*	31	İzmir Demokrasi Üniversitesi
2	Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi	32	İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü
3	Akdeniz Üniversitesi	33	Karabük Üniversitesi
4	Aksaray Üniversitesi	34	Karadeniz Teknik Üniversitesi
5	Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi	35	Kırklareli Üniversitesi
6	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	36	Kocaeli Üniversitesi
7	Artvin Çoruh Üniversitesi	37	Konya Teknik Üniversitesi
8	Atatürk Üniversitesi	38	Manisa Celal Bayar Üniversitesi
9	Balıkesir Üniversitesi	39	Marmara Üniversitesi
10	Bingöl Üniversitesi	40	Mardin Artuklu Üniversitesi
11	Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi	41	Mersin Üniversitesi
12	Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi	42	Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi
13	Bursa Teknik Üniversitesi	43	Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi
14	Bursa Uludağ Üniversitesi	44	Munzur Üniversitesi
15	Çukurova Üniversitesi	45	Necmettin Erbakan Üniversitesi
16	Dicle Üniversitesi	46	Niğde Ömer Halidemir Üniversitesi
17	Dokuz Eylül Üniversitesi	47	Ondokuz Mayıs Üniversitesi
18	Düzce Üniversitesi	48	Orta Doğu Teknik Üniversitesi
19	Erciyes Üniversitesi	49	Pamukkale Üniversitesi
20	Eskişehir Osmangazi Üniversitesi	50	Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi
21	Eskişehir Teknik Üniversitesi	51	Sakarya Üniversitesi
22	Fırat Üniversitesi	52	Samsun Üniversitesi
23	Gazi Üniversitesi	53	Siirt Üniversitesi
24	Gaziantep Üniversitesi	54	Sivas Cumhuriyet Üniversitesi
25	Gebze Teknik Üniversitesi	55	Süleyman Demirel Üniversitesi
26	Harran Üniversitesi	56	Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi
27	Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi	57	Trakya Üniversitesi
28	İskenderun Teknik Üniversitesi	58	Van Yüzcü Yıl Üniversitesi
29	İstanbul Teknik Üniversitesi	59	Yıldız Teknik Üniversitesi
30	İstanbul Üniversitesi	60	Yozgat Bozok Üniversitesi

*Vakıf destekli devlet üniversitesidir.

3.2.1. Abdullah Gül Üniversitesi (AGÜ)

Türkiye’nin ilk vakıf destekli devlet üniversitesi özelliğine sahip olan Abdullah Gül Üniversitesi 2010 yılında Kayseri’de kurulmuştur. AGÜ, Türkiye’nin ilk ve en büyük sanayi tesislerinden olan Sümerbank Bez Fabrikasının bir eğitim yerleşkesine dönüştürülme projesidir (AGÜ, 2021).

Abdullah Gül Üniversitesinde mimarlık eğitimi, Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümünde verilmektedir. Özgün bir mimarlık programına sahip olan AGÜ’de, öğrencilere farklı disiplin alanlarında proje odaklı araştırmalar yaparak uygulamalı eğitim alma imkânı sunulmaktadır. Eğitim kapsamında mimar adaylarının, tasarım sürecinden yapım aşamasına kadar farklı kademeleri deneyimlemeleri önemsenmektedir. Öğrencilerin mesleki gelişimlerine ulusal katkının yanı sıra uluslararası düzeyde de destek sağlayabilmek amacıyla eğitim dili İngilizce olarak

belirlenmiştir. Adaylar, 4 yıl tam zamanlı olarak öğrenim gördükten sonra mimar unvanı ile lisans derecesi kazanmaktadır (AGÜ-Mimarlık, 2021).

Örgün Öğretim Dönemi Staj Uygulamaları:

AGÜ Staj Yönergesi (2021)'nde yer alan verilere göre; AGÜ Mimarlık Bölümü tarafından hazırlanan staj programı, öğrencilerin teorik eğitim alırken profesyonel meslek hayatıyla tanışarak, araştırma kapasiteleri ve tasarım yetkinliklerini geliştirebilmeleri için aktif bir öğrenme aracı olarak düzenlenmiştir. Müfredatta toplam 60 iş günü süren iki adet zorunlu staj uygulaması yer almaktadır. “ARCH 250” koduyla tanımlanan şantiye stajı; 4. dönemin sonunda yapılmakta olup en az 30 iş günüdür. Bu meslek pratiği çalışması kapsamında mimar adayları; yapı imalatı takibinin yanı sıra rölöve ölçümleri, metraj ve keşif analizleri, uygulama projesi inceleme ve detay tasarımı yapabilmektedir. 6. ders dönemini tamamlayan öğrenciler ise yine en az 30 iş günü süren “ARCH 350” kodlu büro stajına katılmak zorundadır. Söz konusu staj uygulaması ile adayın, mimarlık ofisi ortamında bulunarak bir mimarın vazife ve sorumluluklarını tanıması amaçlanmaktadır. Bu süreçte öğrencinin avan proje tasarımında yardımcı tasarımcı olarak görev üstlenmesi, uygulama projesini çizmesi ve onaylanma sürecini takip etmesi beklenmektedir (Tablo 3.3). Mimarlık eğitimi müfredatında zorunlu stajlara ek olarak üç tane de öğrencilerin deneyim kazanabilecekleri ve dönem boyunca devam eden seçmeli mesleki dersler yer almaktadır. “ARCD 451: Mimari Büro Tasarım Çalışması” dersi 4. eğitim yılında güz veya bahar dönemlerinden birinde alınabilmektedir. Bu ders ile öğrencinin bir mimarlık ofisinde ve yetkili bir mimar gözetiminde mesleki deneyim edinmesi öngörülmektedir. 7. dönem ya da 8. dönemde tercih edilebilen “ARCD 452: Mimari Uygulama Çalışması” dersinde, öğrencilerin mimarlık alanında tecrübe kazanabilmesi amacıyla aktif olarak çalışılan bir inşaat şantiyesinde bulunması istenmektedir. Son olarak, “ARCD X5X: Mimari Araştırma” dersi ise öğrenciler tarafından 5. dönem, 6. dönem, 7. dönem ya da 8. dönemden herhangi birinde seçilebilmektedir. İlgili derste adaylar, üniversitede görevli öğretim üyelerince yürütülen bilimsel araştırma projelerine katılmaktadırlar.

Tablo 3.3. AGÜ zorunlu staj uygulamaları süreci

EĞİTİM YILI	GÜZ	BAHAR	YAZ (STAJ TÜRÜ)	STAJ SÜRESİ
1. yıl	1. dönem	2. dönem	-	-
2. yıl	3. dönem	4. dönem	Şantiye	30 iş günü
3. yıl	5. dönem	6. dönem	Büro	30 iş günü
4. yıl	7. dönem	8. dönem	-	-

3.2.2. Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi (ATÜ)

2011 senesinde Adana’da kurulan Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi bir devlet üniversitesidir. Bilimsel bilgiyi araştırmak ve öğretmek temelinde üretmeyi misyon edinen ATÜ; yenilikçi, güvenilir, üretken ve uluslararası bir üniversite olmayı hedeflemektedir (ATÜ, 2021).

ATÜ Mimarlık ve Tasarım Fakültesi Mimarlık Bölümü 2013 yılında kurulmuştur. Eğitim dili Türkçe olan bölümde; bina bilgisi, restorasyon, mimarlık tarihi ve yapı bilgisi gibi temel mimarlık alanlarında dersler verilmektedir. Mimarlık mesleğinin güncel yeniliklere paralel olarak değişim gösterdiği bilinciyle oluşturulan eğitim müfredatı ile, öğrencilere modern teknik imkânlar sunulmaktadır. Bu sayede mimar adaylarının öğrenme ve bilgi üretme gibi düşünsel faaliyetlerinin geliştirilmesine ek olarak, bir tasarımı oluştururken bütünün yanı sıra detayı da kavrayabilmesi amaçlanmaktadır (ATÜ-Mimarlık, 2021).

Örgün Öğretim Dönemi Staj Uygulamaları:

ATÜ Staj Yönergesi (2021)’nde yer alan verilere göre; öğrenciler “MİM 291: Yaz Stajı-I”, “MİM 391: Yaz Stajı-II” ve “MİM 491: Yaz Stajı-III” olmak üzere üç adet staj uygulamasına katılmak zorundadır. Toplam 75 iş günü olarak belirlenen ilgili meslek pratiği çalışmalarıyla; mimar adaylarının, mimarlık eğitimi sürecinde verilen teorik bilgilerin mesleki uygulama alanlarında hayata geçirilmesine tanık olarak deneyim kazanmaları ve uzmanlaşmak istedikleri konularla ilgili beceri edinmeleri hedeflenmektedir. Topoğrafya/Rölöve stajı olan “MİM 291: Yaz Stajı-I” 2. ders dönemi tamamlandıktan sonra yapılabilmektedir ve staj en az 15 iş günüdür. İlgili staj uygulaması, topoğrafya/arazi ölçümü konusunda bilgi kazanılmasına yöneliktir. Öğrenciler bu süre boyunca staj yaptıkları yerdeki saha ve atölye çalışmalarına devam etmelidirler. 4. dönemin sonunda yapılan ve 30 iş günü olarak belirlenen “MİM 391:

Yaz Stajı-II” ise şantiye stajıdır. Bu meslek pratiği çalışması; özel sektör veya kamuda aktif hizmet veren inşaat mühendisliği, mimarlık ve rölöve-restorasyon firmalarında yapılabilmektedir. Söz konusu staj uygulaması kapsamında; bina üretiminde kaba ve ince yapı uygulamaları, yapım aşamasındaki detay üretimi, maliyet analizi vb. konularda öğrencilerin tecrübe edinmeleri hedeflenmektedir. Son olarak; adayların mimarlık lisans diploması alabilmeleri için zorunlu tutulan ve en az 30 iş günü olan “MİM 491: Yaz Stajı-III” büro stajı 6. ders döneminin sonunda yapılabilmektedir. Öğrenciler bu süreçte proje tasarımı, avan proje çizimi, uygulama projesi çizimi ve gerekli yönetmelikler hakkında bilgi edinmekte; maket hazırlama ve sunum yapmaya yönelik konularda kendilerini geliştirebilmektedirler. Büro stajı; mimarlık ve rölöve-restorasyon ofislerine ek olarak iç mimarlık bürolarında da tamamlanabilmektedir (Tablo 3.4).

Tablo 3.4. ATÜ zorunlu staj uygulamaları süreci

EĞİTİM YILI	GÜZ	BAHAR	YAZ (STAJ TÜRÜ)	STAJ SÜRESİ
1. yıl	1. dönem	2. dönem	Topoğrafya / Rölöve	15 iş günü
2. yıl	3. dönem	4. dönem	Şantiye	30 iş günü
3. yıl	5. dönem	6. dönem	Büro	30 iş günü
4. yıl	7. dönem	8. dönem	-	-

Pandemi Dönemi Staj Uygulamaları:

Mimarlık ve Tasarım Fakültesi tarafından yayınlanan duyuruya göre; 3. ve 4. sınıfta okumakta olan öğrencilerin, mimarlık eğitim müfredatında zorunlu olan staj uygulamalarını tamamlamak istemeleri durumunda mevcut staj yönergesine uygun olarak yapabilecekleri belirtilmektedir. Staj yapabilecek bir çalışma yeri bulamayan öğrencilerin ise, uzaktan öğretim yoluyla proje veya ödev gibi alternatif yöntemler ile zorunlu staj uygulamalarını tamamlayabilecekleri ifade edilmektedir (ATÜ-Duyuru, 2021).

3.2.3. Akdeniz Üniversitesi

Devlet üniversitesi olan Akdeniz Üniversitesi Antalya’da 1982 yılında kurulmuştur. Üniversite kurulduğu dönemde Batı Akdeniz bölgesinde yer alan tüm yükseköğretim kurumlarını kapsamaktaydı. 1992 yılında Isparta’daki birimlerini Süleyman Demirel Üniversitesine, 2006’da Burdur’daki birimlerini Mehmet Akif Ersoy Üniversitesine, 2015 yılında da Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesine Alanya’daki birimlerini devretmiştir (Akdeniz, 2021).

Akdeniz Üniversitesi Mimarlık Bölümü, 2005 senesinde Güzel Sanatlar Fakültesi bünyesinde açılmıştır. 2015 yılında Mimarlık Fakültesinin kurulmasıyla birlikte mimarlık eğitimi Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümünde verilmeye başlanmıştır. Mimarlık eğitimi lisans programında bulunan dersler; yapı bilgisi, bina bilgisi, restorasyon ve mimarlık tarihi anabilim dalları tarafından düzenlenmekte olup bölümün eğitim dili Türkçe’dir. Müfredatta yer alan dersler sayesinde; öğrencilerin mimarlık alanındaki teknik ve kültürel gelişmeleri takip ederek mesleki bilgi ve becerilerini artırmalarını sağlamak amaçlanmaktadır. Mimar adayları, eğitim süresi boyunca çizim teknikleri ile sunum yöntemlerini öğrenerek veri toplama ve problem anında etkili çözüm bulma yeteneklerini geliştirmektedir. Ayrıca öğrencilere; güncel teknolojinin imkânlarından faydalanılarak, bilgisayar programlarının etkin şekilde bir mimari tasarım aracı olarak kullanılmasının öğretildiği bir eğitim anlayışı benimsenmektedir (Akdeniz-Mimarlık, 2021).

Örgün Öğretim Dönemi Staj Uygulamaları:

Akdeniz Üniversitesi Staj Yönergesi (2021)’nde yer alan verilere göre; öğrencilerin mimarlık eğitimi süresince katıldıkları uygulamalı ve teorik derslerde öğrendikleri mesleki bilgileri, mimari uygulama alanlarında bulunarak tasarım ve yapım aşamasında pratiğe dönüştürebilmelerine yönelik üç adet zorunlu staj uygulaması bulunmaktadır. Söz konusu staj uygulamaları; mimari tasarım ofislerinde, inşaat firmalarında, kamu kuruluşlarında yapılabildiği gibi öğrenciler, üniversitelerin bünyesinde yürütülen mimarlık ile ilgili araştırma çalışmalarına da katılabilmektedirler. Birinci staj uygulaması olan “MİM 213: Yaz Stajı I”nın türü alan araştırması stajıdır. 15 iş günü süren bu meslek pratiği çalışmasının temel amacı; ilk eğitim yılında öğrenilen mesleki kavramların uygulamalarının incelenerek pekiştirilmesidir. Yetkili bir mimar gözetiminde yapılan stajda; mimar adaylarından mevcut mekânları okumayı

öğrenmeleri, tasarım süreçlerini incelemeleri ve görsel hafızalarını güçlendirmeleri beklenmektedir. 4. ders döneminin sonunda yapılan “MİM 316: Yaz Stajı II”, 30 iş günü süren şantiye stajıdır. Öğrenciler mimar ya da inşaat mühendisi gözetiminde, şantiye ortamında bulunarak yapı inşa sürecini tüm aşamalarıyla görmektedirler. Büro stajı olan “MİM 414: Yaz Stajı III”e 6. dönemin tamamlanmasının ardından, mimari tasarım derslerinin tümünü başarıyla geçen öğrenciler katılabilmektedir. Söz konusu staj uygulaması; bir mimarın denetiminde aktif olarak mimari projelendirme çalışmaları yapan bir mimarlık ofisinde en az 30 iş günü yapılabilmektedir. Mimar adaylarının bu süreçte mimari proje tasarlama ve çizim aşamalarını gözlemlemeleri ve mesleki yetkinliklerini artırmaları amaçlanmaktadır (Tablo 3.5).

Tablo 3.5. Akdeniz Üniversitesi zorunlu staj uygulamaları süreci

EĞİTİM YILI	GÜZ	BAHAR	YAZ (STAJ TÜRÜ)	STAJ SÜRESİ
1. yıl	1. dönem	2. dönem	Alan Araştırması	15 iş günü
2. yıl	3. dönem	4. dönem	Şantiye	30 iş günü
3. yıl	5. dönem	6. dönem	Büro	30 iş günü
4. yıl	7. dönem	8. dönem	-	-

Pandemi Dönemi Staj Uygulamaları:

Akdeniz Üniversitesi Mimarlık Fakültesi tarafından yapılan duyuruda; akademik takvimde yapılan değişiklikler sonucunda, yüz yüze staj yapılabilecek tek dönemin 2021 yılının Ağustos ayında başlayacağı belirtilmiştir. Yaşanılan pandemi sebebiyle isteyen öğrencilerin, 2021 yılı Temmuz ayından itibaren “MİM 213” kodlu alan araştırması stajını ve “MİM 414” kodlu büro stajını uzaktan çevrim içi olarak tamamlayabilecekleri ifade edilmektedir. Ancak 2019-2020 öğretim yılı 2020 yaz döneminde pandemi nedeniyle stajlarını bir sonraki döneme erteleyebilme seçeneğini tercih eden öğrencilerin, 2020-2021 öğretim yılı 2021 yaz döneminde iki staj yapması gerekmektedir. Bu sebeple, söz konusu öğrencilerin ilgili stajlardan ilkinin 2021 yılının Temmuz ayında başlayarak uzaktan çevrim içi şekilde ve ikincisini ise aynı yılın Ağustos ayından itibaren yüz yüze olacak şekilde yapabilecekleri belirtilmektedir (Akdeniz-Duyuru, 2021).

3.2.4. Aksaray Üniversitesi (ASÜ)

Aksaray Üniversitesi 2006 senesinde kurulan bir devlet üniversitesidir. ASÜ; teknolojiyi kullanabilen, yenilikçi adımlarla Türkiye'nin ve konumlandığı bölgenin sosyal, kültürel ve ekonomik gelişimine katkı sağlayabilen nitelikli bireyler yetiştirmeyi amaçlayan bir görev üstlenmektedir. Üniversite-toplum-sanayi iş birliği esasında evrensel düzeyde yararlı bilgi ve buluşlar üreterek, bilim ve teknolojinin ilerlemesine ortak olmayı hedeflemektedir (ASÜ, 2021).

Aksaray Üniversitesi Mimarlık ve Tasarım Fakültesi Mimarlık Bölümünde ilk öğrenci alımı 2017-2018 öğretim yılında yapılmıştır. Bölümün temel amacı; mimarlık becerisini geliştirebilen, ulusal ve uluslararası seviyede tanınan, sanat-bilim ve topluma katkıda bulunabilen mimarlar yetiştirmektir. Bu misyon doğrultusunda oluşturulan mimarlık eğitim programının eğitim dili Türkçe'dir (ASÜ-Mimarlık, 2021).

Örgün Öğretim Dönemi Staj Uygulamaları:

ASÜ Staj Yönergesi (2021)'nde yer alan verilere göre; öğrencilerin mimarlık eğitimi müfredatında yer alan derslerde edindikleri bilgileri pekiştirmesi, iş yerindeki sorumluluklarını öğrenmesi, yeni mimarlık fikirlerini tanıması ve uygulama alışkanlığı kazanabilmesi için iki adet staj uygulamasına katılmaları zorunlu tutulmaktadır. 2. eğitim yılını tamamlayan adaylar, yapı inşa aşamalarını yerinde görüp deneyimleyebilmek için şantiye stajı olan "MİM 210: Mimari Uygulama Stajı-1"e en az 30 iş günü devam etmelidir. Diğer zorunlu staj uygulaması ise ders programında "MİM 308: Mimari Uygulama Stajı-2" adıyla geçen büro stajıdır. Bu staj türü de en az 30 iş günü olarak belirlenmiştir ve 3. eğitim yılını takip eden yaz döneminde yapılabilmektedir. Büro stajı kapsamında; öğrencilerin TMMOB Mimarlar Odası tarafından tescillenmiş bir mimarlık ofisinde tasarım aşaması ile uygulama projesi çizimi konusunda bilgi ve becerilerini geliştirmeleri beklenmektedir (Tablo 3.6).

Tablo 3.6. ASÜ zorunlu staj uygulamaları süreci

EĞİTİM YILI	GÜZ	BAHAR	YAZ (STAJ TÜRÜ)	STAJ SÜRESİ
1. yıl	1. dönem	2. dönem	-	-
2. yıl	3. dönem	4. dönem	Şantiye	30 iş günü
3. yıl	5. dönem	6. dönem	Büro	30 iş günü
4. yıl	7. dönem	8. dönem	-	-

Pandemi Dönemi Staj Uygulamaları:

Pandemi döneminde gerçekleştirilen zorunlu staj uygulamaları için alınan kararda; gerekli sağlık koşullarının sağlanması kaydıyla şantiye ve büro stajlarının yüz yüze yapabileceği belirtilmiştir (ASÜ-Duyuru, 2021).

3.2.5. Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi (ALKÜ)

2015 yılında Antalya'nın Alanya ilçesinde, Akdeniz Üniversitesine bağlı bazı fakülte ve yüksekokulların Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesine devredilmesiyle kurulmuştur. Devlet üniversitesi olan Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi; evrensel değerler ışığında, insanlığa hizmet anlayışı ile bilimsel araştırma ve sosyokültürel etkinlikler yapmasının yanı sıra bu tür faaliyetlere de katılan, karşılaşılan problemleri akıl ve bilim süzgecinden geçiren bireyler yetiştirmeyi görev edinen bir üniversitedir (ALKÜ, 2021).

Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesinde mimarlık eğitimi; Sanat, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümünde verilmektedir. 2019-2020 öğretim yılında ilk öğrencilerini kabul eden ALKÜ Mimarlık Bölümünde eğitim dili Türkçe'dir. Lisans programı müfredatı disiplinler arası iş birliğine önem verilerek bütüncül bir yaklaşım düşüncesiyle oluşturulmuştur. Eğitimin ilk yılında mimarlığa giriş, mimari anlatım teknikleri, temel tasarım vb. dersler ile mimar adayları meslekle tanıştırılırken, ikinci yıldan itibaren mimarlık alan derslerinin müfredat içindeki yoğunluğu artmaktadır. İlgili derslere ek olarak programda yer alan zorunlu ve seçmeli dersler ile öğrencilerin teorik bilgi edinmelerinin yanı sıra pratik seviyede de mesleğe hakimiyet sağlaması hedeflenmektedir (ALKÜ-Mimarlık, 2021).

Örgün Öğretim Dönemi Staj Uygulamaları:

ALKÜ Staj Yönergesi (2021)'nden elde edilen verilere göre; akademik eğitim programında öğrenilen mesleki kavram ve bilgilerin uygulama aşamalarının yerinde görülmesi, takım çalışmalarında yer alarak oluşan problemlere çözüm üretiminin öğrenilmesi için mimar adaylarının şantiye stajı ve büro stajı olmak üzere iki adet zorunlu staj uygulamasına katılmaları gerekmektedir. Öğrenciler söz konusu meslek pratiği çalışmalarına en erken 4. ders döneminin sonunda başlayabilmektedirler. İlgili stajların yapılabilmesi için önceki dönemlerde alınan derslerden başarılı olma ön şartı bulunmamaktadır. Adaylar eğitim sürelerini tamamlayıp mezun olabilmek için; 20 iş

günü süren şantiye stajı ve yine 20 iş günü ile sınırlandırılan büro stajını tamamlayarak toplam en az 40 iş günü meslek pratiği çalışmalarına katılmak zorundadır. Öğrenciler bu stajları yurt içinde ya da yurt dışında, özel sektör veya kamuya ait işletmelerde yapabilmekte olup, uygun staj yeri bulma yükümlülüğü tamamen öğrenciye aittir (Tablo 3.7).

Tablo 3.7. ALKÜ zorunlu staj uygulamaları süreci

EĞİTİM YILI	GÜZ	BAHAR	YAZ (STAJ TÜRÜ)	STAJ SÜRESİ
1. yıl	1. dönem	2. dönem	-	-
2. yıl	3. dönem	4. dönem	Şantiye	20 iş günü
3. yıl	5. dönem	6. dönem	Büro	20 iş günü
4. yıl	7. dönem	8. dönem	-	-

Pandemi Dönemi Staj Uygulamaları:

ALKÜ Sanat, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi tarafından yayımlanan duyuruda; Covid-19 salgını konusunda ulusal ve uluslararası çalışmalarda kayda değer bir ilerleme sağlanana kadar, staj uygulamalarının yurt dışında yapılmasının uygun olmadığı ifade edilmiştir (ALKÜ-Duyuru, 2021).

3.2.6. Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi (AYBÜ)

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, 2010 yılında devlet üniversitesi olarak kurulmuştur. AYBÜ’de verilen eğitimler ile, bilimsel veriler doğrultusunda ve yaşanan çağın ihtiyaçlarını karşılayabilen çalışmalar vasıtasıyla teknoloji ile bilime katkıda bulunacak bireylerin yetiştirilmesinin amaçlandığı bir görev üstlenilmektedir. Dünyanın seçkin üniversitelerinden biri olmayı misyon edinen Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesinde, öğrenci merkezli eğitim anlayışı hakimdir (AYBÜ, 2021).

AYBÜ Mimarlık ve Güzel Sanatlar Fakültesi 2013 senesinde kurulmuş olup, Mimarlık Bölümü 2018-2019 akademik eğitim yılında eğitim-öğretime başlamıştır. AYBÜ Mimarlık Bölümünde yürütülen eğitim programı ile; çok yönlü, araştıran, düşünsel esnekliğe sahip, keşfederek öğrenen, aydın mimarlar yetiştirmek hedeflenmektedir. Uluslararası seviyede geleceğe yönelik ve nitelikli bir eğitim odaklı hazırlanan programın öğretim dili İngilizce’dir (AYBÜ-Mimarlık, 2021).

Örgün Öğretim Dönemi Staj Uygulamaları:

AYBÜ Staj Yönergesi (2021)'nden elde edilen bilgilere göre; öğrencilerin lisans eğitiminden mezun olabilmeleri için iki adet zorunlu staj uygulamasına katılması gerekmektedir. 4. ders döneminin sonunda yapılabilen “ARCH300” kodlu şantiye stajının süresi 30 iş günüdür. En az iki yıl alanında deneyim sahibi olan mimar ya da inşaat mühendisinin gözetiminde tamamlanan staj kapsamında, şantiyede gerçekleştirilen aşama ve uygulamalar, yapı inşası için gerekli çizimler, kaba ve ince inşaat teknikleri, maliyet analizi gibi konularda bilgi sahibi olunmaktadır. Ders programında “ARCH400” şeklinde ifade edilen büro stajı 6. ders döneminin sonunda yapılabilmektedir ve 30 iş günü sürmektedir. Bu staj uygulamasında öğrenciler; avan proje ile uygulama projesi çizimlerine dair detayları, etüt çalışmalarını, maket sunumu vb. konuları bir mimarlık ofisi bünyesinde gözlemlene imkânı bulmaktadır. Büro stajı, en az iki yıl tecrübeye sahip olan mimar denetiminde tamamlanmalıdır (Tablo 3.8).

Tablo 3.8. AYBÜ zorunlu staj uygulamaları süreci

EĞİTİM YILI	GÜZ	BAHAR	YAZ (STAJ TÜRÜ)	STAJ SÜRESİ
1. yıl	1. dönem	2. dönem	-	-
2. yıl	3. dönem	4. dönem	Şantiye	30 iş günü
3. yıl	5. dönem	6. dönem	Büro	30 iş günü
4. yıl	7. dönem	8. dönem	-	-

3.2.7. Atılım Üniversitesi

1997 yılında Türkiye'nin başkenti Ankara'da Atılım Vakfı tarafından kurulmuştur. Kaliteli öğretim veren, araştırma yapan, bilim üreten, geleceğe kılavuzluk eden bir üniversite olma amacıyla çalışmalar yapmayı misyon edinen Atılım Üniversitesi bir vakıf üniversitesidir (Atılım, 2021).

Atılım Üniversitesi Güzel Sanatlar, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü 2009 senesinde açılmıştır. Mimarlık mesleğinin insan, çevre ve toplumla birçok açıdan etkileşim içinde olması sebebiyle mimarlık eğitiminin de çok yönlü olması gerekmektedir. Bu doğrultuda oluşturulan mimarlık programında, kuramsal bilgi ve pratik yapma arasında denge kurulmaya çalışılmaktadır ve programın öğretim dili Türkçe olarak yürütülmektedir (Atılım-Mimarlık, 2021).

Örgün Öğretim Dönemi Staj Uygulamaları:

Atılım Üniversitesi Staj Yönergesi (2021)'nde yer alan verilere göre; mimarlık programındaki derslerde kazanılan bilgi ve becerilerin mesleki sahalarda uygulanarak doğru karar verme ve yönlendirme alışkanlıklarının geliştirilmesi amacıyla Atılım Üniversitesi Mimarlık Bölümünde üç adet staj uygulaması zorunlu tutulmaktadır. Öğrencinin staj öncesi eğitim dönemlerinde aldığı derslerden başarısız olması staj uygulamalarına katılımına engel değildir. 2. ders dönemini tamamlayan mimar adayları en az 15 iş günü ile sınırlandırılan “MMR 299” kodlu topoğrafya stajını yapabilmektedir. İlgili meslek pratiği çalışması ile öğrencilerin arazi ve yapıları ölçmek için kullanılan araç-gereçleri tanınması, farklı ölçüm teknikleri ve yöntemleri hakkında bilgilenmesi amaçlanmaktadır. Bu stajı tamamlayan adayların; harita ve topoğrafik plan türlerini okuyabilmesi, modern metotlar ile mimari alan ölçümlerini yapabilmesi, güncel üç boyutlu teknolojiler hakkında bilgi sahibi olması beklenmektedir. Ders programında “MMR 399” ifadesiyle yer alan şantiye stajı, 4. ders dönemini takip eden yaz döneminde yapılmaktadır ve süresi 20 iş günüdür. Adayların şantiye stajı kapsamında; karkas, betonarme, çelik konstrüksiyon gibi strüktürel sistemleri ve tünel, şişme, kayar vb. kalıp sistemleri hakkında bilgi edinmesi gerekmektedir. Ayrıca öğrencilerin, çağdaş yapı malzemelerinin, temel-döşeme ve çatı sistemlerinin uygulamalarını yerinde görerek yapılarda kullanım sürecinde aktif rol almaları beklenmektedir. Bir diğer staj türü olan “MMR 499” kodlu büro stajının süresi 20 iş günü olarak belirlenmiştir ve 6. ders dönemini tamamlayan öğrenciler bu staj uygulamasına katılabilmektedirler. Mimarlık tasarım ofislerinde yapılabilen bu staj uygulamasında; öğrencilerin avan proje, uygulama projesi, detay çizimleri vb. proje hazırlama süreçlerinde görev alarak mesleki bilgi ve becerilerini geliştirmeleri amaçlanmaktadır (Tablo 3.9).

Tablo 3.9. Atılım Üniversitesi zorunlu staj uygulamaları süreci

EĞİTİM YILI	GÜZ	BAHAR	YAZ (STAJ TÜRÜ)	STAJ SÜRESİ
1. yıl	1. dönem	2. dönem	Topoğrafya	15 iş günü
2. yıl	3. dönem	4. dönem	Şantiye	20 iş günü
3. yıl	5. dönem	6. dönem	Büro	20 iş günü
4. yıl	7. dönem	8. dönem	-	-

Pandemi Dönemi Staj Uygulamaları:

Atılım Üniversitesi Güzel Sanatlar, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü sitesinde yayınlanan duyuruda; içinde bulunulan pandemi dönemi sebebiyle isteyen öğrencilerin “MMR 399” şantiye stajı ve “MMR 499” büro stajını erteleyebileceği belirtilmektedir. Bir sonraki yaz döneminde ilgili öğrencilerin durumları incelenerek gerekli düzenlemelerin yapılacağı ve zorunlu staj uygulamalarını başarıyla tamamlamalarının sağlanacağı ifade edilmektedir (Atılım-Duyuru I, 2021). Pandemi döneminde staj uygulamalarına katılmak isteyen öğrencilere ise gerekli önlemlerin alınması koşuluyla söz konusu staj uygulamalarını tamamlamaları için izin verilmektedir (Atılım-Duyuru II, 2021).

3.2.8. Bahçeşehir Üniversitesi (BAU)

Bahçeşehir Üniversitesi, 1998 yılında Bahçeşehir-Uğur Eğitim Vakfı tarafından kurulmuştur. BAU; insanlığın hayat standartlarını iyileştirecek bilginin üretilmesi ve yayılmasına ilişkin araştırmalar yapılmasını, yenilikçi girişimlerde bulunabilecek girişimci bireyler yetiştirilmesini, karşılaşılan sorunlara özgün çözümler üretilmesini amaçlayan bir vakıf üniversitesidir (BAU, 2021).

2000 tarihinde kurulan Bahçeşehir Üniversitesi Mimarlık Fakültesinin 2008 senesinde ismi değiştirilerek Mimarlık ve Tasarım Fakültesi olmuştur. BAU Mimarlık Bölümü insan odaklı, kente duyarlı, meslek etiğine saygılı, mimarlık alanındaki güncel yenilikleri takip eden mimarlar yetiştirmeyi hedeflemektedir. Öğretim dili İngilizce olan ve tasarım stüdyoları odağında oluşturulan mimarlık programında ayrıca yapı fiziği, kuram-tarih-medya-eleştiri ve kent-çevre-toplum konulu dersler yer almaktadır (BAU-Mimarlık, 2021).

Örgün Öğretim Dönemi Staj Uygulamaları:

BAU Staj Yönergesi (2021)’nden elde edilen verilere göre; Bahçeşehir Üniversitesi Mimarlık ve Tasarım Fakültesi öğrencilerinin lisans eğitimini tamamlayarak mezun olabilmeleri için, toplamda en az 60 iş günü süren staj uygulamalarına katılmalarının zorunlu olduğu ifade edilmektedir. Staj uygulamalarının yapılacağı dönemle ilgili herhangi bir kısıtlama bulunmamaktadır, 4. ders dönemini tamamlayan mimar adayları istediği staj türünü istediği yaz döneminde yapabilmektedir. Büro stajının süresi en az 20 iş günü olarak belirlenmiştir. Bu staj

uygulaması kapsamında öğrenciler tasarım ofislerinde bulunarak mimarlık mesleğini yakından tanımakta ve mesleki deneyim edinmektedir. Diğer zorunlu staj uygulaması ise şantiye stajıdır. En az 20 iş günü olarak belirlenen staj esnasında öğrenciler; şantiye sahasında aktif rol alarak mesleki tecrübe kazanmaktadır.

Mimar adayları “en az” ifadesiyle belirtilen süreleri tamamlamak koşuluyla, toplam 60 iş gününü tamamlayacak biçimde staj programlarını kendilerine özgü bir biçimde oluşturabilmektedir (Tablo 3.10).

Tablo 3.10. BAU zorunlu staj uygulamaları süreci

EĞİTİM YILI	GÜZ	BAHAR	YAZ (STAJ TÜRÜ*)	STAJ SÜRESİ**
1. yıl	1. dönem	2. dönem	-	-
2. yıl	3. dönem	4. dönem	Büro	20 iş günü
3. yıl	5. dönem	6. dönem	Şantiye	20 iş günü
4. yıl	7. dönem	8. dönem	-	-
*Staj türlerinin yapılış sırası, staj yönergesinde yer alan koşullar doğrultusunda öğrenciler tarafından belirlenmektedir.				
**İstenilen staj türünün süresi artırılarak toplam staj süresi 60 iş gününe tamamlanmalıdır.				

Bahsedilen bilgilere ek olarak; Bahçeşehir Üniversitesi tarafından 12 yıldır “CO-OP Eğitim Modeli” uygulanmaktadır. CO-OP eğitim modelinde, öğrenci akademik eğitimine devam ederken bir yandan da çalışma hayatına aktif olarak katılarak tecrübe kazanmaktadır. Bu model ile, meslek hayatıyla yüksek öğretimin birleştirilmesi ve üniversite-iş dünyası arasında oluşan kopukluğun giderilmesi amaçlanmaktadır. 3. ve 4. sınıfta okumakta olan öğrenciler CO-OP programına başvurabilmektedir. Adaylar bu sayede henüz öğrenciyken çalışma fırsatı bularak iş deneyimi edinmektedir. İlk etapta en az 3 ay en fazla 9 ay olarak belirlenen CO-OP süreci, firma ile öğrencinin karşılıklı anlaşması durumunda kısaltılıp uzatılabilmektedir (BAU- CO-OP, 2021).

3.2.9. Başkent Üniversitesi

Başkent Üniversitesi, 1994 yılında yükseköğretim kurumlarına olan ihtiyacı karşılamak amacıyla, vakıf üniversitesi statüsüyle Ankara’da kurulmuştur. Üniversitenin hedefi; evrensel bilgiye ulaşma ve bu bilgiyi kullanma kabiliyeti gelişmiş, teknoloji-çevre-eğitim-sanat vb. birçok alanda deneyimli, araştırmacı, toplumsal

sorunlara duyarlı, tarihsel-kültürel-sanatsal değerlere sahip çıkan bireyler yetiştirmek şeklinde ifade edilmektedir (Başkent, 2021).

Başkent Üniversitesi Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi, kültür ve sanat alanlarına yeni bir bakış açısı kazandırmak amacıyla 2003 senesinde kurulmuştur. Mimarlık Bölümü ise 2012-2013 akademik yılında eğitim vermeye başlamıştır. Güncel bilimsel ve teknolojik gelişmeleri takip eden, disiplinler arası takım çalışmaları yapabilen, yeniliklere açık, mesleki etik kurallarına saygılı, doğal çevreyi ve kültür varlıklarını koruyan mimarlar yetiştirmeyi misyon edinen Başkent Üniversitesi Mimarlık Bölümünde; eğitim programı bu düşünceler ışığında düzenlenmiş olup, programın öğretim dili Türkçe'dir (Başkent-Mimarlık, 2021).

Örgün Öğretim Dönemi Staj Uygulamaları:

Başkent Üniversitesi Staj Yönergesi (2021)'nde yer alan verilere göre; “MİM 300/MİM 399” şantiye stajı ve “MİM 400/MİM 499” büro stajı olmak üzere iki adet zorunlu staj uygulaması bulunmaktadır. Öğretim programına entegre olan staj uygulamaları sayesinde eğitim ile meslek pratiği arasında bağ kurulmaktadır. “MİM 300/MİM 399” şeklinde ifade edilen şantiye stajı, 4. ders döneminin sonunda yapılmaktadır ve süresi 30 iş günü olarak belirlenmiştir. Öğrencilerin bu staj kapsamında; tek yapı ya da yapı topluluğunun üretim, yönetim ve onarım işlerinin yanı sıra arkeolojik kazı alanlarındaki belgeleme çalışmalarını öğrenmeleri, şantiye sisteminin işleyişini gözlemleyerek tecrübe kazanmaları beklenmektedir. 6. ders döneminin sonunda yaz aylarında yapılan “MİM 400/MİM 499” kodlu büro stajının süresi de 30 iş günüdür. Adaylar mimarlık ofisi ortamında bulunarak tasarımın gelişim aşamalarını deneyimleyebilmekte, farklı meslek dallarının tasarım sürecine katkısını gözlemleyebilmekte ve mimarlık ofisindeki iş akışını izleyebilmektedir. Öğrencilerin, staj yapacakları yerleri kendi girişimleri ile bulmaları gerekmektedir. Staj uygulamalarının kesintisiz olarak ve tek seferde tamamlanması esastır (Tablo 3.11).

Tablo 3.11. Başkent Üniversitesi zorunlu staj uygulamaları süreci

EĞİTİM YILI	GÜZ	BAHAR	YAZ (STAJ TÜRÜ)	STAJ SÜRESİ
1. yıl	1. dönem	2. dönem	-	-
2. yıl	3. dönem	4. dönem	Şantiye	30 iş günü
3. yıl	5. dönem	6. dönem	Büro	30 iş günü
4. yıl	7. dönem	8. dönem	-	-

Pandemi Dönemi Staj Uygulamaları:

Başkent Üniversitesi Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü sitesinde yayınlanan duyuruda; içinde bulunulan pandemi dönemi sebebiyle 2021 yaz döneminde uygulanmak üzere öğrencilere kolaylık sağlamak amacıyla yeni kurallar belirlendiği ifade edilmektedir. Covid-19 salgını nedeniyle şantiye stajı ve büro stajı uygulamaları fiili olarak yapılamamıştır. Bunun yerine söz konusu meslek pratiği çalışmaları için öğrencilerin ödev hazırlaması istenmektedir. İsteyen mimar adaylarına; ödev teslimlerini yapmak kaydıyla şantiye stajı ve büro stajını bir ofis bünyesinde de tamamlayabilme izni verilmektedir (Başkent-Duyuru, 2021).

3.2.10. Bursa Uludağ Üniversitesi (BUÜ)

Bursa Uludağ Üniversitesinin temelini 1970 senesinde İstanbul Üniversitesi bünyesinde kurulan Bursa Tıp Fakültesi oluşturmaktadır. Kurum 1975 yılında Bursa Üniversitesi, 1982 tarihinde ise Uludağ Üniversitesi ismini almıştır. Üniversitenin adı 2018 yılında bir kez daha değiştirilerek Bursa Uludağ Üniversitesi olmuştur. Bursa Uludağ Üniversitesinde eğitim programlarının; ortak akıl ve katılımcılık, kurumsal aidiyet, etik değerlere bağlılık, çevreye saygı ve duyarlılık, yenilikçilik ve girişimcilik temel değerleri benimsenerek oluşturulduğu belirtilmektedir (BUÜ, 2021).

1976 yılında kurulan Mühendislik-Mimarlık Fakültesi, 2013 senesinde Mühendislik Fakültesi ve Mimarlık Fakültesi olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Mimarlık Bölümü ise 1993 tarihinde kurulmuş olup 1994 senesinde ilk öğrencilerini kabul etmiştir. Öğretim dili Türkçe olan BUÜ Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü; çağdaş mesleki bilgilerle donanımlı, çevresel ve toplumsal sorunlara karşı farkındalık sahibi mimarlar yetiştirmeyi, ürettiği bilgiler ile teknoloji ve bilim alanında uluslararası düzeyde bilinen seçkin bir bölüm olmayı amaçlamaktadır (BUÜ-Mimarlık, 2021).

Örgün Öğretim Dönemi Staj Uygulamaları:

BUÜ Staj Yönergesi (2021)'nde yer alan bilgilere göre; öğrencilerin okulda öğrendikleri mimarlık temel alanıyla ilişkili çalışma alanlarını tanımaları, meslek sahalarındaki faaliyetleri öğrenmeleri için şantiye stajı ve büro stajı olmak üzere iki tür zorunlu staj uygulamalarına katılmaları uygun görülmektedir. Mimar adayları 20+20 iş günü şeklinde iki bölümde tamamlanan şantiye stajı kapsamında; şantiye ortamında görev alan meslek dallarını, iş bölümünü, şantiye yönetimini ve organizasyon şemasını

gözlemleyebilmektedir. Ek olarak mimari uygulama projeleri ile diğer teknik uygulama projelerinin yapı imalat sürecindeki önemlerini, ilgili projelerin okunma yöntemlerini kavrayabilmektedir. Diğer bir staj türü olan büro stajı da süreleri 20+20 iş günü olarak belirlenen iki aşamadan oluşmaktadır. Öğrenciler bu süreçte; mimari büro ortamında aktif rol alarak ofisteki iş bölümünü tanıma fırsatı bulmaktadır. Avan proje, detay projesi, uygulama projesi vb. mimari projelerin çiziminde kullanılan teknikleri ve gerekli araçları öğrenmekte, mimar-işveren-yüklenici arasındaki ilişkileri analiz edebilmektedir. Ayrıca büro stajının ikinci aşamasında, mimar adaylarının metraj çalışmalarına katılmaları beklenmektedir.

Öğrenciler 2. ders dönemini tamamlamalarının ardından staj uygulamalarına başlayabilmektedirler. BUÜ Mimarlık Bölümü tarafından 2. ders dönemini takip eden yaz döneminde staj uygulamalarına katılmak isteyen adayların şantiye stajı yapmaları önerilse de yönergede herhangi bir zorunluluk bulunmamaktadır. Stajlar 20 iş günü süren parçalar halinde yapılabileceği gibi, 40 iş günü blok olarak da yapılabilmektedir. Ancak, öğrenciler bir yaz dönemi boyunca en fazla 40 iş günü staj uygulamalarına katılabilmektedir. Söz konusu stajların başarıyla tamamlanması diploma/bitirme projesinin ön koşulu olarak belirlenmiştir. Bu sebeple, öğrenciler diploma/bitirme projesi dersini almadan önce staj uygulamalarını istedikleri sırayla ve istedikleri yaz döneminde tamamlayabilmektedir (Tablo 3.12).

Tablo 3.12. BUÜ zorunlu staj uygulamaları süreci

EĞİTİM YILI	GÜZ	BAHAR	YAZ (STAJ TÜRÜ*)	STAJ SÜRESİ
1. yıl	1. dönem	2. dönem	Şantiye	20+20 iş günü
2. yıl	3. dönem	4. dönem	Büro	20+20 iş günü
3. yıl	5. dönem	6. dönem	-	-
4. yıl	7. dönem	8. dönem	-	-

*Staj türlerinin yapılış sırası, staj yönergesinde yer alan koşullar doğrultusunda öğrenciler tarafından belirlenmektedir.

Pandemi Dönemi Staj Uygulamaları:

BUÜ Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü tarafından yayımlanan duyuruda; pandemi dönemi boyunca geçerli olmak kaydıyla staj belgeleri işlemlerinin uzaktan yürütüleceği ifade edilmektedir. Ek olarak; örgün öğretim döneminde 2. ders dönemini tamamlayan öğrencilerin staj uygulamalarına katılmak istemesi durumunda şantiye stajı yapmaları önerilmektedir. İlgili tavsiye kararı pandemi dönemine mahsus olmak üzere

değiştirilmiş, mimar adaylarının 2. ders döneminin ardından büro stajı yapabilmeleri de uygun görülmüştür. (BUÜ-Duyuru, 2021).

Ayrıca bu dönemde BUÜ Mimarlık Bölümü ile TMMOB Mimarlar Odası Bursa Şubesi tarafından ortak bir çalışma düzenlenmiştir. Hazırlanan staj uygulaması programı, öğrencilere kolaylık sağlamak amacıyla hem örgün hem de çevrim içi ortamda gerçekleştirilmiştir. Gün içinde, öğleden önce alanında deneyim sahibi olan mimar, inşaat mühendisi, makine mühendisi ve elektrik-elektronik mühendisleri çeşitli konularda sunumlar yapmıştır. Sunum konuları; mimari projelerde betonarme tasarımı, kamuda mimar olmak, statik proje tasarımı, kamu ihaleleri ve ihale dosyası hazırlama, keşif ve metraj hesaplama, mimari projelerde mekanik tesisat tasarımı, mimari projelerde elektrik tasarımı ve akıllı binalar, soğuk hava depoları, büro tescil işlemleri, mimarlıkta mali konular, şantiye yönetimi ve organizasyonu, mimari proje yarışmaları, proje yönetimi ve şantiye iş aşamaları, yurt dışında mimarlık, yapılarda betonarme ve hazır beton işlemleri, şantiyelerde iş güvenliği, mimarlıkta fotoğrafçılık, projelerin imar yönetmeliğine göre değerlendirilmesi vb. başlıklardan oluşturulmuştur. Öğleden sonra ise, TMMOB Mimarlar Odası Bursa Şubesi tarafından verilen ihtiyaç programı ışığında öğrencilerin mimari uygulama projesi çizimleri beklenmiştir. Staj uygulama programının tamamlanmasının ardından kurum tarafından, öğrencilere 40 sorudan oluşan değerlendirme sınavı yapılmıştır (TMMOB Mimarlar Odası Bursa Şubesi, 2021). Söz konusu çalışma Türkiye’de bir ilk niteliğinde olup, benzer örneği bulunmayan bir uygulama olma özelliği taşımaktadır.

3.2.11. Dokuz Eylül Üniversitesi (DEÜ)

Dokuz Eylül Üniversitesi, 1982 yılında İzmir’de kurulmuştur. Ege Üniversitesinden bazı fakülte, bölüm ve yüksekokulların Dokuz Eylül Üniversitesine devredilmesiyle temelleri atılan kurum, ek olarak yeni fakültelerin kurulmasıyla bir devlet üniversitesi olarak eğitime açılmıştır. Adalet, bilimsellik, millilik, yenilikçilik, akılcılık, girişimcilik, maneviyat vb. temel değerlerin benimsendiği DEÜ, gerçekleştirdiği bilimsel araştırmalar ve eğitim yoluyla insanlığın kültürel, sosyal ve ekonomik zenginliğini artırmayı misyon edinmektedir (DEÜ, 2021).

Mimarlık Bölümü, Ege Üniversitesi Mühendislik Bilimleri Fakültesi bünyesinde Mühendislik ve Mimarlık Akademisi adıyla 1971 yılında kurulmuş olup, aynı yıl öğrenci kabulüne başlamıştır. 1975 senesinde “Güzel Sanatlar Fakültesi” şeklinde ismi

değişmiş, 1982 tarihinde Dokuz Eylül Üniversitesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi olarak eğitim hayatına devam etmiştir. Günümüzdeki adı olan Dokuz Eylül Üniversitesi Mimarlık Fakültesini ise 1992 yılında almıştır. İzmir'in ilk Mimarlık Bölümü olan DEÜ Mimarlık Bölümünde eğitim dili Türkçe'dir (DEÜ-Mimarlık, 2021).

Örgün Öğretim Dönemi Staj Uygulamaları:

DEÜ Staj Yönergesi (2021)'nden elde edilen bilgilere göre; öğrencilerin mezun olmadan önce, yaz dönemlerinde tamamlamaları gereken zorunlu staj uygulamaları bulunmaktadır. 2. ders döneminin sonunda yapılan "MİM1001" kodlu şantiye stajının süresi 36 iş günüdür. Bu meslek pratiği çalışması kapsamında; yapının inşa aşamasında temelden çatıya kadar gerçekleşen uygulamalar, temel, beton hazırlanması, kalıp imalatı, demir işçiliği vb. konular öğrenilmektedir. 4. ders dönemini takip eden yaz döneminde, "MİM2002: Ölçme Bilgisi Stajı" ve "MİM2006: Rölöve Stajı" olmak üzere iki adet staj uygulamasının tamamlanması gerekmektedir. Söz konusu staj uygulamaları fakültenin denetiminde yapılmaktadır ve her iki staj türünün süresi de 15 iş günü olarak belirlenmiştir. Son zorunlu staj uygulaması olan büro stajı ise, 6. ders döneminin ardından tamamlanabilmektedir ve eğitim programında "MİM3002" koduyla ifade edilmektedir. En az 36 iş günü süren büro stajı boyunca öğrenciler, mimari tasarım ile uygulama projelerinin hazırlandığı mimarlık ofislerinde aktif olarak bulunmalıdırlar. Mimar adaylarının bu süre boyunca; ofis yönetimi, kurumlar arası ilişkilerin işleyişi, proje ve detay çizimi gibi konularda tecrübe kazanmaları beklenmektedir (Tablo 3.13).

Tablo 3.13. DEÜ zorunlu staj uygulamaları süreci

EĞİTİM YILI	GÜZ	BAHAR	YAZ (STAJ TÜRÜ)	STAJ SÜRESİ
1. yıl	1. dönem	2. dönem	Şantiye	36 iş günü
2. yıl	3. dönem	4. dönem	Ölçme Bilgisi	15 iş günü
			Rölöve	15 iş günü
3. yıl	5. dönem	6. dönem	Büro	36 iş günü
4. yıl	7. dönem	8. dönem	-	-

Pandemi Dönemi Staj Uygulamaları:

DEÜ Mimarlık Fakültesi tarafından yapılan duyuruya göre; staj işlemleri için gerekli olan belgeler dijital ortamda teslim edilmektedir. Tüm derslerini başarıyla tamamlamış ve mezun durumunda olan mimar adaylarına, eksik staj uygulamalarını

istedikleri zaman tamamlayabilme imkânı sunulmaktadır. Kurum bünyesinde gerçekleştirilen “MİM2002: Ölçme Bilgisi Stajı” ve “MİM2006: Rölöve Stajı” yaz döneminde çevrim içi olarak yapılabilmektedir. Söz konusu staj uygulamaları, fakülte kararı ile 2021-2022 akademik yılından itibaren yapılmayacak olup yeni programda ders dönemi içine entegre edilmektedir. Bu sebeple, ilgili staj türlerinden eksikliği olan öğrencilerin stajlarını mutlaka tamamlaması önerilmektedir (DEÜ-Duyuru, 2021).

3.2.12. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi (ESOGÜ)

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, 1993 yılında Anadolu Üniversitesi bünyesinde eğitim veren bazı fakültelerin ayrılarak Osmangazi Üniversitesine bağlanması ile kurulmuştur. 2005 tarihinde Osmangazi Üniversitesinin adı değiştirilerek Eskişehir Osmangazi Üniversitesi olmuştur. Kurum resmi olarak 1993 senesinde kurulmuş olmasına rağmen, Eskişehir Devlet Mühendislik Mimarlık Akademisi'nin (EDMMA) kurulduğu sene olan 1970 tarihi, kuruluş yılı olarak kabul edilmektedir. ESOĞÜ; mükemmeliyetçi eğitim anlayışıyla hem ulusal hem de uluslararası düzeyde tercih edilen bir üniversite olmayı, yenilikçi ve girişimci ruha sahip araştırmacı bireyler yetiştirmeyi misyon edinmektedir (ESOGÜ, 2021).

ESOGÜ Mimarlık Bölümü, Anadolu Üniversitesi bünyesinde 1984 senesinde kurulmuştur. 1993 tarihinde ise Anadolu Üniversitesinden ayrılarak günümüzde Eskişehir Osmangazi Üniversitesi adıyla eğitim veren kuruma bağlanmıştır. Mimarlık mesleğinin gereği olan teknik ve tasarım altyapısını oluşturabilmek amacıyla eğitim müfredatında pratik ve teorik uygulamalar birbirine entegre edilmektedir ve mimarlık programının öğretim dili Türkçe'dir (ESOGÜ-Mimarlık).

Örgün Öğretim Dönemi Staj Uygulamaları:

ESOGÜ Staj Yönergesi (2021)'nde yer alan bilgilere göre; ESOĞÜ Mimarlık Bölümünü 2012-2015 yılları arasında kazanmış olan öğrenciler; dört adet staj uygulamasını tamamlamak zorundadır. Adaylar, 2. ders dönemini takip eden yaz döneminde 15 iş günü süren ölçme bilgisi stajına ve yine 15 iş günü olarak belirlenen rölöve stajına katılmaktadır. 4. ders döneminin sonunda yapılabilen şantiye stajı en az 30 iş günü ile sınırlandırılmaktadır. Büro stajı ise 6. ders döneminin ardından tamamlanabilmekte ve 30 iş günü sürmektedir. Bu şekilde toplam 90 iş günü olan staj süreleri 2015 yılında alınan karar ile güncellenmiştir.

2015 yılından itibaren ESOGÜ Mimarlık Bölümünü kazanan öğrencilerin lisans eğitimleri boyunca toplam 65 iş günü süren üç adet zorunlu staj uygulamasına katılması gerektiği belirtilmektedir. 2. ders dönemini tamamlayan adaylar 5 iş günü süren ölçme bilgisi stajını yapabilmektedir. 4. ders dönemini takip eden yaz döneminde tamamlanabilen şantiye stajının süresi 30 iş günüdür. Son zorunlu staj uygulaması olan büro stajı ise 6. ders döneminin sonunda yapılabilmektedir ve 30 iş günü sürmektedir (Tablo 3.14).

Tablo 3.14. ESOGÜ zorunlu staj uygulamaları süreci

EĞİTİM YILI	GÜZ	BAHAR	YAZ (STAJ TÜRÜ)	STAJ SÜRESİ
1. yıl	1. dönem	2. dönem	Ölçme Bilgisi	5 iş günü
2. yıl	3. dönem	4. dönem	Şantiye	30 iş günü
3. yıl	5. dönem	6. dönem	Büro	30 iş günü
4. yıl	7. dönem	8. dönem	-	-

Pandemi Dönemi Staj Uygulamaları:

Pandemi döneminde öğrencilerin bireysel çabalarına ek olarak; ESOGÜ Mimarlık Bölümü tarafından şantiye stajı yerine sayılmak üzere, 30 iş gününe denk gelecek şekilde malzeme ve inşaat firmalarının birer haftalık eğitimleri ile sınavları çevrim içi ortamda organize edilmiştir. Büro stajı için ise TMMOB Mimarlar Odası Eskişehir Şubesi tarafından altı hafta süren bir program ile proje uygulama, belediye ilişkileri vb. konularda çevrim içi eğitim verilmiştir (ESOGÜ-Duyuru, 2022). TMMOB Mimarlar Odası Eskişehir Şubesi ve ESOGÜ Mimarlık Bölümü ortaklığında düzenlenen bu etkinlik, üniversite-mimarlar odası iş birliğinde hayata geçirilen faaliyetlerin ilk örneği olan BUÜ Mimarlık Bölümü ile TMMOB Mimarlar Odası Bursa Şubesi ortak çalışmasının benzeri bir uygulama niteliğindedir.

3.2.13. Gazi Üniversitesi

Gazi Üniversitesi, 1926 yılında Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün emriyle Orta Muallim Mektebi ve Terbiye Enstitüsü ismiyle açılmıştır. 1929 tarihinde Gazi Orta Muallim Mektebi ve Terbiye Enstitüsü adını almıştır. 1976 senesinde ise Gazi Eğitim Enstitüsü şeklinde değiştirilmiştir. Son olarak da 1982 tarihinde Gazi Üniversitesi

ismini almıştır. Gazi Üniversitesinin misyonu; topluma liderlik yapabilen, insani, kültürel ve milli değerlere önem veren bireyler yetiştirmenin yanı sıra öncü araştırmalar yapılmasına imkân sağlayarak toplumun hayat boyu gelişim sürecine katkıda bulunmak şeklinde ifade edilmektedir (Gazi, 2021).

Gazi Üniversitesi Mimarlık Bölümü, resmi olarak 1982 senesinde kurulmuştur. Fakat bölümün geçmişi, 1966 yılında açılan Zafer Mühendislik ve Mimarlık Özel Koleji ile 1967 tarihinde kurulan Yükseliş Koleji Özel Mimarlık Okullarına dayanmaktadır. Söz konusu özel okullar 1971 senesinde birleştirilmiş, ardından 1973 tarihinde Ankara Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisi adıyla kamulaştırılmıştır. 1982 yılında da Gazi Üniversitesinin bünyesine alınarak Gazi Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi ismiyle eğitim vermeye başlamıştır. 2009 senesinde Mimarlık Fakültesi olarak tekrar kurulmuştur. Gazi Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümünde lisans programının öğretim dili Türkçe ve eğitim süresi 4 yıl olarak kurgulanmıştır. Ancak Avrupa Birliği'ne uyum sürecinde 4+2 yıllık akademik eğitime geçmek amacıyla çalışmalar yürütülmekte olduğu üniversitenin resmî web sitesinde belirtilmektedir (Gazi-Mimarlık, 2021).

Örgün Öğretim Dönemi Staj Uygulamaları:

Gazi Üniversitesi Staj Yönergesi (2021)'nde yer alan verilere göre; mimar adaylarının lisans eğitimi esnasında yapmaları gereken iki adet zorunlu staj uygulaması bulunmaktadır. 4. ders döneminin sonunda yapılan “M2000: Staj I” kodlu şantiye stajı, 25 iş günü sürmektedir. En az beş yıllık deneyime sahip olan mimar ya da inşaat mühendisinin gözetiminde tamamlanan staj uygulaması kapsamında; şantiyede gerçekleştirilen yapı üretimine dair tüm aşamalar, maliyet analizi, detay ile montaj için gereken çizimlerin hazırlanması vb. konular öğrenilmektedir. “M3000: Staj II” şeklinde ifade edilen büro stajının süresi de 25 iş günü olarak belirtilmektedir. 6. ders döneminin ardından yapılabilen bu meslek pratiği çalışmasında adaylar; etüt analizi, restorasyon projesi, teknik çizim, avan proje ve uygulama projesi gibi büro çalışmaları hakkında bilgi sahibi olmaktadır. Söz konusu staj türü de en az beş yıllık deneyime sahip olan bir mimarın denetiminde tamamlanabilmektedir. Staj uygulamaları, derslerin olmadığı yaz dönemlerinde yapılabilmektedir. Sadece ders yükümlülüğünü tamamlamış olan öğrenciler, güz ve bahar dönemlerinde staj uygulamalarına katılabilmektedir (Tablo 3.15).

Tablo 3.15. Gazi Üniversitesi zorunlu staj uygulamaları süreci

EĞİTİM YILI	GÜZ	BAHAR	YAZ (STAJ TÜRÜ)	STAJ SÜRESİ
1. yıl	1. dönem	2. dönem	-	-
2. yıl	3. dönem	4. dönem	Şantiye	25 iş günü
3. yıl	5. dönem	6. dönem	Büro	25 iş günü
4. yıl	7. dönem	8. dönem	-	-

Pandemi Dönemi Staj Uygulamaları:

Covid-19 salgını sebebiyle yaşanabilecek riskleri azaltmak amacıyla, 2020-2021 yaz dönemi staj uygulamalarının esasları yeniden düzenlenmiştir. Gazi Üniversitesi Mimarlık Bölümü tarafından alınan karar doğrultusunda büro stajı için iki alternatif sunulmuştur. Bu karara göre; staj uygulamasını yüz yüze tamamlamak isteyen öğrenciler, gerekli önlemlerin alınması koşuluyla büro stajını 25 iş günü olacak şekilde tamamlayabilmektedir. Staj yapılacak kurumun uygun bulması durumunda, büro stajının tamamen dijital imkânlarla çevrim içi ortamda tamamlanabilmesi ise ikinci bir seçenek olarak ifade edilmiştir (Gazi-Duyuru, 2022).

3.2.14. Gebze Teknik Üniversitesi (GTÜ)

Gebze Teknik Üniversitesi 2014 yılında Kocaeli’nde kurulmuştur. GTÜ’nün temelleri 1992 tarihinde kurulan Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsüne dayanmaktadır. Donanımı ve altyapısıyla Türkiye’nin bilim üssü olmayı hedefleyen GTÜ’nün, genç fakat tecrübeli bir üniversite olarak yüksek kalitede araştırma yapan ve eğitim veren küresel ölçekte lider bir kurum olmayı amaçladığı ifade edilmektedir (GTÜ, 2021).

Mimarlık Fakültesi, 1992 senesinde Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü bünyesinde kurulmuştur. 2008 yılında Mimarlık Bölümünde lisans eğitimi vermeye başlanmıştır. Öğrenci odaklı eğitim sisteminin benimsendiği bölümde, iş hayatında aktif olarak çalışan mimarlar da derslere öğretici olarak katılmaktadır. Bu sayede GTÜ Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümünde etkileşimli bir eğitim sürdürülmektedir. Öğretim dili Türkçe olan mimarlık programında; yapı bilgisi, yapı malzemesi, sürdürülebilirlik, yangına dayanımlı tasarım, endüstri mirası vb. konularda dersler yer almaktadır (GTÜ-Mimarlık, 2021).

Örgün Öğretim Dönemi Staj Uygulamaları:

GTÜ Staj Yönergesi (2021)'nden elde edilen verilere göre; öğrencilerin uygulamalı ve kuramsal derslerde öğrendikleri bilgi ve becerilerini meslek hayatının içinde bulunarak ve tasarım-yapım-üretim aşamalarını görerek pekiştirmelerini sağlamak amacıyla ders programı içeriğinde zorunlu tutulan iki adet staj uygulaması bulunmaktadır. Toplam süresi en az 45 iş günü olarak belirlenen stajların türleri büro stajı ve şantiye stajıdır. En az 20 iş günü ile sınırlandırılan büro stajı kapsamında; mimari tasarıma ek olarak projelendirme alanındaki çalışmaların yerinde gözlemlenerek, farklı meslek dalları arasındaki ilişkinin kavranması beklenmektedir. Ayrıca bu staj uygulamasının, öğrencilerin mimar unvanı kazanmasının ardından meslek hayatında çalışabileceği alanlar ve yapabileceği işler hususunda yol gösterici olması amaçlanmaktadır. Diğer staj türü olan şantiye stajı ise en az 25 iş günü sürmektedir. Şantiye sahasında staj yapan mimar adayının; bir binanın inşa edilmesi veya onarılması sürecinde sistemin işleyiş biçimini gözlemlemesi beklenmektedir. Öğrencinin staj dönemi boyunca, en az bir işte aktif görev alarak o işi detaylı bir şekilde öğrenmesi istenmektedir. Söz konusu staj uygulamaları 4. ders döneminden itibaren yaz dönemlerinde yapılabilmektedir. Hangi staj türünün önce tamamlanacağı öğrencinin seçimine bırakılmıştır. Bu sebeple gerekli şartlar çerçevesinde mimar adayları staj programlarını kendilerine özgü bir biçimde oluşturabilmektedir (Tablo 3.16). Ek olarak; öğrenciler zorunlu staj uygulamalarına belirtilen asgari sürelerden daha fazla iş günü katılım sağlayabilmektedir. Bu durumda, zorunlu staj süresinin fazla kısmının isteğe bağlı staj uygulamaları kapsamında değerlendirileceği belirtilmektedir.

Tablo 3.16. GTÜ zorunlu staj uygulamaları süreci

EĞİTİM YILI	GÜZ	BAHAR	YAZ (STAJ TÜRÜ*)	STAJ SÜRESİ
1. yıl	1. dönem	2. dönem	-	-
2. yıl	3. dönem	4. dönem	Büro	20 iş günü
3. yıl	5. dönem	6. dönem	Şantiye	25 iş günü
4. yıl	7. dönem	8. dönem	-	-

*Staj türlerinin yapılış sırası, staj yönergesinde yer alan koşullar doğrultusunda öğrenciler tarafından belirlenmektedir.

Pandemi Dönemi Staj Uygulamaları:

GTÜ Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü tarafından yayımlanan duyuruda; öğrencilerin pandemi dönemi koşullarından dolayı mağduriyet yaşamamaları için, sadece 2019-2020 akademik eğitim yılına özgü olarak zorunlu staj uygulamalarının içeriğinin değiştirildiği ifade edilmektedir. Pandemi döneminde staj uygulamalarına katılmak isteyen öğrenciler, gerekli önlemlerin alınması durumunda stajlarını tamamlayabilmektedir. Staj işlemleri Covid-19 salgını sebebiyle uzaktan çevrim içi olarak yapılmaktadır. Bu dönemde staj uygulamalarına katılmak istemeyen öğrencilere ise, staj uygulamalarını tamamlamak için ilerleyen dönemleri bekleme fırsatı sunulmaktadır.

2020-2021 akademik eğitim yılında mezun olabilecek adaylar için bu döneme özgü olmak koşuluyla farklı bir uygulama yürütülmektedir. Söz konusu öğrenciler, zorunlu staj iş günü sayısına uymak koşuluyla ulusal ya da uluslararası bir platformda düzenlenen yarışmaya katılarak büro stajını tamamlayabilmektedirler. Şantiye stajı için, staj komisyonuna onaylatılması şartıyla, tasarımı ile alanı belirlenmiş bir projenin yapı uygulama projesi çizilmeli ve bu yapının inşa edilme aşamaları çizimlerle desteklenerek tasarlanmalıdır. Bu staj türü için, staj defteri en az 25 iş günü tamamlanacak şekilde hazırlanmalıdır (GTÜ-Duyuru, 2021).

3.2.15. İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi

Bilkent Üniversitesi, Türkiye'nin ilk vakıf üniversitesidir. 1984 yılında İhsan Doğramacı Vakıfları tarafından alınan kararla Ankara'da kurulmuştur. Üniversite bünyesindeki bölümlerde benimsenen eğitim anlayışı ile, öğrencilerin özgün fikir üreten bireyler olması ve akılcı kararlar verebilme becerilerinin geliştirmesi misyonu üstlenilmiştir. 48 ülkeyle yapılan değişim programı anlaşmalarıyla birlikte, öğrencilerin uluslararası platformlardaki vizyonunun artmasına imkân sağlandığı ifade edilmektedir (Bilkent, 2021).

İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesinde mimarlık eğitimi Güzel Sanatlar, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümünde verilmektedir. Eğitim dili İngilizce olan bölümün amacı; tüm dünyada uygulama yapabilecek mesleki becerilere sahip mimarlar yetiştirmek olarak belirtilmektedir. Eğitim programının merkezinde tasarım stüdyoları yer almaktadır. Bazı dönemlerde Güzel Sanatlar, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi bünyesinde bulunan diğer bölümler ile ortak yürütülen stüdyolar

kapsamında, öğrencilerin grup çalışmalarına katılarak gerek disiplinler arası iş birliğini öğrenmeleri gerekse görev bilinci edinmeleri amaçlanmaktadır. Farklı mimarlık alanlarının eğitim süreci içerisinde tanınmış mimar adaylarının ilgili alanlarda uzmanlaşabilmelerine imkân sağlayabilmek için müfredatta ek olarak enerji verimliliği, sürdürülebilirlik, tarihi mirasın korunması vb. konulara vurgu yapılan dersler de bulunduğu gözlemlenmektedir (Bilkent-Mimarlık, 2021).

Örgün Öğretim Dönemi Staj Uygulamaları:

Bilkent Üniversitesi Staj Yönergesi (2021)'nde yer alan verilere göre; mimar adaylarının profesyonel yaşama hazırlanabilmeleri amacıyla iki adet staj uygulamasına katılmaları gerekli görülmektedir. "ARCH 290" koduyla müfredatta yer alan şantiye stajı 4. ders döneminin tamamlanmasının ardından yapılabilmektedir. Süresi 1 ay olarak belirlenen stajda öğrencilerin inşaat sahasında gerekli deneyimi edinmeleri, şantiye alanındaki organizasyonu gözlemleyerek mimarın planlama ve yönetimdeki rolünü kavramaları hedeflenmektedir. 6. ders döneminin sonunda yapılan "ARCH 390" kodlu büro stajının süresi de 1 ay ile sınırlandırılmıştır. Bu süreçte adayların bir mimari tasarım ofisinde bulunarak, büro ortamını gözlemlemesi ve proje tasarımı sürecine aktif katılım sağlayarak pratik deneyim kazanması beklenmektedir. Öğrenciler ilgili staj uygulaması kapsamında, diğer disiplinlerle etkileşimde bulunmalı, proje planlaması ve yönetiminde görev almasının yanı sıra çizim, görselleştirme, maket gibi mimari sunum tekniklerini öğrenmelidir (Tablo 3.17).

Tablo 3.17. Bilkent Üniversitesi zorunlu staj uygulamaları süreci

EĞİTİM YILI	GÜZ	BAHAR	YAZ (STAJ TÜRÜ)	STAJ SÜRESİ
1. yıl	1. dönem	2. dönem	-	-
2. yıl	3. dönem	4. dönem	Şantiye	1 ay
3. yıl	5. dönem	6. dönem	Büro	1 ay
4. yıl	7. dönem	8. dönem	-	-

3.2.16. İstanbul Teknik Üniversitesi (İTÜ)

İstanbul Teknik Üniversitesi, Mühendishane-i Bahr-i Hümayun ismiyle III. Mustafa Dönemi'ne denk gelen 1773 yılında kurulmuştur. Dünya çapında en eski teknik üniversitelerinden biri olan İTÜ, Türkiye'nin de ilk teknik üniversitesi olma özelliğine sahiptir. Osmanlı Devleti döneminde modernleşme hareketinin öncülüğünü üstlenen İTÜ, Cumhuriyet dönemiyle birlikte ülkenin imarına ve yönetimine büyük katkıda bulunmuştur (İTÜ, 2021).

Temelleri 1944 yılına uzanan İTÜ Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü, araştırarak öğrenmeye çalışan, çok yönlü düşünebilen, aydın bireyler yetiştirmeyi misyon edinmiştir. Öğrencilerin; mimarlık, kent ve çevre konularını sorgulayan, farklı fikirler üretebilen, mimarlığı anlayıp yorumlayarak mesleki becerilerini geliştirmiş, alanında yetkin mimarlar olarak mezun olmasını amaçlamaktadır. Mimarlık eğitiminde, Türkçe ve İngilizce olmak üzere iki farklı öğretim dilinde iki ayrı program mevcuttur. Ayrıca İTÜ Mimarlık Bölümü, Amerikan Ulusal Mimarlık Akreditasyonu (American National Architectural Accrediting Board – NAAB) tarafından Amerika Birleşik Devletleri dışında uluslararası eşdeğerlik almaya hak kazanan ilk programdır (İTÜ-Mimarlık, 2021).

Örgün Öğretim Dönemi Staj Uygulamaları:

İTÜ Staj Yönergesi (2021)'nde yer alan verilere göre; öğrencilerin staj uygulamalarına katılabilmeleri için en az 60 kredilik dersi başarıyla tamamlamış olması gerekmektedir. Staj uygulamalarının yapılacağı dönemle ilgili herhangi bir kısıtlama bulunmamaktadır, öğrenciler söz konusu kredi şartını sağlamak kaydıyla istediği staj türünü istediği yaz döneminde yapabilmektedirler. Meslek hayatının alıştırmaya olan staj uygulamaları ile öğrenciler şantiyede, büroda ve/veya akademik ortamlarda deneyim kazanmaktadırlar. Şantiye stajında; yapının inşa edilmesi ya da onarımı sürecinde gerekli olan hem maddi kaynak hem de insan gücü ihtiyacının ve şantiyedeki organizasyon şemasının mimar aday tarafından kavranması hedeflenmektedir. En az 20 iş günü olarak belirlenen staj uygulamasında; öğrencinin, şantiye alanında gerçekleştirilen yapı işlerinden en az bir tanesine bizzat dâhil olması ve çalışması, ilgili işi tüm detaylarıyla öğrenmesi istenmektedir. Mimarlık eğitimi programında yer alan derslerde edinilen bilgilerin büro stajı vasıtasıyla uygulamaya yönelik çalışmalarla pekiştirilmesi amaçlanmaktadır. Mimarlık büroları, yapım-yönetim-üretim vb.

konularda faaliyet gösteren kurumlarda ve mimari tasarım firmalarında yapılabilen stajın süresi en az 20 iş günüdür. İTÜ Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümünde diğer okullardan farklı olarak bir de diğer/akademik staj bulunmaktadır. En az 10 iş günü ile sınırlandırılan bu staj uygulamasında öğrenciler; İTÜ tarafından düzenlenen atölyelere ve mesleki etkinliklere katılabilmekte, TÜBİTAK vb. araştırma projelerinde görev alabilmekte, arkeolojik kazı çalışmalarına dâhil olabilmektedirler.

Mimar adayları “en az” ifadesiyle belirtilen süreleri tamamlamak koşuluyla, toplam 60 iş gününü tamamlayacak biçimde staj programlarını kendilerine özgü bir biçimde oluşturabilmektedirler (Tablo 3.18).

Tablo 3.18. İTÜ zorunlu staj uygulamaları süreci

EĞİTİM YILI	GÜZ	BAHAR	YAZ (STAJ TÜRÜ*)	STAJ SÜRESİ**
1. yıl	1. dönem	2. dönem	Şantiye	20 iş günü
2. yıl	3. dönem	4. dönem	Büro	20 iş günü
3. yıl	5. dönem	6. dönem	Akademik	10 iş günü
4. yıl	7. dönem	8. dönem	-	-

*Staj türlerinin yapılış sırası, staj yönergesinde yer alan koşullar doğrultusunda öğrenciler tarafından belirlenmektedir.
**İstenilen staj türünün süresi artırılarak toplam staj süresi 60 iş gününe tamamlanmalıdır.

Pandemi Dönemi Staj Uygulamaları:

İTÜ Mimarlık Fakültesi tarafından yayınlanan duyuruda; mimarlık eğitim müfredatında zorunlu olan staj uygulamalarını yüz yüze ya da çevrim içi yapabilecekleri ifade edilmektedir, fakat her staj uygulaması için ayrıca öneride de bulunulmuştur. Büro stajının öğrenciler için verimi düşünülerek; 2. eğitim yılını tamamlamamış olanların bu stajı çevrim içi yapmaları tavsiye edilmemiştir. Şantiye stajı içinse; staj içeriği gereği sadece yüz yüze yapılabileceği bildirilmektedir. Ancak pandemi döneminde stajların yüz yüze yapılmasının kurum tarafından önerilmediği, bu yüzden öğrencinin isteği doğrultusunda şantiye stajı için izin verilebileceği titizlikle belirtilmiştir. Diğer/Akademik stajlar hem çevrim içi hem de yüz yüze yapılabilmektedir.

Mezun durumundaki öğrenciler için İTÜ Mimarlık Fakültesi tarafından ayrıca bir duyuru yayınlanmıştır. Öğrenci yapması gereken zorunlu stajların toplam süresinin yarısını ya da fazlasını önceki dönemlerde tamamlamış ise, geri kalan staj süresinden muaf tutulmaktadır. Toplam zorunlu staj süresinin yarısından daha azını tamamlayan

öğrenciler ise, bölüm staj komisyonu tarafından kapsamı belirlenen ve 10 iş günü süren çevrim içi staj uygulamasına katılabilmektedirler (İTÜ-Duyuru, 2021).

3.2.17. İzmir Ekonomi Üniversitesi (İEÜ)

İzmir Ekonomi Üniversitesi 2001 yılında kurulmuştur. Ege Bölgesi'ndeki ilk vakıf üniversitesi olan İEÜ, evrensel düzeyde eğitimler vermesinin yanı sıra üniversite bünyesinde hazırlanan bilimsel araştırmaları ile Türkiye'nin gelişimine katkıda bulunmaktadır. İzmir Ekonomi Üniversitesinin eğitim programlarının katılımcılık, toplumsal sorumluluk, yenilikçilik ve mükemmeliyetçilik olmak üzere dört temel değer üzerine inşa edildiği ifade edilmektedir (İEÜ, 2021).

İzmir Ekonomi Üniversitesi Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi Mimarlık Bölümü 2005 yılında kurulmuştur. Eğitim hayatına başladığı tarihten günümüze mimarlık alanındaki güncel yaklaşımların, kullanılan yöntemlerin ve araç-gereçlerin yakından takip edildiği belirtilen İEÜ Mimarlık Bölümünde, müfredatını bu yenilikler ışığında sürekli güncellendiği bildirilmektedir. Eğitim dili İngilizce olan bölümde dersler, "Bütünleşik Tasarım" yaklaşımı doğrultusunda Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi bünyesindeki diğer bölümlerle etkileşim halinde işlenmektedir. Ayrıca öğrencilerin, İEÜ tarafından düzenlenen ulusal ve küresel boyutta birçok konferans, sergi ve atölye çalışmasına katılarak mesleki deneyimlerini artırma fırsatı bulunduğu görülmektedir (İEÜ-Mimarlık, 2021).

Örgün Öğretim Dönemi Staj Uygulamaları:

İEÜ Staj Yönergesi (2021)'nde yer alan verilere göre; öğrencilerin mezun olduktan sonraki iş hayatına hazırlanması amacıyla eğitim programında toplam üç adet zorunlu staj uygulaması yer almaktadır. Mimar adayları, 2. ders döneminin sonunda 10 iş günü süren "ST102" kodlu atölye stajına katılmaktadırlar. "ST204" şeklinde ifade edilen şantiye stajı 4. ders döneminin sonunda tamamlanmaktadır ve süresi en az 20 iş günüdür. 6. ders döneminin sonunda yapılabilen "ST304" koduyla tanımlanan büro stajı da programda en az 20 iş günü olarak belirlenmiştir (Tablo 3.19).

Tablo 3.19. İEÜ zorunlu staj uygulamaları süreci

EĞİTİM YILI	GÜZ	BAHAR	YAZ (STAJ TÜRÜ)	STAJ SÜRESİ
1. yıl	1. dönem	2. dönem	Atölye	10 iş günü
2. yıl	3. dönem	4. dönem	Şantiye	20 iş günü
3. yıl	5. dönem	6. dönem	Büro	20 iş günü
4. yıl	7. dönem	8. dönem	-	-

Pandemi Dönemi Staj Uygulamaları:

İEÜ Mimarlık Bölümü tarafından yayınlanan duyuruda, pandemi döneminde sadece “ST304” büro stajının uzaktan yapılabileceği ifade edilmektedir. “ST102” kodlu atölye stajı ile “ST204” şantiye stajının uzaktan tamamlanmasına izin verilmemektedir. 4. sınıfta okuyan mezuniyet aşamasındaki öğrenciler için dönem içinde staj uygulamalarına katılabilme izni verileceği belirtilmektedir. Ayrıca pandemi sebebiyle belgeler kaşesiz ve imzasız olarak teslim edilebilmektedir (İEÜ-Duyuru, 2021).

3.2.18. İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü (İYTE)

İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü, 1992 tarihinde devlet üniversitesi olarak İzmir’de eğitime açılmıştır. Özellikle teknoloji alanında araştırmalar yapma ve eğitim verme amacıyla kurulan İYTE, Türkiye’nin tek yüksek teknoloji enstitüsüdür. Uluslararası standartlar esas alınarak hazırlanan öğretim programları ile; girişimci, araştırmacı ruhlu, grup çalışmalarında başarılı çağdaş bireyler yetiştirmek hedeflenmektedir (İYTE, 2021).

İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü Mimarlık Bölümü, 1995 senesinde Mimarlık Fakültesine bağlı olarak kurulmuştur. 1998 yılında mimarlık lisans eğitimi vermeye başlanmış, 1999’da ilk mimarlık öğrencileri kabul edilmiştir. Eğitim dili İngilizce olan İYTE Mimarlık Bölümünde; Türkiye’nin yanı sıra uluslararası platformlarda da etkin rol oynayan mimarlar mezun etmek amaçlanmaktadır. 4 eğitim yılı olarak planlanan mimarlık programının yapısının; öğrencileri üretici düşünmeye yönlendirerek tasarım problemlerini en iyi şekilde çözümlenebilme yeteneğinin kazandırılması odağında şekillendirildiği belirtilmektedir. İYTE Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümünde, diğer üniversitelerin mimarlık eğitim programlarında rastlanmayan bir yöntem kullanılmaktadır. İlk 2 ders dönemi boyunca, mimarlık ile şehir planlama öğrencileri yapı ve tasarım derslerini birlikte almaktadırlar. Eğitim programının 7. ders döneminde

yer alan kentsel tasarım stüdyosuna da beraber katılan öğrenciler, kentsel tasarım sorunlarını iş birliği yaparak çözmekte ve karşılıklı etkileşimle mesleki bilgi ve donanımlarını artırmaktadırlar (İYTE-Mimarlık, 2021).

Örgün Öğretim Dönemi Staj Uygulamaları:

İYTE Staj Yönergesi (2021)'nden elde edilen verilere göre; öğrencilerin mesleki deneyim kazanabilmeleri ve daha donanımlı bir biçimde mezun olabilmeleri için zorunlu staj uygulamalarına katılmaları gerekmektedir. 2. ders döneminin sonunda yapılabilen staj uygulaması; “AR190: Ölçme Bilgisi ve Topoğrafya Stajı” ile “AR190: Rölöve Stajı” olmak üzere iki aşamadan oluşmaktadır. 20 iş günü süren topoğrafya stajında, mimar adaylarının arazi ve atölye çalışmalarında görev almaları istenmektedir. Rölöve stajı ise 10 iş günü belirlenmiş olup İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü bünyesinde her sene farklı bir akademisyen tarafından yürütülmektedir. 4. ders döneminin takip eden yaz döneminde yapılan “AR290: Şantiye Stajı”na katılım sağlayabilmek için “AR190” kodlu staj uygulamasının başarıyla tamamlanmış olması gerekmektedir. En az 30 iş günü ile sınırlandırılan şantiye stajı kapsamında, inşaat sahasındaki kaba ve ince işçilik uygulamalarının gözlemlenmesi istenmektedir. “AR190” ve “AR290” stajlarını tamamlayan öğrenciler 6. ders döneminin sonunda 30 iş günü süren “AR390: Büro Stajı”nı yapabilmektedir. Adaylar bu süre zarfında bir mimarlık ofisinde bulunarak mimari büro işleyişi hakkında fikir edinebilmektedir (Tablo 3.20).

Tablo 3.20. İYTE zorunlu staj uygulamaları süreci

EĞİTİM YILI	GÜZ	BAHAR	YAZ (STAJ TÜRÜ)	STAJ SÜRESİ
1. yıl	1. dönem	2. dönem	Topoğrafya	20 iş günü
			Rölöve	10 iş günü
2. yıl	3. dönem	4. dönem	Şantiye	30 iş günü
3. yıl	5. dönem	6. dönem	Büro	30 iş günü
4. yıl	7. dönem	8. dönem	-	-

Pandemi Dönemi Staj Uygulamaları:

Pandemi döneminde gerçekleştirilen zorunlu staj uygulamalarının gün sayısı örgün öğretim dönemindeki gibi kalmış herhangi bir değişiklik yapılmamıştır. Öğrencilerden şantiye stajı ve büro stajı için staj yerleri bulmaları istenmekte olup, aynı

zamanda büro stajını çevrim içi olarak yapılabilme kolaylığı sağlanmaktadır. Topoğrafya stajı ve rölöve stajı gibi İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü tarafından yaptırılan stajlar ise, bir sonraki akademik eğitim yılı içinde 3. ders dönemine topoğrafya stajı, 4. ders dönemine ise rölöve stajı olmak üzere entegre edilmektedir. Mezun durumundaki öğrencilere ödev ya da araştırma konusu verilerek eksik olan staj uygulamalarının yerine sayılmaktadır (İYTE-Duyuru, 2021).

3.2.19. Karadeniz Teknik Üniversitesi (KTÜ)

Ankara ve İstanbul illeri dışında eğitime başlayan ilk yükseköğretim kurumu olma özelliği taşıyan Karadeniz Teknik Üniversitesi 1955 yılında kurulmuştur. Araştırma ve eğitim-öğretim alanlarındaki uygulamalarıyla gelişmeye açık bireylerin yetişmesi, ileri düzeyde teknolojik ve bilimsel ürünlerin üretilmesi vb. görevleri üstlenen KTÜ; toplumun refahı ve kalkınmasına öncülük yapmayı hedeflemektedir. Karadeniz Teknik Üniversitesinde; liyakat, kalite, saydamlık ve katılımcılık, bilgi toplumuna önderlik, kurumsal aidiyet ve toplumsal sorunlara duyarlılık gibi temel değerlerin benimsendiği ifade edilmektedir (KTÜ, 2021).

1963 yılında kurulan İnşaat-Mimarlık Fakültesinin öğrencileri; 5 yıllık eğitimin ardından yüksek mühendis mimar ya da yüksek mühendis unvanlarıyla mezun olmuşlardır. 1973 senesinde ise bu süre 4 yıla düşürülmüş olup KTÜ Mimarlık Bölümünde bu 4 yıllık eğitime 1977 tarihinde başlanmıştır. İnşaat-Mimarlık Fakültesi 1981 yılında Mühendislik-Mimarlık Fakültesi olarak yeniden yapılandırılmıştır. Söz konusu fakülte, 2005 tarihinde Mimarlık Fakültesi ve Mühendislik Fakültesi olmak üzere iki farklı birime ayrılmıştır. Bu yıldan itibaren Mimarlık Bölümü, KTÜ Mimarlık Fakültesi bünyesinde eğitim vermeye devam etmektedir. Bina bilgisi, mimarlık tarihi, yapı bilgisi, restorasyon ve şehircilik anabilim dallarından oluşan mimarlık programının eğitim dili Türkçe'dir (KTÜ-Mimarlık, 2021).

Örgün Öğretim Dönemi Staj Uygulamaları:

KTÜ Staj Yönergesi (2021)'nde yer alan bilgilere göre; öğrencilerin mezun olmadan önce tamamlaması gereken iki adet zorunlu staj uygulaması bulunmaktadır. Söz konusu stajlar, 4. ders döneminin bitiminden başlamak koşuluyla üniversitenin tatil olduğu vakitlerde yapılabilir. Şantiye stajının süresi 30 iş günü olarak belirlenmiştir. Mimar adaylarının bu süreçte; şantiye yönetimi, yapı malzemelerinin

tanınması, işçi-işveren ilişkileri, yapım yöntemleri vb. konularda tecrübe kazanması hedeflenmektedir. 30 iş günü süren büro stajında ise; mimari denetim faaliyetleri, mimar-işveren ilişkileri, iş alma, ofis çalışanlarıyla uyum sağlama, çizim tekniklerinin geliştirilmesi gibi konular gözlemlenebilmektedir. Öğrencilerin büro stajına başlayabilmeleri için öncelikle şantiye stajını tamamlamış olması gerekmektedir (Tablo 3.21).

Tablo 3.21. KTÜ zorunlu staj uygulamaları süreci

EĞİTİM YILI	GÜZ	BAHAR	YAZ (STAJ TÜRÜ)	STAJ SÜRESİ
1. yıl	1. dönem	2. dönem		-
2. yıl	3. dönem	4. dönem	Şantiye	30 iş günü
3. yıl	5. dönem	6. dönem	Büro	30 iş günü
4. yıl	7. dönem	8. dönem	-	-

Pandemi Dönemi Staj Uygulamaları:

Karadeniz Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü, 2019-2020 akademik eğitim yılı yaz dönemini ve 2020-2021 akademik eğitim yılı güz dönemini kapsamak koşuluyla yeni staj ilkeleri yayınlamıştır. KTÜ Pandemi Dönemi Staj Yönergesi (2021)'de ifade edilen verilere göre; bu sürece özel olarak büro stajına başlayabilmek için şantiye stajını tamamlamış olma ön koşulu kaldırılmıştır. Şantiye stajı için uygun staj yeri bulamayan öğrenciler, vakit kaybı yaşamamak adına büro stajına başlayabilmektedirler. Staj uygulamalarının yüz yüze yapılması durumunda, gerekli sağlık önlemlerinin alınması öğrencinin sorumluluğunda olduğu belirtilmektedir. Staj çalışmalarının en az yarısına katılmış olan adaylar, ders programına ve komisyonun kurallarına uymak şartıyla dönem içinde eksik günleri tamamlayabilmektedirler. Büro stajı kapsamında; yüz yüze staj olanağına ek olarak çevrim içi yöntemle staj yapılarak ya da proje ve/veya ödev hazırlanarak eksik stajların bitirilebilmesi için imkân sunulmaktadır. Staj komisyonu tarafından büro ve şantiye stajlarının en az yarısında başarılı kabul edilen öğrenciler; belirli ders saati çerçevesinde mesleki eğitim-gelişim alanlarında sertifika programlarına katılarak, yarışma projelerine hazırlanarak, yaz okulu-teknik gezi-atölye gibi etkinliklerde yer alarak ve akademik çalışmalarda görev alarak geri kalan staj süresini tamamlayabilmektedirler.

3.2.20. Konya Teknik Üniversitesi (KTÜN)

Konya Teknik Üniversitesi; 2018 yılında Selçuk Üniversitesine bağlı Mühendislik Fakültesinin, Mimarlık Fakültesinin ve Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulunun KTÜN Rektörlüğüne bağlanmasıyla kurulmuştur. Devlet üniversitesi olan KTÜN'ün temelini oluşturan Mimarlık ve Tasarım Fakültesi ile Mühendislik ve Doğa Bilimleri Fakültesinin kuruluşu 1970 tarihine dayanmaktadır. Söz konusu fakültelerin ana bölümleri olan inşaat mühendisliği bölümü, harita mühendisliği bölümü, makine mühendisliği bölümü ve mimarlık bölümü 1970 yılında Mühendislik-Mimarlık Yüksekokulu ismiyle açılmıştır. 1971 senesinde ise Konya Devlet Mühendislik Mimarlık Akademisi adını almıştır. 1982 tarihinde kurum, Mühendislik-Mimarlık Fakültesine dönüştürülerek Selçuk Üniversitesine bağlanmıştır. 2012 yılında da Mühendislik Fakültesi ve Mimarlık Fakültesi olarak iki ayrı fakülteye ayrılmıştır. 2018'de Konya Teknik Üniversitesinin kurulmasıyla birlikte söz konusu fakülteler, Mimarlık ve Tasarım Fakültesi ile Mühendislik ve Doğa Bilimleri Fakültesi adıyla eğitim vermeye devam etmektedir. (KTÜN, 2021).

1970 senesine kadar uzanan eğitim geleneği ile KTÜN Mimarlık ve Tasarım Fakültesi Mimarlık Bölümü; teknik gereklilikleri uygulayarak mimari tasarım fikirleri üretebilen, bu tasarımları mesleki bir dille ifade edebilen, çevresel problemlere mimar bakış açısıyla yaklaşarak pratik çözümler bulabilen, kişisel gelişimin ve yaşam boyu öğrenmenin önemini kavramış, küresel bağlamda girişimci ve yenilikçi mimarlar yetiştirmeyi misyon edinmektedir. Mimarlık lisans programının öğretim dili Türkçe olarak yürütülmektedir (KTÜN-Mimarlık, 2021).

Örgün Öğretim Dönemi Staj Uygulamaları:

KTÜN Staj Yönergesi (2021)'nden elde edilen verilere göre; öğrencilerin eğitim dönemine paralel olarak mimarlık uygulamalarını ve hizmetlerini deneyimleme fırsatı yakalayabilmesi amacıyla müfredatta iki adet zorunlu staj uygulaması yer almaktadır. 2020 yılından önce her biri 30 iş günü olarak yürütülen staj uygulamalarının süresi, alınan kararla 20 iş gününe düşürülmüştür. 4. ders döneminin tamamlanmasının ardından yapılabilen şantiye stajının 20 iş günü olan süresi tek oturumda tamamlanması gerekmektedir. İlgili staj uygulamasını yöneten eğitici kişi, en az beş yıllık tecrübeye sahip inşaat mühendisi veya mimar olmalıdır. Şantiye stajı, ince inşaat ve kaba inşaatla ilişkin uygulamaları kapsamaktadır. Öğrenci bu süreçte; şantiyenin organizasyon

şemasını, yapı inşa sürecini ve tekniklerini, maliyet analizleri gibi çalışmalarını gözlemleyebilmektedir. İkinci zorunlu staj uygulaması olan büro stajı ise; 6. ders döneminin sonunda tek oturum olacak şekilde yapılabilmektedir. Mimarlık alanında en az beş yıllık deneyime sahip olan bir mimarın denetiminde sürdürülen büro stajında öğrencilerin; disiplinler arası gerçekleştirilen ortak çalışmayı öğrenmesi, mimar-işveren-yüklenici ilişkisini kavraması, mimari uygulama projeleri ile diğer teknik uygulama projelerinin entegrasyonunu özümsemesi beklenmektedir (Tablo 3.22). Öğrencilere, zorunlu staj uygulamalarının yanı sıra isteğe bağlı staj uygulamalarına katılma imkânı da verilmektedir. Bu isteğe bağlı staj uygulamaları, ders programında boş olan günlerde düzenlenmesi kaydıyla ders döneminde de yapılabilmektedir. İsteğe bağlı staj uygulamalarına; 5. ders dönemini tamamlayan ve genel ortalaması 2.00'in üzerinde olan öğrenciler katılabilmekte olup, bu staj uygulamalarının süresinin zorunlu staj uygulamalarının süresini aşmaması şartı bulunmaktadır.

Tablo 3.22. KTÜN zorunlu staj uygulamaları süreci

EĞİTİM YILI	GÜZ	BAHAR	YAZ (STAJ TÜRÜ)	STAJ SÜRESİ
1. yıl	1. dönem	2. dönem	-	-
2. yıl	3. dönem	4. dönem	Şantiye	20 iş günü
3. yıl	5. dönem	6. dönem	Büro	20 iş günü
4. yıl	7. dönem	8. dönem	-	-

Pandemi Dönemi Staj Uygulamaları:

Konya Teknik Üniversitesi Mimarlık ve Tasarım Fakültesi Mimarlık Bölümü, örgün öğretim döneminde uygulanan staj yönergesinin haricinde pandemi dönemi için geçerli olan ayrıca bir staj yönergesi yayınlamıştır. KTÜN Pandemi Dönemi Staj Yönergesi (2021)'nde yer alan bilgilere göre; hem şantiye stajının hem de büro stajının süresi değiştirilmeyerek 20 iş günü olarak tamamlanması gerektiği ifade edilmektedir. Staj uygulamaları için teslim edilmesi gereken tüm belgeler ve yazışmalar çevrim içi ortam üzerinden yapılmaktadır. Pandemi döneminde şantiye stajına katılmak istemeyen öğrencilerin 2021 yılı yaz döneminde her iki staj türünü de tamamlamasına izin verilmektedir. Bu dönemde büro stajını yapmak istemeyen adaylar ise, ister 2020-2021 ara tatil döneminde isterlerse 2021 yılı yaz döneminde stajlarını yapabilmektedirler. Ayrıca arzu eden öğrencilerin, mimarlık alanında düzenlenen ulusal/uluslararası tasarım yarışmalarına ve çeşitli kurumlar tarafından organize edilen sertifikalı eğitim

seminerlerine en az 60 saat katılım sağlamaları durumunda büro stajını yapmış sayılacakları belirtilmektedir.

Mezun durumundaki öğrencilerden 20 iş günü staj eksiği olanların ise tamamlaması gereken süre pandemi dönemi için 10 iş gününe düşürülmüştür. 10 iş günü eksiği olan öğrenciler ise muaf sayılmaktadır. Daha önceki eğitim dönemlerinde staj defteri teslimi yapmamış olan ya da stajları tamamen geçersiz sayılan adaylar ise yukarıda belirtilen pandemi dönemi şantiye stajı ve büro stajı kurallarına uygun şekilde staj uygulamalarına katılım sağlamaları gerektiği ifade edilmektedir.

3.2.21. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi (MSGSÜ)

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi; 1882 yılında Ressam, Sanat Tarihçisi, Müzeci, Arkeolog Osman Hamdi Bey tarafından Sanayi-i Nefise Mektebi ismiyle kurulmuştur. Türkiye’de ilk açılan sanat ve mimarlık yüksek okulu olan kurumun adı, 1928 senesinde Güzel Sanatlar Akademisi olarak değiştirilmiştir. Böylece Türkiye’de bir yükseköğretim kurumu ilk kez akademi unvanına sahip olmuştur. 1982 yılında ise Güzel Sanatlar Akademisi üniversiteye dönüştürülerek Mimar Sinan Üniversitesi ismini almıştır. 2004 yılında kurumun adı bir kez daha değiştirilerek Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi olmuştur (MSGSÜ, 2021).

Mimarlık Fakültesinin kuruluş tarihi, Sanayi-i Nefise Mektebine dayanmaktadır. Mektebin bünyesinde verilen mimarlık eğitimi, Güzel Sanatlar Akademisi ile birlikte Mimarlık Bölümü olarak faaliyetini sürdürmüştür. 1981 yılında ise Mimarlık Fakültesi, üniversitenin bir birimi olarak kurulmuştur. Köklü bir geçmişe sahip olan MSGSÜ Mimarlık Bölümünün, ülkemiz mimarlığının kuram ve uygulama alanlarında özgün değerlerin oluşturulmasında ve sonraki kuşaklara aktarılmasında öncülük ettiği ifade edilmektedir. Mimarlık programının öğretim dili ise Türkçe olarak yürütülmektedir (MSGSÜ-Mimarlık, 2021).

Örgün Öğretim Dönemi Staj Uygulamaları:

MSGSÜ Staj Yönergesi (2021)’nde yer alan verilere göre; mimarlık programı kapsamında uygulamalı ve teorik derslerde öğrenilen bilgilerin mesleki uygulama alanında deneyimlenmesini sağlamak, öğrencileri mezuniyet sonrası süreçte meslek hayatına hazırlamak amacıyla iki adet staj uygulaması zorunlu tutulmaktadır. Adaylar en az 20 iş günü olarak belirlenen ve 4. ders döneminin sonunda yapılabilen “MİM 301”

büro stajını; mimari proje üreten kamu kuruluş birimlerinde, yapı tasarımı ve uygulama projelerinin çizildiği mimarlık ofislerinde, üniversiteye bağlı araştırma merkezlerinde ve TMMOB Mimarlar Odasında yapabilmektedirler. Eğitim müfredatında zamanı 6. ders dönemini takip eden yaz dönemi olarak belirlenen “MİM 401” kodlu şantiye stajı da 20 iş günü sürmektedir. Bu staj uygulaması kamu kurumlarına ait şantiyelerde, inşaat firmalarının şantiye sahalarında ve üniversite bünyesinde çalışmalar yapan araştırma merkezlerinde tamamlanabilmektedir. Söz konusu büro stajı ve şantiye stajı adayların diploma/bitirme projesi dersini alabilmeleri için ön koşul şartı taşımaktadır (Tablo 3.23). Öğrenciler zorunlu staj uygulamalarına ek olarak, seçmeli ders kapsamında olup müfredatta “MİM 449” şeklinde ifade edilen seçmeli staj çalışmasına da katılabilmektedirler. İlgili staj uygulamasının süresi de 20 iş günü olarak belirtilmiştir.

Tablo 3.23. MSGSÜ zorunlu staj uygulamaları süreci

EĞİTİM YILI	GÜZ	BAHAR	YAZ (STAJ TÜRÜ)	STAJ SÜRESİ
1. yıl	1. dönem	2. dönem	-	-
2. yıl	3. dönem	4. dönem	Büro	20 iş günü
3. yıl	5. dönem	6. dönem	Şantiye	20 iş günü
4. yıl	7. dönem	8. dönem	-	-

Pandemi Dönemi Staj Uygulamaları:

MSGSÜ Mimarlık Bölümü tarafından yayınlanan duyuruda; 2020-2021 eğitim döneminde geçerli olmak koşuluyla zorunlu “MİM 301” büro stajı ve “MİM 401” şantiye stajı, diploma/bitirme projesi dersinin ön koşulu olmaktan çıkarıldığı ifade edilmektedir. Ayrıca isteyen öğrenciler, büro stajı ve seçmeli stajı uzaktan çevrim içi olarak tamamlayabilmektedirler (MSGSÜ-Duyuru, 2021).

3.2.22. Ondokuz Mayıs Üniversitesi (OMÜ)

Ondokuz Mayıs Üniversitesi, 1975 yılında Samsun’da kurulmuştur. Karadeniz Bölgesinin kültürel, sosyal ve ekonomik yaşamına katkıda bulunmak amacıyla kurulan OMÜ bir devlet üniversitesidir. Bireylerin ve toplumun faydasına olacak yenilikler kazandırmak maksadıyla evrensel değerlerin benimsendiğinin ifade edildiği Ondokuz Mayıs Üniversitesinin, çalışmalarını entelektüel titizlikle yürüten öğretim ve araştırma kurumlarından biri olduğu belirtilmektedir (OMÜ, 2021).

Ondokuz Mayıs Üniversitesi Mimarlık Fakültesi 2010 yılında kurulmuş olup Mimarlık Bölümü 2013 senesinde ilk öğrencilerini kabul etmiştir. Kuram ile uygulamayı birleştiren bir yaklaşımın benimsenerek hazırlandığı vurgulanan eğitim programının ana ögesini tasarım stüdyoları oluşturmaktadır. Ekolojik ve sürdürülebilir mimariyi gözeten, yerel çevreye duyarlı bir vizyon doğrultusunda; mimari tasarım, mimarlık kavramları, temel tasar, anlatım teknikleri, mimarlık tarihi, yapı bilgisi, bilgisayar destekli tasarım vb. dersler de verilmektedir. Öğretim dili Türkçe olan mimarlık programında yer alan ders ve staj uygulamalarını başarıyla tamamlayan öğrenciler mimar unvanı kazanmaktadır (OMÜ-Mimarlık, 2021).

Örgün Öğretim Dönemi Staj Uygulamaları:

OMÜ Staj Yönergesi (2021)'de yer alan verilere göre; öğrencilerin mesleki bilgi ve yeteneklerini geliştirmek üzere müfredatta yer alan zorunlu staj uygulamasına katılmaları gerekmektedir. Toplam 60 iş günü olan meslek pratiği çalışmaları; 4. ders döneminin sonunda 30 iş günü şantiye stajı ve 6. ders döneminin ardından 30 iş günü büro stajı olmak üzere iki bölüm halinde yapılmaktadır. Her bir staj türünün yaz dönemleri içinde ve yaz okuluyla eş zamanlı denk gelmeyecek şekilde kesintisiz olarak tamamlanması gerektiği belirtilmektedir. Öğrenciler stajlarını; yurt içi ya da yurt dışında faaliyet gösteren kamu veya özel kurumlarda yapabilmektedirler (Tablo 3.24).

Tablo 3.24. OMÜ zorunlu staj uygulamaları süreci

EĞİTİM YILI	GÜZ	BAHAR	YAZ (STAJ TÜRÜ)	STAJ SÜRESİ
1. yıl	1. dönem	2. dönem	-	-
2. yıl	3. dönem	4. dönem	Şantiye	30 iş günü
3. yıl	5. dönem	6. dönem	Büro	30 iş günü
4. yıl	7. dönem	8. dönem	-	-

Pandemi Dönemi Staj Uygulamaları:

OMÜ Mimarlık Fakültesi tarafından yayınlanan staj takviminde; derslerini tamamlamış olan öğrencilerin mezuniyetinin gecikmemesi için 2020-2021 eğitim dönemi bahar yarıyılında staj uygulamalarına katılabilecekleri ifade edilmektedir. Öğrencilerin staj başlama ve bitiş tarihi duyuruda belirtilmiştir. Adaylar ilgili tarih aralığında, staj uygulamasını 30 iş günü olacak şekilde tamamlamalıdır (OMÜ-Duyuru, 2021).

3.2.23. Orta Doğu Teknik Üniversitesi (ODTÜ)

Orta Doğu Teknik Üniversitesi, 1956 yılında Türkiye başta olmak üzere Orta Doğu devletlerinin gelişimine katkıda bulunmak üzere Orta Doğu Yüksek Teknoloji Enstitüsü olarak Ankara’da eğitim vermeye başlamıştır. 1956 yılında ilk olarak Mimarlık Bölümü açılmıştır. 1957 yılında ise Mimarlık, Mühendislik ve İdari Bilimler Fakülteleri kurulmuştur. Uluslararası platformda öncü üniversite olarak dünyayı dönüştürmeyi vizyon edinen ODTÜ’de; insanlık ve toplum için sorumluluklarının bilincinde olan evrensel değerleri gözeterek eleştirel düşünen, yenilikçi anlayışa sahip araştırmacı bireylerin yetiştirilmesi hedeflenmektedir (ODTÜ, 2021).

Orta Doğu Teknik Üniversitesinin ilk bölümü olan Mimarlık Bölümü; konut, inşaat ve şehircilik sorunlarını ele almak amacıyla planlama ve tasarım uzmanları yetiştirmek için kurulmuştur. Müfredatta yer alan dersler sayesinde öğrencilerin tasarım becerileri geliştirilirken bir taraftan da meslek etiğine bağlı kalarak olaylara eleştirel bakış açısıyla yaklaşmanın öğretildiği belirtilmektedir. Tasarım stüdyoları odaklı oluşturulan mimarlık eğitim programı yaz dönemlerinde yapılan staj uygulamaları dâhil 4 eğitim yılından oluşmaktadır. Öğretim dili İngilizce olan ODTÜ sayesinde Türkiye’deki mimarlık eğitimine bazı yenilikler geldiği gözlemlenmiştir. ODTÜ’nün getirdiği yeniliklerin başında, tasarım eğitiminde tümevarım yerine tümdengelim metodunun kullanılması gelmektedir. Tümdengelim sisteminin esası, öğrencilere 1. sınıfın ilk döneminde temel tasar dersinin verilmeye başlanmasıdır. Diğer bir değişiklik ise eğitimin 4+2 yıla bölünerek mimar ve yüksek mimar ayrımının yapılmış olmasıdır. Bir başka yenilik de açık jüri sisteminin bir sözlü sınav olmaktan çıkıp forum havasına dönüştürülmesi olmuştur (ODTÜ-Mimarlık, 2021).

Örgün Öğretim Dönemi Staj Uygulamaları:

ODTÜ’de mimarlık eğitimi ile meslek pratiği arasındaki bağı kurmayı sağlayan “ARCH190” kodlu alan araştırması stajı, “ARCH290” olarak belirtilen şantiye stajı ve “ARCH390” şeklinde ifade edilen büro stajı olmak üzere üç adet staj uygulaması bulunmaktadır.

ODTÜ Staj Uygulamaları I (2021)’de yer alan verilere göre; alan araştırması stajı, yapı inşaatı modülü ve ölçme modülü olarak iki aşamadan oluşmaktadır. “ARCH190-Yapı İnşaatı Modülü” ile, mimarlık öğrencilerinin yapı malzemelerini ve yapım tekniklerini tanımasını amaçlanmaktadır. Bu program kapsamında öğrencilere

beton, ahşap, duvarcılık ve bitirme vb. işlerde uygulamalı eğitim verilmektedir. “ARCH190-Ölçme Modülü”nde ise öğrencilerin ölçüm ekipmanlarını ve farklı ölçüm tekniklerini tanımaları hedeflenmektedir. ARCH190 staj uygulaması sayesinde mimar adayları gruplar halinde çalışarak iş birliği yapmayı öğrendikleri ve doğru mesleki davranışları edindikleri ifade edilmektedirler. İlk eğitim yılını tamamlayan mimar adaylarının alan araştırması stajına katılma zorunluluğu vardır. 5 iş günü uygulamalı inşaat atölyesi, 5 iş günü model inşaat atölyesi ile açık bir alanın topoğrafik özelliklerini öğrenme ve 10 iş günü bilgisayar destekli çizim ile bir binanın mimari özelliklerini kavrama olarak üç kısma ayrılan bu staj türünün toplam süresi 20 iş günüdür.

ODTÜ Staj Uygulamaları II (2021)’den edinilen bilgilere göre; “ARCH290” kodlu şantiye stajında; öğrencilerin şantiyelerde inşaat ve imalat işlerini izlemesi ve aktif olarak bu süreçlere katılması amaçlanmaktadır. Bu staj türünde mimar adaylarının eğitimlerinin ilk iki yılında öğrendikleri teorik ve pratik bilgileri kullanmaları beklenmektedir. “ARCH190: Alan Araştırması Stajı”, “ARCH290: Şantiye Stajı”nın ön koşuludur. Söz konusu staj uygulaması 36 iş gününden oluşmaktadır ve bir haftanın en fazla altı iş gününden oluştuğu varsayılmaktadır. Öğrenciler şantiye stajını tek seferde ve inşaat sahasında tamamlamak zorundadırlar. Mimar adayları en fazla 12 iş günü arkeolojik alanlarda ya da restorasyon projelerinde çalışabilmektedirler. Kalan diğer 24 iş gününde ise şantiyede olmaları gerekmektedir.

ODTÜ Staj Uygulamaları III (2021)’teki açıklamalara göre; “ARCH390” kodlu staj uygulaması; mimar adaylarına mimarlık bürosu ortamını tanıtmayı, proje geliştirme sürecine hâkim olabilmeyi ve proje tasarım-uygulama ilişkisini yönetebilmeyi öğretmeyi amaçlamaktadır. Bu staj kapsamında öğrencilerin, bir mimarlık ofisinin ilk tasarımdan bir binanın uygulama çizimlerine kadar nasıl çalıştığı ile ilgili temel pratik deneyimi edinmeleri beklenmektedir. “ARCH190-Alan Araştırması Stajı”, “ARCH390: Büro Stajı”nın ön koşuludur. Öğrenciler, ilgili staj uygulamasını birden fazla farklı ofiste tamamlayabilmekte olup gerek Türkiye gerekse yurt dışında kayıtlı mimarlık ofislerinde mesleki deneyim elde edebilmektedirler. Eğitimde ilk 3 yılını tamamlayan mimar adayları en fazla 12 iş günü iç mekân tasarımı ya da endüstriyel tasarım ofislerinde çalışabilmektedirler. Stajın geriye kalan 24 iş gününde ise profesyonel mimarlık ofisinde çalışmalarını gerekmektedir (Tablo 3.25).

Tablo 3.25. ODTÜ zorunlu staj uygulamaları süreci

EĞİTİM YILI	GÜZ	BAHAR	YAZ (STAJ TÜRÜ)	STAJ SÜRESİ
1. yıl	1. dönem	2. dönem	Alan Araştırması	20 iş günü
2. yıl	3. dönem	4. dönem	Şantiye	36 iş günü
3. yıl	5. dönem	6. dönem	Büro	36 iş günü
4. yıl	7. dönem	8. dönem	-	-

“Yaz Yapı Stajı (Summer Practice)”

Öğrenme döneminde, öğrencilerin sürece aktif katılım sağlamaları ile derslerde daha fazla verim aldıkları gözlemlenmektedir. Öğrenci odağında oluşturulan bu tür uygulamalar “Yaparak/Yaşayarak Öğrenme” modeli olarak isimlendirilmektedir. Türkiye’de de söz konusu modelin kullanıldığı, öğrencilerin bir yapının tasarımından inşa edilmiş sürece kadar olan tüm üretim aşamalarında aktif rol aldıkları meslek pratiği çalışmalarının düzenlendiği görülmektedir. Bu tür bir uygulama ODTÜ Mimarlık Bölümü tarafından da hayata geçirilmiştir. Yaz yapı stajı adı verilerek yaparak/yaşayarak öğrenme yönteminin uygulandığı meslek pratiği çalışması, ODTÜ Mimarlık Bölümü’nde 1958-1974 yılları arasında yürütülmüştür. Bu staj kapsamında öğrenciler, tasarım yapmak ile inşa etmek arasındaki bağı kurabilmeyi kolaylaştırabilmek amacıyla 1/1 ölçekli yapılar inşa etmişlerdir. 1. eğitim yılının sonunda yer alan zorunlu yaz yapı stajı kapsamında öğrencilerin malzemelere temas ederek, uygulamalarını yaparak ve inşa sürelerini yakından takip ederek “yapı yapma becerisi” kazanmalarını sağlamak amaçlanmaktadır. Bu program kapsamında, ilgili tarih aralığında Anadolu’nun çeşitli yerlerinde 20’ye yakın yapı inşa edilmiştir. ODTÜ’de gelenek haline gelen yaz yapı stajı, 1999 yılında yeniden başlatılmış ve 2003 yılında Rize’deki bir okulun yapım süreciyle tekrarlanmıştır (Şekil 3.1) (Erbil, 2008). 2005 yılında ise, Kırıkkale ilinin Hisar Köyü’nde bulunan Sağıkevi binasının inşa edilmesiyle bir kez daha düzenlenmiştir (Şekil 3.2) (Arkitera I, 2006).

Şekil 3.1. 2003 yılında yürütülen ODTÜ Yaz Yapı Stajı (Erbil, 2008)

Şekil 3.2. 2005 yılında yürütülen ODTÜ Yaz Yapı Stajı (Arkitera I, 2006)

Yaz yapı stajının öğrenciler için mesleki anlamda birçok fayda sağladığı gözlemlenmiştir. Katıldıkları bir söyleşide çalışma sürecini ve öğrencilerin kazanımlarını değerlendiren proje yürütücüleri, staj uygulamasının tamamlanmasının ardından çok farklı malzeme ve teknikle deneyim kazanıldığını ifade etmiştir. Ayrıca öğrenciler bu süreçte; bazı konularda sorumluluk almakta, birlikte çalışmayı deneyimlemekte, uygulamanın gerçekleştirildiği ortamın belediye başkanı, ihtiyar heyeti gibi çeşitli aktörleriyle tanışmaktadır. Projeyi yapan kişilerin ve öğrencilerin gittikleri yerlere akılcı düşünme kültürünü de götürerek toplum ve bilimin yaklaşmasına da katkı sağladıkları belirtilmektedir (Önür ve ark., 2006).

3.2.24. Özyeğin Üniversitesi (ÖZÜ)

2007 yılında Hüsnü M. Özyeğin Vakfı tarafından İstanbul’da kurulan Özyeğin Üniversitesi, ilk öğrencilerini 2008 senesinde kabul etmiştir. Öğrenciler için gerekli olan eğitim ortamının, akademik platformlardaki derslerle birlikte yürütülen ve öğrencilerin başarısını artırmayı amaçlayan aktiviteler ile desteklendiği ifade edilmektedir. Öğrenci odaklı eğitim anlayışının benimsendiği ÖZÜ’de öğrencilerin profesyonel hayatlarındaki ilerlemelerine yardımcı olmanın yanı sıra sosyal gelişimlerinin de önemsendiği belirtilmektedir. Özyeğin Üniversitesinde eğitim programlarının; çok boyutluluk, özgürlük, esneklik ve erişilebilirlik değerleri benimsenerek oluşturulduğu vurgulanmaktadır (ÖZÜ, 2021).

Özyeğin Üniversitesi Mimarlık ve Tasarım Fakültesi 2012 yılında kurulmuş olup Mimarlık Bölümü ilk öğrencileriyle 2012 yılı Eylül ayında eğitim-öğretime başlamıştır. Evrensel düzeyde eğitim veren üniversiteler arasında olmayı vizyon edinen ÖZÜ Mimarlık Bölümünde, Türkçe ve İngilizce olmak üzere iki farklı öğretim dilinde iki ayrı program mevcuttur. Öğrenmeyi öğreten, tasarımsal düşünceyi geliştiren ve çözüm üretebilme yeteneği kazandırmayı bir görev olarak üstlenen mimarlık programı; sanat ile teknolojiyi entegre ederek duygularını tasarımına yansıtan ve ürettiği mimari fikirlerin uygulanabilir olması gerektiğinin farkında olan çok yönlü mimarlar yetiştirmeyi hedeflemektedir (ÖZÜ-Mimarlık, 2021).

Örgün Öğretim Dönemi Staj Uygulamaları:

ÖZÜ Staj Yönergesi (2021)’nde yer alan verilere göre; öğrencilerin mezun olup mimar unvanı alabilmeleri için “MİM 200: Yaz Stajı I”, “MİM 300: Yaz Stajı II” ve “MİM 400: Yaz Stajı III” zorunlu staj uygulamalarına katılmaları gerekmektedir. Söz konusu stajların amacı; kuramsal derslerde edinilen bilgilerin gerçekleşen tasarım, yönetim, yapım ve üretim aşamalarında pekiştirilmesini sağlamaktır. Bu süreçlerde karşılaşılan özgün durumlarla mimar adayları eğitimlerine yön vererek mesleki anlamda kendilerini geliştirebilmektedirler. Alan araştırması stajı olan “MİM 200: Yaz Stajı I”, ilk zorunlu staj uygulamasıdır ve süresi 10 iş günüdür. İlgili meslek pratiği çalışması kapsamında; mesleki veya bilimsel araştırma projelerinde görev alınabilmekte ya da yaz okullarına, mesleki etkinliklere, atölyelere dâhil olunabilmekte ve tarihi yapılardaki veya arkeolojik kazılardaki araştırmalarda yer alınabilmektedir. “MİM 300: Yaz Stajı II” şeklinde ifade edilen büro stajı; 30 iş günü sürmekte ve 4. ders döneminin sonunda

yapılabilmektedir. Büro stajı sayesinde, öğrencilerin mimari tasarım derslerinde öğrendikleri bilgiler ışığında mesleki deneyimlerini artırmaları hedeflenmektedir. Ayrıca bu staj uygulamasının bir diğer amacı; mimar adaylarına meslek hayatında çalışabilecekleri alanlar ve yapabilecekleri işler konusunda yol göstermektir. 6. ders döneminin sonunda yapılan ve son zorunlu staj uygulaması olan “MİM 400: Yaz Stajı III” isimli şantiye stajının süresi de 30 iş günüdür. Öğrenciler şantiye stajı boyunca yapının inşa edilmesi ya da onarımı için gerekli olan tüm maddi ihtiyaçları ve insan gücü gereksinimlerini öğrenebilmektedirler (Tablo 3.26).

Tablo 3.26. ÖZÜ zorunlu staj uygulamaları süreci

EĞİTİM YILI	GÜZ	BAHAR	YAZ (STAJ TÜRÜ)	STAJ SÜRESİ
1. yıl	1. dönem	2. dönem	Alan Araştırması	10 iş günü
2. yıl	3. dönem	4. dönem	Büro	30 iş günü
3. yıl	5. dönem	6. dönem	Şantiye	30 iş günü
4. yıl	7. dönem	8. dönem	-	-

Pandemi Dönemi Staj Uygulamaları:

Özyeğin Üniversitesi tarafından yayınlanan duyuruda; isteyen öğrencilerin Covid-19 salgını nedeniyle staj uygulamalarını uzaktan çevrim içi olarak tamamlayabilecekleri ifade edilmektedir (ÖZÜ-Duyuru, 2021).

3.2.25. Sakarya Üniversitesi (SAÜ)

1970 tarihinde açılan Sakarya Mühendislik ve Mimarlık Yüksekokulu, Sakarya Üniversitesinin temelini oluşturmaktadır. Kurumun adı 1971’de Sakarya Devlet Mimarlık ve Mühendislik Akademisi olarak değişmiştir. 1982-1992 seneleri arasında, İstanbul Teknik Üniversitesi bünyesindeki bir fakülte olarak eğitim vermiştir. 1992 yılında ise Sakarya Üniversitesi kurulmuştur (SAÜ, 2021).

1997 yılında Güzel Sanatlar Fakültesi ismiyle kurulan SAÜ Sanat Tasarım ve Mimarlık Fakültesi, 2000 yılında ilk öğrencilerini kabul etmiştir. Mimarlık Bölümü ise 2014 yılından itibaren eğitim faaliyetlerine devam etmektedir. Bireysel ve takım çalışması becerisine sahip mimar adayları yetiştirmek hedefi ile, eğitim dili Türkçe olan çok seçenekli ve esnek bir öğretim programı oluşturulmuştur (SAÜ-Mimarlık, 2021).

Örgün Öğretim Dönemi Staj Uygulamaları:

SAÜ Staj Yönergesi (2021)'nden elde edilen bilgilere göre; mimar adaylarının derslerde öğrendikleri bilgileri, okul dışındaki mesleki ortamlarda pekiştirmelerini sağlamak amacıyla programın zorunlu bir bölümü olan staj uygulamalarına katılmaları gerekmektedir. 20 iş günü süren “MİM399: Şantiye Stajı” en az bir mimar ya da inşaat mühendisinin gözetiminde; kamu/özel inşaat firmalarında, üniversitelere bağlı şantiye sahalarında, mimari uygulama ve/veya üretim alanlarında yapılabilmektedir. “MİM499: Büro Stajı”nın süresi de 20 iş günü olarak belirlenmiş olup bir mimarın denetiminde tamamlanabilmektedir. İlgili staj türü; üniversitelerin mimari proje üreten birimlerinde, kamu veya özel sektörde aktif çalışan mimari tasarım ofislerinde yapılabilmektedir. Staj uygulamaları, tek seferde 10 iş günü olacak şekilde iki bölüm halinde de düzenlenebilmektedir. Ek olarak mimar adayları 4. ders döneminin ardından yaz dönemlerinde olmak koşuluyla istedikleri staj uygulamasından başlayabilmekte, bir başka deyişle stajların öncelik sıralamasını kendileri belirleyebilmektedir (Tablo 3.27).

Tablo 3.27. SAÜ zorunlu staj uygulamaları süreci

EĞİTİM YILI	GÜZ	BAHAR	YAZ (STAJ TÜRÜ*)	STAJ SÜRESİ
1. yıl	1. dönem	2. dönem	-	-
2. yıl	3. dönem	4. dönem	Şantiye	20 iş günü
3. yıl	5. dönem	6. dönem	Büro	20 iş günü
4. yıl	7. dönem	8. dönem	-	-

*Staj türlerinin yapılış sırası, staj yönergesinde yer alan koşullar doğrultusunda öğrenciler tarafından belirlenmektedir.

3.2.26. TED Üniversitesi (TEDÜ)

TED Üniversitesi, Türk Eğitim Derneği (TED) Yükseköğretim Vakfı tarafından 2009 senesinde Ankara’da kurulmuştur. TED Üniversitesinde; “önce insan” prensibi ışığında küreselleşmenin gerektirdiği yetkinlik, bilgi ve beceriyi kazandıran “özgür eğitim” felsefesi benimsenmiştir. Yenilikçi öğretim metotları ile eleştirel düşünebilen, çok yönlü, girişimci, üretken bireyler yetiştirmeyi amaçlayan TEDÜ bilime büyük ölçüde katkıda bulunmayı ilke edinmiştir (TEDÜ, 2021).

2012 yılında eğitime açılan TED Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümünde eğitim dili İngilizce’dir. TEDÜ’nün öğrenci merkezli öğretim yaklaşımının, Mimarlık Bölümünde yaparak öğrenme ve birebir pratik yapma

uygulamaları ile birleştirildiği belirtilmektedir. Öğrencilerin, araştırma odaklı ve uygulama ağırlıklı bir süreci deneyimlemesinin yanı sıra meslek pratiği çalışmalarına ek olarak güncel teknolojik gelişmelerin de takip ederek eğitimlerini tamamlanmaları hedeflenmektedir (TEDÜ-Mimarlık, 2021).

Örgün Öğretim Dönemi Staj Uygulamaları:

TEDÜ Staj Yönergesi (2021)'nde yer alan verilere göre; "ARCH 399" kodlu şantiye stajı ve "ARCH 499" kodlu büro stajı olmak üzere iki adet zorunlu staj uygulaması bulunmaktadır. Eğitimin pekiştirici süreçlerinden olan staj uygulamaları sayesinde eğitim ile pratik arasındaki ilişkinin artırıldığı düşünülmektedir. "ARCH 399" şeklinde ifade edilen şantiye stajı, 4. ders döneminin sonunda yapılmaktadır ve 30 iş günü olarak belirlenmiştir. Öğrenciler bu staj kapsamında; şantiyenin işleyişini, farklı iş kollarının örgütlenme kurgusunu, çeşitli yapım tekniklerini aktif bir şekilde görev alarak ve/veya gözlemleyerek deneyim kazanabilmektedir. 6. ders döneminin sonunda yaz aylarında yapılan "ARCH 499" kodlu büro stajının süresi de 30 iş günüdür. Yurt dışında veya TMMOB Mimarlar Odasına kayıtlı firmalar, bürolar ve kurumlarda tamamlanabilmektedir. Adaylar büro ortamında bulunarak tasarımın gelişim aşamalarını deneyimleyebilmekte, farklı meslek dallarının katkısını gözlemleyebilmekte ve mimarlık ofisindeki iş akışını izleyebilmektedir. Büro stajı öğrencinin isteği doğrultusunda birden fazla farklı ofislerde yapılabilmektedir (Tablo 3.28).

Tablo 3.28. TEDÜ zorunlu staj uygulamaları süreci

EĞİTİM YILI	GÜZ	BAHAR	YAZ (STAJ TÜRÜ)	STAJ SÜRESİ
1. yıl	1. dönem	2. dönem	-	-
2. yıl	3. dönem	4. dönem	Şantiye	30 iş günü
3. yıl	5. dönem	6. dönem	Büro	30 iş günü
4. yıl	7. dönem	8. dönem	-	-

Pandemi Dönemi Staj Uygulamaları:

TEDÜ Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü tarafından yayınlanan duyuruda; öğrencilerin "ARCH 499" kodlu büro stajını isterlerse yüz yüze isterlerse çevrim içi olarak uzaktan yapabileceği belirtilmektedir (TEDÜ-Duyuru, 2021).

3.2.27. TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi (TOBB ETÜ)

TOBB ETÜ'nün destekleyici ve kurucusu Türkiye Odalar ve Borsalar Eğitim ve Kültür Vakfı (TOBEV) 2001 yılında resmîyet kazanmıştır. 2002 yılında TOBEV, TOBB ETÜ'nün Ankara'da kurulmasına karar vermiş; 2003 yılında TOBB ETÜ'nün Kuruluş Kanunu, Türkiye Büyük Millet Meclisinde kabul edilmiştir. Tasarım ve Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü Lisans Programı 2013 yılında kurulmuştur. Aynı yıl TOBB ETÜ Teknoloji Merkezi açılmış, üniversite bünyesinde eğitim-öğretim ile bilimsel araştırma hizmeti sağlanmaya başlanmıştır. Ayrıca 2013 yılında içinde genç girişimcilerin iş fikirlerini hayata geçirmelerinde yardımcı ve yol gösterici olabilecek TOBB ETÜ-GARAJ hizmet vermeye başlamıştır (TOBB ETÜ, 2021).

TOBB ETÜ Mimarlık Bölümünde verilen mimarlık eğitiminin bir tasarım ve mekân araştırması, uygulama ve deneyim alanı olduğu anlayışı benimsendiği, mimarlık mesleğinin özgün, yenilikçi ve geleceğe yönelik bir bakış açısıyla ele alındığı ifade edilmektedir. Mimarlık eğitimi, entegre olmuş ve birbirini tamamlayıcı nitelikteki beş ders modülünden meydana gelmektedir:

- Modül 1: Mimari Tasarım Stüdyoları
- Modül 2: Mimarlık Kültürü, Tarih ve Kuramları
- Modül 3: Mimari Tasarım, Sunum ve Araştırma Yöntem ve Teknikleri
- Modül 4: Yapı Teknolojileri
- Modül 5: Seçmeli Dersler

Mimarlık eğitimi müfredatını oluşturan modüllerde yer alan dersler birbirleriyle ilişkilendirilerek mimar adaylarının mesleki bilgi ve becerilerini artıracak şekilde düzenlenmiştir. Mimari Tasarım Stüdyoları TOBB ETÜ'ye özgü "dikey stüdyo" tarzında işlenmekte, bu sayede farklı mesleki donanıma sahip öğrencilerin kendi sınıf seviyelerine uygun tasarımlar yapmaları ve aynı zamanda da bir sonraki dönemi hedefledikleri bir süreçten geçmeleri sağlanmaktadır. "Dikey stüdyo" uygulamasında öğrencilerin farklı bilgi/becerilere sahip diğer öğrencilerle beraber çalışmaları sayesinde oluşan iş birliği ve akranından öğrenme fırsatı ile zengin bir öğrenme ortamının oluşturulduğu belirtilmektedir (TOBB ETÜ-Mimarlık, 2021).

Örgün Öğretim Dönemi Staj Uygulamaları:

TOBB ETÜ Ortak Eğitim (2021)'den elde edilen verilere göre; TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi Mimarlık ve Tasarım Fakültesi Mimarlık Bölümünde, 5. ders dönemini tamamlayan mimar adayları yine TOBB ETÜ'ye özgü olan ve Türkiye'de başka örneği bulunmayan "Ortak Eğitim" programına katılmaktadırlar. Bu uygulama için üniversite çeşitli iş, uzmanlık ve uygulama alanından 152 farklı firma ile anlaşma yapmıştır. Ortak Eğitim modeli; eğitim sürecine entegre olmuş, öğrencilerin meslekleriyle ilişkili bir ortamda çalışmalarına imkân vererek mesleki gelişimlerini artıran eğitim programıdır. 8 akademik eğitim dönemi bulunan TOBB ETÜ'nün Ortak Eğitim programında lisans öğrencileri 5. ders döneminden itibaren üç defa olmak koşuluyla 3,5 ay süre ile anlaşmalı firmalarda çalışmaktadır. Bu sayede adayların, mezun olmadan önce yaklaşık 1 yıllık mesleki deneyim edinmeleri sağlanmaktadır. Öğrenciler teorik derslerde öğrendikleri bilgileri mesleki uygulama alanlarına aktarmakta, aynı zamanda ortak eğitim sürecinde elde ettikleri deneyimleri de teorik derslerde uygulayarak eğitim programlarının güncel kalmasına katkıda bulunmaktadır. Bu sayede öğrenci, üniversite ve uygulama alanı arasında bir köprü vazifesi yaparak hem üniversiteyi hem de çalıştığı kurumu geliştirmektedir (Tablo 3.29).

Tablo 3.29. TOBB ETÜ zorunlu staj uygulamaları süreci

EĞİTİM YILI	GÜZ	BAHAR	YAZ	ORTAK EĞİTİM SÜRESİ
1. yıl	1. dönem	2. dönem	3. dönem	-
2. yıl	4. dönem	5. dönem	Ortak Eğitim I	3,5 ay
3. yıl	6. dönem	Ortak Eğitim II	7. dönem	3,5 ay
4. yıl	Ortak Eğitim III	8. dönem	-	3,5 ay

Pandemi Dönemi Staj Uygulamaları:

TOBB ETÜ Mimarlık ve Tasarım Fakültesi Mimarlık Bölümünde, pandemi döneminin ilan edilmesinden itibaren ilk iki dönem bütün Ortak Eğitim programları çevrim içi olarak yürütülmüştür. Üçüncü dönemden itibaren başlayarak günümüzde de devam eden süreçte ise Ortak Eğitim çalışmaları hem çevrim içi hem de yüz yüze olmak üzere iki şekilde de yapılabilmektedir. Ortak Eğitim programlarının tamamlanmasında,

yüz yüze ya da çevrim içi ortamlardan hangisinin tercih edileceği öğrenci ve firmaların ortak kararı sonucunda belirlenmektedir (TOBB ETÜ Ortak Eğitim, 2021).

3.2.28. Trakya Üniversitesi (TÜ)

Trakya Üniversitesi 1982 senesinde Edirne’de kurulmuştur. Edirne Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisi, Mühendislik-Mimarlık Fakültesine dönüştürülerek Trakya Üniversitesine bağlanmıştır. Bir bölge üniversitesi olarak kurulan TÜ; uluslararası düzeyde bilimsel değerleri benimseyen, özgüveni yüksek, analitik düşünebilen bireyler yetiştirmeyi ve öncü olduğu hizmetlerle toplumsal yarar sağlamayı misyon edinmiştir (TÜ, 2021).

Trakya Üniversitesi Mimarlık Bölümü 1977 senesinde Edirne Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisine bağlı olarak kurulmuştur. 1981-2013 tarihleri arasında TÜ Mühendislik Mimarlık Fakültesinde eğitim vermeye devam etmiştir. 2013 yılında TÜ Mimarlık Fakültesinin kurulmasıyla birlikte Mimarlık Bölümü bu fakülteye bağlanmıştır. Mimarlık programının öğretim dili Türkçe olarak belirlenmiştir (TÜ-Mimarlık, 2021).

Örgün Öğretim Dönemi Staj Uygulamaları:

TÜ Staj Yönergesi (2021)’nde yer alan bilgilere göre; TÜ Mimarlık Bölümü tarafından hazırlanan staj programının, öğrencilerin teorik eğitim alırken profesyonel meslek hayatının içinde bulunarak, mesleki yetkinliklerini geliştirebilmeleri için aktif bir öğrenme aracı olarak düzenlendiği ifade edilmektedir. Müfredatta toplam 60 iş günü süren ve yaz dönemlerinde yapılabilen iki adet zorunlu staj uygulaması yer almaktadır. 30 iş günü süren büro stajı; serbest mimarlık, iç mimarlık, şehircilik ve peyzaj bürolarında, kamu kurumlarının mimari tasarım ofislerinde, arkeolojik kazılarda, restorasyon ve rölöve çalışmalarında tamamlanabilmektedir. Diğer bir staj uygulaması olan şantiye stajının süresi de 30 iş günü olarak belirlenmiştir. Söz konusu staj türü, yasal niteliğe sahip inşaat alanlarında yapılabilmektedir. Mimar adayları bu süreçte; yapı imalatı takibinin yanı sıra rölöve ölçümleri, metraj ve keşif analizleri, uygulama projesi inceleme ve detay tasarımı aşamalarını gözlemleyebilmektedir. Öğrencilere istedikleri staj uygulamasını önce yapabileme imkânı verilmekte, başka bir deyişle her öğrenci kendi staj programını oluşturabilmektedir (Tablo 3.30).

Tablo 3.30. T zorunlu staj uygulamaları süreci

EĞİTİM YILI	GÜZ	BAHAR	YAZ (STAJ TÜRÜ*)	STAJ SÜRESİ
1. yıl	1. dönem	2. dönem	Büro	30 iş günü
2. yıl	3. dönem	4. dönem	şantiye	30 iş günü
3. yıl	5. dönem	6. dönem	-	-
4. yıl	7. dönem	8. dönem	-	-

*Staj türlerinin yapılış sırası, staj yönergesinde yer alan koşullar doğrultusunda öğrenciler tarafından belirlenmektedir.

Pandemi Dönemi Staj Uygulamaları:

Trakya Üniversitesi Mimarlık Bölümü tarafından yayımlanan duyuruda; 2020 yılı yaz döneminde geçerli olmak koşuluyla yeni kurallar belirlenmiştir. Mimar adayları pandemi döneminde gerekli sosyal mesafe ve hijyen kurallarına uyarak staj uygulamalarına katılabilmektedirler. Bu süreçte sağlık yönünden tüm sorumluluğun öğrenciye ait olduğu ilgili duyuruda ifade edilmektedir. Staj iş günü sayısı için örgün ğretim dönemindeki şartlar geçerli olup herhangi bir değişiklik yapılmamıştır.

4. sınıfta okuyan ve mezun durumundaki öğrencilere mezuniyetlerinin gecikmemesi için ayrıca bir kolaylık sağlanmıştır. Mimar adayları büro stajı yerine geçerli olacak rapor veya mimari proje teslimi; şantiye stajı için ise uygulama raporu hazırlayabilmektedirler. Söz konusu öğrenciler isterlerse; pandemi dönemi hijyen kurallarına uyarak normal prosedürde stajlarını tamamlayabilmektedir (T-Duyuru, 2021).

3.2.29. Yeditepe Üniversitesi

Yeditepe niversitesi, 1996 tarihinde İstanbul Eğitim ve Kültür Vakfı tarafından İstanbul'da kurulmuştur. Çağdaş program ve uygulamaların yrtldğu belirtilen Yeditepe Üniversitesi; Türkiye'de birçok sahada nc, Atatürkçü düşüncelerin ışığında yenilikçi, ağdaş, araştırmacı, güncel teknolojiye hâkim gençler yetiştirmeyi misyon edinmiştir. Ayrıca Yeditepe niversitesi, kampüs içerisinde yer alan yapıların çatıları üzerine konumlandırılan güneş enerji sistemleri sayesinde Türkiye'nin kendi enerjisini üretebilen tek niversitesi olmuştur (Yeditepe, 2021).

Yeditepe Üniversitesi Mimarlık Fakültesi, 2014 senesinde Mimarlık ve Mühendislik Fakültesinden ayrılarak eğitime açılmıştır. Mimarlık mesleğinin farklı disiplinlerle iş birliği içinde olması durumu gz önünde bulundurulacak hazırlanan

öğretim programında; tasarım stüdyoları, bilgisayar destekli modelleme eğitimi ve yapı projesi gibi pek çok dersin eğitimi verilmektedir. Yeditepe Üniversitesi Mimarlık Bölümünde öğretim dili İngilizce'dir (Yeditepe-Mimarlık, 2021).

Örgün Öğretim Dönemi Staj Uygulamaları:

Yeditepe Üniversitesi Staj Yönergesi (2021)'nde yer alan verilere göre; Yeditepe Üniversitesi Mimarlık Bölümü öğrencilerinin lisans eğitimleri boyunca iki adet staj uygulamasına katılma zorunluluğu bulunmaktadır. 4. ders dönemini ve 6. ders dönemini takip eden yaz dönemlerinde yapılabilen stajların toplam süresi 60 iş günüdür. Hangi stajın önce yapılacağı öğrencinin seçimine bağlıdır. İsteyen öğrenciler şantiye stajını önce yapabilirken isteyen öğrenciler büro stajını önce tamamlayabilmektedir. 30 iş günü süren şantiye stajı; özel sektör ya da kamuda mimari proje uygulaması alanında hizmet veren mimarlık, rölöve-restorasyon ve inşaat mühendisliği firmalarında yapılabilmektedir. Bu staj kapsamında; kaba ve ince yapım aşamaları, maliyet analizi, yapım sürecinde gerekli detayların üretilmesi gibi konularda deneyim kazanılması hedeflenmektedir. Kamu veya özel sektörde mimari projeler üreten mimarlık, kentsel tasarım, rölöve restorasyon ve inşaat mühendisliği bürolarında yapılabilen büro stajının süresi 30 iş günü olarak belirlenmiştir. Söz konusu staj uygulaması boyunca öğrenciler; mimari proje tasarımı, avan proje ve uygulama projesi çizimi, maket hazırlama ve sunum yapma vb. alanlarda tecrübe edinebilmektedir (Tablo 3.31).

Tüm dersleri başarıyla tamamlamış, sadece staj uygulamalarından eksiği olan mezun durumundaki mimar adayları ise; eksik olan staj uygulamasını ders dönemi içerisinde tamamlayabilmektedir.

Tablo 3.31. Yeditepe Üniversitesi zorunlu staj uygulamaları süreci

EĞİTİM YILI	GÜZ	BAHAR	YAZ (STAJ TÜRÜ*)	STAJ SÜRESİ
1. yıl	1. dönem	2. dönem	-	-
2. yıl	3. dönem	4. dönem	Şantiye	30 iş günü
3. yıl	5. dönem	6. dönem	Büro	30 iş günü
4. yıl	7. dönem	8. dönem	-	-

*Staj türlerinin yapılaş sırası, staj yönergesinde yer alan koşullar doğrultusunda öğrenciler tarafından belirlenmektedir.

Pandemi Dönemi Staj Uygulamaları:

Yeditepe Üniversitesi Mimarlık Fakültesi tarafından yayınlanan duyuruda; pandemi dönemi süresince geçerli olmak koşuluyla staj uygulamalarına katılıp katılmama kararı öğrenciye bırakılmaktadır. Çevrim içi olarak yapılan büro stajı ise yeterli iş günü sayısının tamamlanması halinde staj komisyonunca kabul edilmektedir. 2019-2020 akademik eğitim yılı yaz döneminde mezun olabilecek ve sadece şantiye stajından eksiği bulunan adaylara, çevrim içi şantiye stajı araştırma ödevi verilerek staj uygulamasını tamamlama fırsatı sunulmaktadır. Ayrıca staj başvurusu için gerekli belgelerin tesliminin dijital ortamdan yapılması kararı alınmıştır (Yeditepe-Duyuru, 2021).

3.2.30. Yıldız Teknik Üniversitesi (YTÜ)

Kondüktör Mekteb-i Âlisi adıyla 1911 yılında İstanbul'da kurulan Yıldız Teknik Üniversitesi, 1922 senesinde ismi değiştirilerek Nafia Fen Mektebi olarak eğitime devam etmiştir. 1937 yılında Nafia Fen Mektebi kapatılmış ve yerine teknik okul açılmıştır. Bu okul İstanbul Teknik Okulu (İTO) adını alarak yeniden yapılandırılmış ve Yıldız Sarayı mekânlarında eğitim vermeye başlanmıştır. Prof. Emin Onat'ın hazırlamış olduğu proje doğrultusunda derslik ve atölyelerden oluşan mimarlık bölümü binası 1942 yılında uygulamaya konulmuştur. 1959-1960 ders döneminde bir yıllık ihtisas programı açılarak iki aşamalı eğitim-öğretime geçilmiş ve yüksek mimar unvanı verilmeye başlanmıştır. İstanbul Teknik Okulu, 1969 tarihinde İstanbul Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisi (İDMMA) adı ile üniversite yapısına kavuşturulmuş, 1971'de Mimarlık Bölümü bağımsız Mimarlık Fakültesine dönüştürülmüştür. 1992 yılında ise okul Yıldız Teknik Üniversitesi ismini almıştır (YTÜ, 2021).

YTÜ Mimarlık Fakültesi, 1992 tarihinde yeniden yapılandırılan Yıldız Teknik Üniversitesinin en eski birimlerinden biridir. 75 yılı aşkın süredir mimarlık eğitimi verilen bölümde, İngilizce ve Türkçe olmak üzere iki farklı öğretim dili mevcuttur. YTÜ Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümünde fıkırsel, bilimsel ve kültürel boyutta gelişme gösteren, nitelikli mesleki donanıma sahip mimarların yetiştirilmesi hedeflenmektedir (YTÜ-Mimarlık, 2021).

Örgün Öğretim Dönemi Staj Uygulamaları:

YTÜ Staj Yönergesi (2021)'nde yer alan verilere göre; mimarlık eğitimi kapsamında zorunlu tutulan staj uygulamaları bulunmaktadır. Söz konusu meslek pratiği çalışmaları vasıtasıyla; öğrencilerin mimarlık mesleğini tanımaları, disiplinler arası ilişkileri kavramaları, tasarım-planlama-uygulama becerisini kazanmaları ve uzmanlaşmak istenilen alana dair deneyim edinmelerini sağlamak amaçlanmaktadır. Staj uygulamaları akademik tatillerde yapılmak şartıyla en az 30 iş günü şantiye stajı, en az 30 iş günü büro stajı ve bu süreler dışında 30 iş günü de büro ya da şantiye stajı olmak üzere toplam 90 iş günüdür. Staj uygulamalarının en fazla 30 iş günü Yükseköğretim Kurumlarına ait laboratuvarlarda, uygulama merkezlerinde veya atölyelerde yapılabilmektedir. 2. ders döneminin ardından tamamlanabilen “MİM 2001” kodlu büro stajı ile; mimar adaylarının avan proje, restorasyon projeleri, etüt analizi, uygulama projesi, maket yapımı, perspektif anlatımı vb. alanlarda büro çalışmalarına katılarak müşteri ilişkileri, proje yönetimi, takım çalışması gibi konularda deneyim sahibi olması amaçlanmaktadır. Müfredatta “MİM 2002” şeklinde ifade edilen ve 4. ders döneminin sonunda yapılan şantiye stajı kapsamında öğrencilerin; kaba ve ince inşaat işçiliğini yerinde görmeleri, iç mekânların düzenlenmesine yönelik çalışmalara katılmaları, yapım ve montaj uygulamaları için gerekli detayların çizimi ve maliyet analizleri hakkında fikir sahibi olmaları hedeflenmektedir. 6. ders döneminin sonunda tamamlanabilen “MİM 4001” staj uygulaması ise; şantiye stajı ya da büro stajı olarak yapılabilmektedir. Öğrenci bu staj süresince çeşitli bilim alanlarındaki faaliyetlere katılarak disiplinler arası çalışmayı tecrübe edebilmektedir (Tablo 3.32).

Tablo 3.32. YTÜ zorunlu staj uygulamaları süreci

EĞİTİM YILI	GÜZ	BAHAR	YAZ (STAJ TÜRÜ)	STAJ SÜRESİ
1. yıl	1. dönem	2. dönem	Büro	30 iş günü
2. yıl	3. dönem	4. dönem	Şantiye	30 iş günü
3. yıl	5. dönem	6. dönem	Büro / Şantiye	30 iş günü
4. yıl	7. dönem	8. dönem	-	-

Pandemi Dönemi Staj Uygulamaları:

YTÜ Mimarlık Fakültesi tarafından yayınlanan duyuruda; pandemi döneminde staj çalışmalarının dijital belgelerle uzaktan yürütüleceği ifade edilmektedir. Ayrıca mezuniyet aşamasına gelmiş ve sadece stajı kalmış öğrenciler için bu dönemde özel bir

staj uygulaması önerilmektedir. Mimar adayları şantiye/büro stajı yerine “araştırma stajı” yaparak eksiklerini tamamlayabilmektedir. Söz konusu staj uygulaması kapsamında öğrenciler; bir öğretim üyesi gözetiminde araştırma projesi ya da yayın çalışmalarında görev alabilmekte, ulusal ya da uluslararası öğrenci fikir yarışmalarına katılabilmektedir (YTÜ-Duyuru, 2021).

YTÜ “Uygulama Atölyesi 2006”

Türkiye’deki mimarlık eğitimi müfredatında stüdyo derslerinin büyük bir yer kaplaması, eğitimin fiziksel sınırını oluşturan etmenlerden biridir. Mimarlık eğitimi boyunca mimar adaylarının eş zamanlı düşünme, bilgi üretme ve yapma becerilerini geliştirebilmek için “Yaparak/Yaşayarak Öğrenme” yönteminden faydalanılmalıdır. Birlikte çalışarak öğrenme, öğrenci merkezli aktif öğrenme ve tasarlama-yapma süreçlerinin bütünleştiği söz konusu öğrenme metoduyla mimarlık eğitiminde teori ile pratik arasında bağ kurulması sağlanmaktadır. Böylece tasarım odaklı stüdyo dersleri ile meslek hayatında onun tamamlayıcısı olan üretim ortamı bir araya getirilmektedir (Erbil, 2008).

Yaparak/Yaşayarak öğrenme yönteminin uygulandığı bir çalışma da YTÜ Mimarlık Bölümü tarafından yapılmıştır. Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Bölümü öğrencilerinin mimarlık eğitimi kapsamında öğrenmiş oldukları teorik bilgileri, mesleki uygulama ortamında yerinde görmeleri ve mesleki sorumluluk edinebilmeleri amacıyla düzenlenen uygulama atölyesi, 2006 yılının şubat ayında kurulan bir ekip tarafından başlatılmıştır. Uygulama atölyesi kapsamında inşa edilecek yapı olarak, 1970 yılında Gediz Depremi’nde hasar görmüş olan Eskigediz yöresindeki Eskigediz Fahrettin Altay İlköğretim Okulunun ek binası seçilmiştir. İlk olarak mimar adaylarına bölgeyi tanımalarına katkı sağlayacak seminerler verilmiş ve Eskigediz halkının sosyal altyapısı tanıtılmıştır. Yaparak/Yaşayarak öğrenme modelinin uygulandığı yapının inşası sürecinde mimar adayları; dönüşümlü olarak çalışmış, yapım aşamasının her anında aktif olarak bulunmuşlardır (Şekil 3.3). Staj uygulaması olarak geçerli sayılan uygulama atölyesi, çalışmada yer alan öğrenciler ve proje yürütücüleri tarafından olumlu ve değerli bir deneyim olarak aktarılmıştır (Ünal, 2006).

Şekil 3.3. 2006 yılında yürütülen YTÜ Uygulama Atölyesi (Erbil, 2008; Arkitera II, 2021)

3.3. Bölüm Değerlendirmesi

Türkiye’de uygulanmakta olan meslek pratiği çalışmalarının, mimarlık eğitimi sürecindeki yerini ve önemini kavrayabilmek amacıyla hazırlanan bu çalışma kapsamında; aktif olarak mimarlık eğitimi verilen 105 üniversite arasından seçilen ve toplam üniversite sayının yaklaşık %30’unu temsil eden bir örneklem grubu belirlenmiştir. Bu örneklem grubunun örgün öğretim ve pandemi dönemi staj uygulamaları incelenerek faydalı görülen yöntemler tespit edilmiştir.

İncelenen üniversitelerin özellikleri şu şekildedir:

- 1 tanesi vakıf destekli olmak üzere 21 tanesi devlet, 9 tanesi vakıf üniversitesidir.
- Mimarlık programının eğitim dili; 18 tanesinde Türkçe, 9 tanesinde İngilizce ve 3 tanesinde hem Türkçe hem İngilizce olarak yürütülmektedir.

- 30 adet mimarlık bölümünün tamamının örgün öğretim dönemi staj uygulamalarına erişilebilirken, 24 bölümün pandemi dönemi verilerine erişim sağlanabilmiştir (Tablo 3.33).

Tablo 3.33. Çalışma kapsamında incelenen üniversitelerin özellikleri

NO	ÜNİVERSİTE ADI	TÜRÜ		EĞİTİM DİLİ*		ERİŞİM DURUMU	
		DEVLET	VAKIF	TÜRKÇE	İNGİLİZCE	ÖRGÜN ÖĞRETİM DÖNEMİ STAJ UYGULAMALARI	PANDEMI DÖNEMİ STAJ UYGULAMALARI
1	ABDULLAH GÜL ÜNİVERSİTESİ	✓	✓		✓	✓	
2	ADANA ALPARSLAN TÜRKÇE BİLİM VE TEKNOLOJİ ÜNİVERSİTESİ	✓		✓		✓	✓
3	AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ	✓		✓		✓	✓
4	AKSARAY ÜNİVERSİTESİ	✓		✓		✓	✓
5	ALANYA ALAADDİN KEYKUBAT ÜNİVERSİTESİ	✓		✓		✓	✓
6	ANKARA YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ	✓			✓	✓	
7	ATILIM ÜNİVERSİTESİ		✓	✓		✓	✓
8	BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ		✓		✓	✓	
9	BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ		✓	✓		✓	✓
10	BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ	✓		✓		✓	✓
11	DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ	✓		✓		✓	✓
12	ESKİŞEHİR OSMANGAZİ ÜNİVERSİTESİ	✓		✓		✓	✓
13	GAZİ ÜNİVERSİTESİ	✓		✓		✓	✓
14	GEBZE TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	✓		✓		✓	✓
15	İHSAN DOĞRAMACI BİLKENT ÜNİVERSİTESİ		✓		✓	✓	
16	İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	✓		✓	✓	✓	✓
17	İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ		✓		✓	✓	✓
18	İZMİR YÜKSEK TEKNOLOJİ ENSTİTÜSÜ	✓			✓	✓	✓
19	KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	✓		✓		✓	✓
20	KONYA TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	✓		✓		✓	✓
21	MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ	✓		✓		✓	✓
22	ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ	✓		✓		✓	✓
23	ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	✓			✓	✓	
24	ÖZYEGİN ÜNİVERSİTESİ		✓	✓	✓	✓	✓
25	SAKARYA ÜNİVERSİTESİ	✓		✓		✓	
26	TED ÜNİVERSİTESİ		✓		✓	✓	✓
27	TOBB EKONOMİ VE TEKNOLOJİ ÜNİVERSİTESİ		✓	✓		✓	✓
28	TRAKYA ÜNİVERSİTESİ	✓		✓		✓	✓
29	YEDİTEPE ÜNİVERSİTESİ		✓		✓	✓	✓
30	YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	✓		✓	✓	✓	✓

*Eğitim diline dair veriler YÖK Atlas (2021) kaynağından alınmıştır.

Çalışma kapsamında araştırılan mimarlık bölümlerinin staj uygulamalarına dair detaylar ise Tablo 3.34’de görselleştirilmiştir.

Tablo 3.34. Mimarlık Bölümlerinin örgün öğretim dönemi zorunlu staj uygulamaları süreci

NO	ÜNİVERSİTE ADI	STAJ TÜRÜ								TOPLAM STAJ SÜRESİ (İŞ GÜNÜ)	STAJIN YAPILDIĞI DÖNEM	
		ŞANTIYE	BÜRO	TOPOĞRAFYA	RÖLÖVE	ALAN ARAŞTIRMASI	ÖLÇME BİLGİSİ	AKADEMİK	ATÖLYE		ORTAK EĞİTİM	YAZ
1	ABDULLAH GÜL ÜNİVERSİTESİ	✓	✓							60	✓	
2	ADANA ALPARSLAN TÜRKER BİLİM VE TEKNOLOJİ ÜNİVERSİTESİ	✓	✓	✓**						75	✓	
3	AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ	✓	✓			✓				75	✓	
4	AKSARAY ÜNİVERSİTESİ	✓	✓							60	✓	
5	ALANYA ALAADDİN KEYKUBAT ÜNİVERSİTESİ	✓	✓							40	✓	
6	ANKARA YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ	✓	✓							60	✓	
7	ATILIM ÜNİVERSİTESİ	✓	✓	✓						55	✓	
8	BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ	✓	✓							60	✓	
9	BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ	✓	✓							60	✓	
10	BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ	✓	✓							80	✓	
11	DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ	✓	✓		✓		✓			102	✓	
12	ESKİŞEHİR OSMANGAZI ÜNİVERSİTESİ	✓	✓				✓			65	✓	
13	GAZİ ÜNİVERSİTESİ	✓	✓							50	✓	
14	GEBZE TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	✓	✓							45	✓	
15	İHSAN DOĞRAMACI BİLKENT ÜNİVERSİTESİ	✓	✓							2 ay*	✓	
16	İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	✓	✓					✓		60	✓	
17	İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ	✓	✓						✓	50	✓	
18	İZMİR YÜKSEK TEKNOLOJİ ENSTİTÜSÜ	✓	✓	✓	✓					90	✓	
19	KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	✓	✓							60	✓	
20	KONYA TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	✓	✓							40	✓	
21	MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ	✓	✓							40	✓	
22	ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ	✓	✓							60	✓	
23	ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	✓	✓			✓				92	✓	
24	ÖZYEGİN ÜNİVERSİTESİ	✓	✓			✓				70	✓	
25	SAKARYA ÜNİVERSİTESİ	✓	✓							40	✓	
26	TED ÜNİVERSİTESİ	✓	✓							60	✓	
27	TOBB EKONOMİ VE TEKNOLOJİ ÜNİVERSİTESİ								✓	10,5 ay*	✓	✓
28	TRAKYA ÜNİVERSİTESİ	✓	✓							60	✓	
29	YEDİTEPE ÜNİVERSİTESİ	✓	✓							60	✓	
30	YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	✓	✓							90	✓	

* Staj yönergesinde toplam staj süresi "ay" cinsinden ifade edilmektedir.

** Staj yönergesinde Topoğrafya/Rölöve Stajı olarak tek başlık altında ifade edilmektedir.

Yapılan literatür taraması sonucunda örgün öğretim dönemi staj uygulamalarına yönelik elde edilen veriler şu şekildedir:

- TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi hariç, mimarlık eğitiminin verildiği diğer üniversitelerde şantiye stajı ve büro stajı zorunlu tutulmaktadır.

- Bazı staj yönergelerinde şantiye stajı ve büro stajına ek olarak; topoğrafya, rölöve, alan araştırması, ölçme bilgisi, akademik ve atölye stajları gibi farklı staj uygulamaları da yer almaktadır.
- Diğer mimarlık bölümlerinden farklı olarak TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesinde; eğitim sürecine entegre edilmiş olan ve mimar adaylarının yaklaşık bir yıllık mesleki deneyimle mezun olmalarına imkân sağlayan “Ortak Eğitim” programı yürütülmektedir.
- Bahçeşehir Üniversitesinde ise, 3. ve 4. sınıfta eğitim görmekte olan öğrencilerin başvurabildiği “CO-OP Eğitim Modeli” uygulanmaktadır. Mezuniyet şartı olarak zorunlu tutulmayan CO-OP Eğitim Modeli sayesinde, mimar adayları henüz öğrenciyken mesleki deneyim kazanma fırsatı bulmaktadır.
- Mimar adaylarının aktif katılım sağladıkları öğrenci odaklı öğrenme faaliyetleri “Yaparak/Yaşayarak Öğrenme” modeli olarak adlandırılmaktadır. ODTÜ ve YTÜ tarafından belli senelerde düzenlenen ve söz konusu modelin kullanıldığı, öğrencilerin bir yapının tasarım ve inşaa süreçlerinde görev alarak gerçek bir yapı ürettikleri meslek pratiği çalışmalarına rastlanmaktadır.
- Zorunlu staj uygulamalarının süresi 40 iş günü – 102 iş günü arasında değişiklik göstermektedir. “Ortak Eğitim” modelinin uygulandığı TOBB ETÜ’de ise öğrenciler 10,5 ay süreyle meslek pratiği çalışmalarına katılmaktadır.
- Zorunlu staj uygulamaları birçok mimarlık bölümünde derslerin olmadığı yaz dönemlerinde yapılabilmektedir. Ancak bu durum ders yükümlülüğünü tamamlamış olan öğrenciler için değişiklik göstermekte olup, söz konusu öğrenciler ders dönemlerinde de staj uygulamalarına katılabilmektedir. TOBB ETÜ’de ise, staj uygulamalarının yapıldığı dönem diğer üniversitelerden farklılaşarak hem yaz dönemi hem de ders döneminde yürütülmektedir.
- Birçok staj yönergelerinde staj türlerinin hangi dönemlerde yapılabileceği belirtilirken; bazı mimarlık bölümlerinde staj uygulamalarının yapılacağı yaz dönemleriyle ilgili herhangi bir kısıtlama bulunmamaktadır, başka bir deyişle ilgili üniversitelerde staj uygulamalarının öncelik sıralaması öğrencinin inisiyatifine bırakılmaktadır.
- Bazı mimarlık bölümlerinde mimar adaylarının staj uygulamalarına başlayabilmeleri için çeşitli ön şartlar belirtilmiştir. Bu koşullar; öğrencilerin büro stajına başlayabilmeleri için öncelikle şantiye stajını tamamlamış olmalarının gerekmesi, staj uygulamalarına katılabilmeleri için bazı derslerden başarılı olmaları zorunluluğu vb. şeklinde değişiklik göstermektedir.

- Bazı üniversitelerde ise, adayların diploma/bitirme projesi dersini alabilmeleri için zorunlu staj uygulamalarını tamamlamış olmaları gerekmektedir. Ancak çoğu mimarlık bölümünün staj yönergesinde bu şart yoktur.
- Staj uygulamalarının türüne göre değişiklik göstermekle birlikte, öğrenciler meslek pratiği çalışmalarını mimar, inşaat mühendisi ya da öğretim üyelerinin gözetiminde tamamlamalıdır. Ek olarak bazı okulların staj yönergelerinde, ilgili gözetmenlerde 2 - 5 yıllık mesleki tecrübe şartı aranmaktadır.
- Öğrenciler staj uygulamalarını yurt içinde ya da yurt dışında, özel sektör veya kamuya ait işletmelerde yapabilmektedirler.
- Birçok üniversitede uygun staj yeri bulma yükümlülüğü tamamen öğrenciye aittir.
- Bazı mimarlık bölümlerinde öğrencilere, zorunlu staj uygulamalarına ek olarak isteğe bağlı staj uygulamalarına da katılabilme fırsatı sunulmaktadır.

Pandemi dönemi staj uygulamaları ile ilgili tespit edilen veriler ise şu şekildedir:

- Covid-19 salgını konusunda ulusal ve uluslararası çalışmalarda kayda değer bir ilerleme sağlanana kadar, staj uygulamalarının yurt dışında yapılmasının uygun olmadığı ifade edilmiştir.
- Birçok mimarlık bölümü, staj belgeleri işlemlerinin uzaktan yürütülmesi doğrultusunda karar almıştır.
- İzin verilen staj türü, üniversitelere göre değişiklik göstermekle birlikte birçok mimarlık bölümü staj uygulamalarının uzaktan çevrim içi olarak tamamlanmasına müsaade etmiştir.
- Birçok mimarlık bölümünde, örgün öğretim döneminde geçerli olan staj süreleri pandemi dönemine özgü olarak kısaltılmıştır.
- Bazı üniversitelerde ise öğrencilere, stajlarını bir sonraki döneme erteleyebilme fırsatı sunulmuştur. Mimar adaylarının zorunlu olan staj uygulamalarını tamamlamak istemeleri durumunda ise hijyen koşullarına uymak kaydıyla mevcut staj yönergesine uygun olarak yapabilecekleri belirtilmiştir.
- Bazı mimarlık bölümleri tarafından, tüm derslerini başarıyla tamamlamış ve mezun durumunda olan mimar adaylarına, eksik staj uygulamalarını istedikleri zaman tamamlayabilme imkânı verilmiştir.
- Birçok üniversite, araştırma projelerinde görev alma, mesleki sertifikalı eğitim seminerlerine katılma, ulusal ya da uluslararası öğrenci fikir yarışmalarına dâhil

olma, mimari proje çizimi veya ödev hazırlama gibi çeşitli seçenekler ile zorunlu staj uygulamalarının tamamlanabileceğini ifade etmiştir.

- Bazı mimarlık bölümleri, örgün öğretim döneminde yürütülen staj uygulamalarının ön koşullarını yalnızca pandemi döneminde geçerli olmak üzere kaldırmıştır.
- BUÜ Mimarlık Bölümü ile TMMOB Mimarlar Odası Bursa Şubesi tarafından, Türkiye’de bir ilk niteliğinde olan ortak bir çalışma düzenlenmiştir. Söz konusu çalışma kapsamında; mesleki tecrübeye sahip mimar, makine mühendisi, inşaat mühendisi ve elektrik-elektronik mühendislerinin katkıları ile sunumlar yapılmış, öğrencilerin verilen ihtiyaç programına uygun şekilde mimari uygulama projesi çizimleri istenmiştir. İlgili program, öğrencilere kolaylık sağlamak amacıyla hem örgün hem de çevrim içi ortamda gerçekleştirilmiştir.
- TMMOB Mimarlar Odası Eskişehir Şubesi ve ESOGÜ Mimarlık Bölümü ortaklığında pandemi döneminde düzenlenen ve büro stajı yerine geçerli sayılan etkinlik, üniversite-mimarlar odası iş birliğinde hayata geçirilen faaliyetlerin ilk örneği olan BUÜ Mimarlık Bölümü ile TMMOB Mimarlar Odası Bursa Şubesi ortak çalışmasının yaygınlaştırıldığının bir göstergesi olarak değerlendirilebilmektedir.

4. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Mimarlık mesleği, icra edildiği çağın toplumsal, kültürel, ekonomik, teknolojik vb. gelişmelerinden etkilenmektedir. Bu sebeple, mimarların mesleklerini uygulayabilmeleri için gerekli olan yetki, bilgi ve becerilerinin yeniden düzenlenmesi gerekmektedir. Söz konusu düzenlemeler vasıtasıyla, mimarlık eğitimi müfredatının güncellenmesi ve teorik dersler ile mesleki uygulama alanlarının entegre edilmesi gibi ihtiyaçların giderileceği düşünülmektedir. Mimarlık eğitimi kapsamında zorunlu tutulan staj uygulamaları ise, eğitimde yer alan dersler ile mesleki uygulama alanları arasında köprü görevi üstlenen önemli bir tamamlayıcı öğedir. Meslek pratiği çalışmalarının amacı; mimar adaylarının öğrenim sürecinde edindikleri uygulamalı ve kuramsal bilgilerin hayata geçirilmesi konusunda deneyim ve beceri kazanmaları, mesleki uygulama alanlarını tanımaları ve diğer meslek dalları ile yürütülen ilişkileri kavramalarını sağlamaktır. Ayrıca, öğrencilerin mimarlık mesleğine ilişkin yasal ve idari boyutu öğrenmelerini, tasarım aşamasına ek olarak uygulama konusunda da pratik kazanmalarını ve uzmanlaşmak istenilen meslek alanına yönelik tecrübe edinmelerini sağlamak hedeflenmektedir.

Dünya ülkelerinde uygulanan meslek pratiği çalışmaları incelendiğinde; mimarlık eğitimi müfredatında yer alan staj uygulamaları ve öğrencilerin akademik eğitimlerini tamamlamalarının ardından katıldıkları mesleki uygulama deneyimi programları olmak üzere iki bölüme ayrıldığı görülmektedir. Türkiye'deki mimarlık eğitiminin bir parçası olarak gerçekleştirilen ve öğrencilerin mesleki uygulama ortamıyla bir araya gelmelerini sağlayan, ancak yeterli deneyimin elde edilemediğinin düşünüldüğü staj uygulamalarından farklı olarak; birçok ülkede mimarlık eğitiminin tamamlanmasının ardından mimar unvanının elde edilebilmesinin ön koşulu olarak düzenlenen mesleki uygulama deneyimi programları yürütülmektedir. Söz konusu mesleki uygulama deneyimi programlarında, uzman mimarlar ile mimar adayları arasında usta-çırak ilişkisi kurulmakta, bu sayede mimar adayı meslek hayatında aktif rol alarak bilgi, beceri ve mesleki kabiliyetini geliştirmektedir. Ayrıca, bu ülkelerin çoğunda meslek pratiği çalışmaları sürecinin meslek örgütleri tarafından yönetiliyor olması, verimin artmasına katkı sağlamaktadır. Mimar adaylarının mezuniyet sonrasında katıldıkları mesleki uygulama deneyimi programları sayesinde, mimarlık eğitimi ile mesleki uygulama alanları arasında daha nitelikli ilişkiler kurulacağı ve staj

uygulamaları döneminde yaşanan eksikliklerin giderilebileceği düşünülmesine rağmen, Türkiye’de bu konuda henüz herhangi bir somut adım atılmamıştır.

Türkiye’de yürütülmekte olan ve mimarlık eğitimi kapsamında zorunlu tutulan staj uygulamaları incelendiğinde ise; öğrencilerin okulda öğrendikleri teorik bilgileri pratik yaparak deneyimleyebildiği, mesleki sorumluluk duygusu kazanabildiği ve diğer disiplinlerle iş birliği yapabilme yeteneği edindiği tespit edilmektedir. Mimar adaylarının lisans eğitimine devam ettikleri süreçte usta-çırak ilişkisinin oluşturulmasına olanak sağlayan staj uygulamalarında; mimar adaylarının sorarak, araştırarak ve yerinde gözlemleyerek bilgi birikimini artırması sağlanmaktadır. Ek olarak; öğrencilere, staj uygulamalarına katıldıkları kurumlar/firmalar tarafından mezuniyet sonrasında iş imkânı sunulabilmektedir.

Staj uygulamalarının sağladığı kazanımlar ortak olsa da Türkiye’deki mimarlık eğitimi veren üniversitelerin farklı staj yönergelerine sahip olduğu gözlemlenmektedir. Bu durum sonucunda; zorunluluk kapsamında değerlendirilen staj uygulamaları tür, süre, içerik, önkoşul ve değerlendirme kriterleri bakımından üniversiteden üniversiteye değişiklik göstermektedir. Bazı mimarlık bölümlerinde öğrenciler; zorunlu staj uygulamalarının yanı sıra isteğe bağlı staj uygulamalarına da katılabilmektedir. Mimar adayları bu sayede daha fazla meslek hayatı içinde yer alabilmekte ve deneyim kazanabilmektedir. Öğrencilere staj imkânı sunan bir uygulama da Cumhurbaşkanlığı İnsan Kaynakları Ofisi Başkanlığı öncülüğünde düzenlenen Ulusal Staj Programı’dır. Söz konusu uygulama ile adayların kariyer olanaklarına erişiminde fırsat eşitliğinin sağlanması amaçlanmaktadır. Devlet destekli bir faaliyet olan Ulusal Staj Programı, staj uygulamalarının verimliliğinin artırılması amacıyla çalışmalar yapıldığının bir göstergesidir.

Sonuç olarak; öğrencilerin staj dönemlerinde edindikleri tecrübelerin eğitim müfredatında yer alan teorik derslere yansması ile mimari eğitim kalitesinin arttığı görülmektedir. Hem staj uygulamalarının hem de mesleki uygulama deneyimi programlarının, mimar adaylarının mimar unvanı ile gerçekleştirecekleri mesleki uygulama sürecine adapte olmalarını kolaylaştırmaktadır. Ayrıca adaylar meslek pratiği çalışmaları sürecinde bilgi ve becerilerini geliştirerek mesleklerine dair prestij ve güç sahibi olmaktadır. Türkiye’deki mimarlık bölümlerinde yürütülmekte olan staj uygulamalarının gerek örgün öğretim döneminde gerekse pandemi döneminde bir standart söz konusu değildir. Üniversiteler arasında staj uygulamalarına yönelik akreditasyonu sağlayan bir kurum bulunmamaktadır. Bu durumlar neticesinde de farklı

mimarlık bölümlerinde eğitim almakta olan öğrencilerin katıldıkları staj uygulamalarından edindikleri kazanımlar çeşitlilik göstermektedir. Pandemi döneminde hayata geçirilen uygulamalardan kazanılan tecrübelerin, salgın sonrasında yürütülecek olan staj uygulamalarında da kullanılması hem öğrencilere ve staj komisyonlarına kolaylık sağlayacak hem de elde edilen verimi artıracaktır.

Çalışmadan elde edilen sonuçlar ışığında, Türkiye’deki mimarlık bölümlerinde yürütülmekte olan meslek pratiği çalışmalarıyla ilgili şu önerilerde bulunulabilir:

- Üniversitelerde yürütülmekte olan staj uygulamaları arasındaki çeşitliliklerin azaltılması için çalışmalar yapılmalıdır. Farklı staj uygulamalarının verimliliği ölçülmeli ve yüksek verim alındığı belirlenen uygulamaların diğer üniversiteler tarafından da yürütülmesi hedeflenmelidir.
- Türkiye’deki mimarlık bölümlerinde yürütülen staj uygulamaları için standartları belirleyecek bir kurum oluşturulmalıdır. Bu kurum tarafından staj uygulamaları için akreditasyon çalışmaları yapılmalıdır.
- Staj komisyonları tarafından öğrencilerin uygulama yerlerinde kontrol edilememesi, bunun sonucunda da staj denetimlerinin yeterince yapılamaması gibi konularda yetersizlikler olduğu tespit edilmiştir. Bahsedilen durumlarda ise naylon stajların kabulünün bazen önlenemediği gözlemlenmiştir. Naylon staj uygulamalarının engellenebilmesi amacıyla, Türkiye’deki mimarlık eğitimi veren tüm üniversiteler tarafından ortak kullanılabilen staj defteri veri tabanı oluşturulmalıdır. Bu sayede, yapılmayan staj uygulamalarının kabulüne ve staj defteri yazımlarında intihal yapılmasına mâni olunabilecektir.
- Staj uygulamalarının amacı; teorik derslerde edinilen bilgilerin tasarımdan yapıma kadar her aşamada pekiştirilmesini sağlamaktır. Bunun da en etkili yolu öğrencilerin söz konusu süreçlerde aktif rol almalarıdır. Bu amaç doğrultusunda, meslek pratiği çalışmaları kapsamında “Yaparak/Yaşayarak Öğrenme” metodundan daha fazla yararlanılmalıdır.
- Daha önce yapılan çalışmalar incelendiğinde; mimar adaylarının mesleki uygulama deneyimi programları sayesinde meslek hayatının içinde daha fazla yer alarak, uygulama yetkisine sahip olmadan önce bilgi ve becerilerini geliştirdikleri tespit edilmiştir. Bu sebeple diğer ülkelerde yürütülen mesleki uygulama deneyimi programlarının, uygulama yetkisi alınmadan önceki sürece dâhil edilmesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

- BUÜ Mimarlık Bölümü ile TMMOB Mimarlar Odası Bursa Şubesi tarafından pandemi döneminde yürütülen uygulama, Türkiye'deki meslek pratiği çalışmaları bakımından bir örnek niteliği teşkil etmektedir. Benzer şekilde bir faaliyet, TMMOB Mimarlar Odası Eskişehir Şubesi ve ESOGÜ Mimarlık Bölümü ortaklığında ikinci bir örnek olarak hayata geçirilmiştir. Söz konusu çalışmaların sadece pandemi döneminde kalmayarak örgün öğretim dönemi staj uygulamalarına entegre edilebilmesi ve üniversite-mimarlar odası iş birliğiyle yaygınlaştırılması için çalışmalar yapılmalıdır.

Mimarlık eğitimi ve meslek pratiği çalışmaları konularında gelecekte hazırlanacak olan çalışmalara ise şu önerilerde bulunulabilir:

- Türkiye'de uygulanan mimarlık eğitiminin, diğer dünya ülkelerinde uygulanan eğitim süreçlerine entegrasyonu konusunda TMMOB Mimarlar Odası başta olmak üzere MİV, MOBBİG, MimED, SMGM, MİDEKON, MİAK vb. meslek kuruluşları tarafından çalışmalar yapılmaktadır. Bu konuda faaliyetler yürüten kuruluş ve topluluklara altyapı sağlamak amacıyla ilgili alanda yayınlar hazırlanabilir.
- Farklı staj uygulamalarına sahip mimarlık bölümlerinin öğrencileri ve/veya öğretim üyeleri ile anket ya da görüşme yöntemi kullanılarak hem staj türü hem de staj süresi bakımından, meslek pratiği çalışmalarının mimar adaylarına katkıları araştırılabilir.
- Staj uygulamalarının yapılabildiği özel sektör ya da kamuya ait işletmelerle veya gözetmen mimar, inşaat mühendisi, öğretim üyeleriyle görüşülerek öğrencilerin verimliliği, stajyer seçme kriterleri vb. konular irdelenebilir.
- Öğrencilerin staj yeri bulma sürecinde nasıl bir yol izledikleri veya hangi sorunlarla karşılaştıklarına yönelik çalışmalar düzenlenebilir.
- BUÜ Mimarlık Bölümü ve TMMOB Mimarlar Odası Bursa Şubesi tarafından pandemi döneminde yürütülen uygulamanın, gelecek yıllarda da örgün öğretim dönemi staj uygulamaları ile bütünleştirilebileceği düşünülerek gerek katılımcı mimar adaylarıyla gerekse staj komisyonuyla görüşmeler yapılarak ilgili uygulamanın verimliliği tespit edilebilir.

KAYNAKLAR

- Abdullah Gül Üniversitesi (AGÜ), 2021, Web adresi: <http://www.agu.edu.tr/> [Ziyaret Tarihi: 02 Nisan 2021].
- Abdullah Gül Üniversitesi Mimarlık Bölümü (AGÜ-Mimarlık), 2021, Web adresi: <https://arch.agu.edu.tr/program-bilgileri> [Ziyaret Tarihi: 02 Nisan 2021].
- Abdullah Gül Üniversitesi Stajlar (AGÜ Staj Yönergesi), 2021, Web adresi: <https://arch.agu.edu.tr/stajlar> [Ziyaret Tarihi: 02 Nisan 2021].
- Abdullah, M., 2007, An Examination Of The Perceived Need And Recommended Body Of Knowledge For Architectural Internship Programs In Kuwait, Doktora Tezi, *Submitted to the Office of Graduate Studies of Texas A&M University*.
- Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi (ATÜ), 2021, Web adresi: <https://www.atu.edu.tr/#/> [Ziyaret Tarihi: 03 Nisan 2021].
- Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi Duyurular (ATÜ-Duyuru), 2021, Web adresi: <https://mtf.atu.edu.tr/#!/duyuru/40518d61-f404-44b2-849b-62e76c7cd66b> [Ziyaret Tarihi: 03 Nisan 2021].
- Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi Mimarlık Bölümü (ATÜ-Mimarlık), 2021, Web adresi: <https://mimarlik.atu.edu.tr/#/> [Ziyaret Tarihi: 03 Nisan 2021].
- Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi Stajlar (ATÜ Staj Yönergesi), 2021, Web adresi: <https://mimarlik.atu.edu.tr/#!/sayfa/387/752/1ec31165-084f-41ee-a33c-c96b9c498034/> [Ziyaret Tarihi: 03 Nisan 2021].
- Akdeniz Üniversitesi (Akdeniz), 2021, Web adresi: <https://www.akdeniz.edu.tr/> [Ziyaret Tarihi: 03 Nisan 2021].
- Akdeniz Üniversitesi Duyurular (Akdeniz-Duyuru), 2021, Web adresi: <http://mimarlik.akdeniz.edu.tr/2020-2021-yaz-donemi-staj-islemleri-hakkinda/> [Ziyaret Tarihi: 03 Nisan 2021].
- Akdeniz Üniversitesi Mimarlık Bölümü (Akdeniz-Mimarlık), 2021, Web adresi: <https://www.akdeniz.edu.tr/> [Ziyaret Tarihi: 03 Nisan 2021].
- Akdeniz Üniversitesi Stajlar (Akdeniz Üniversitesi Staj Yönergesi), 2021, Web adresi: <http://mimarlik.akdeniz.edu.tr/mimarlik-fakultesi-birim-disi-uygulama-staj-ilkeleri-00/> [Ziyaret Tarihi: 03 Nisan 2021].
- Akıncıtürk, N., 2001, Mimarlıkta Uygulamaya Yönelik Eğitim Bilinci. Mimarlık ve Eğitim Kurultayı / Nasıl Bir Gelecek - Nasıl Bir Mimarlık. Yıldız Teknik Üniversitesi Orditoryumu, İstanbul.
- Aksaray Üniversitesi (ASÜ), 2021, Web adresi: <https://www.aksaray.edu.tr/> [Ziyaret Tarihi: 03 Nisan 2021].

- Aksaray Üniversitesi Duyurular (ASÜ-Duyuru), 2021, Web adresi: <https://mimarlik.aksaray.edu.tr/duyurular> [Ziyaret Tarihi: 03 Nisan 2021].
- Aksaray Üniversitesi Mimarlık Bölümü (ASÜ-Mimarlık), 2021, Web adresi: <https://mmb.aksaray.edu.tr/> [Ziyaret Tarihi: 03 Nisan 2021].
- Aksaray Üniversitesi Stajlar (ASÜ Staj Yönergesi), 2021, Web adresi: <https://mimarlik.aksaray.edu.tr/staj> [Ziyaret Tarihi: 03 Nisan 2021].
- Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi (ALKÜ), 2021, Web adresi: <https://www.alanya.edu.tr/> [Ziyaret Tarihi: 04 Nisan 2021].
- Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi Duyurular (ALKÜ-Duyuru), 2021, Web adresi: <https://stm.alanya.edu.tr/duyuru/yurt-disi-stajlari-hakkinda-1> [Ziyaret Tarihi: 04 Nisan 2021].
- Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi Mimarlık Bölümü (ALKÜ-Mimarlık), 2021, Web adresi: <https://stm.alanya.edu.tr/bolumler/mimarlik-bolumu/bolum-hakkinda/genel-bilgiler> [Ziyaret Tarihi: 04 Nisan 2021].
- Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi Stajlar (ALKÜ Staj Yönergesi), 2021, Web adresi: <https://stm.alanya.edu.tr/bolumler/mimarlik-bolumu/staj-esaslari/> [Ziyaret Tarihi: 04 Nisan 2021].
- Alıcı, S., 2020, Post Pandemi Döneminde Mekan Tasarımı. International Conference On Covid-19 Studies. Ankara, Türkiye.
- Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi (AYBÜ), 2021, Web adresi: <https://aybu.edu.tr/> [Ziyaret Tarihi: 24 Nisan 2021].
- Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Mimarlık Bölümü (AYBÜ-Mimarlık), 2021, Web adresi: <https://aybu.edu.tr/mimarlik/tr> [Ziyaret Tarihi: 24 Nisan 2021].
- Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Stajlar (AYBÜ Staj Yönergesi), 2021, Web adresi: <https://aybu.edu.tr/mimarlik/tr/sayfa/1236/Staj-> [Ziyaret Tarihi: 24 Nisan 2021].
- Architects' Council of Europe (ACE), 2021, Web adresi: <https://www.ace-cae.eu/> [Ziyaret Tarihi: 08 Nisan 2021].
- Arkitera - ODTÜ Mimarlık Bölümü 2005 Yapı Yaz Stajı (Arkitera I), 2006, Web adresi: <https://v3.arkitera.com/h11146-odtu-mimarlik-bolumu-2005-yapi-yaz-staji.html> [Ziyaret Tarihi: 21 Aralık 2021].
- Arkitera - YTÜ Uygulama Atölyesi 2006 (Arkitera II), 2006, Web adresi: <https://v3.arkitera.com/h10258-gelecegin-mimarlari-eskigediz-de-okul-insa-ediyor.html> [Ziyaret Tarihi: 11 Nisan 2021].
- Atılım Üniversitesi (Atılım), 2021, Web adresi: <https://www.atilim.edu.tr/tr> [Ziyaret Tarihi: 09 Nisan 2021].

- Atılım Üniversitesi Duyurular I (Atılım-Duyuru I), 2021, Web adresi: <https://www.atilim.edu.tr/tr/mim/announcement/7719/2020-yaz-donemi-staj-duyurusu> [Ziyaret Tarihi: 09 Nisan 2021].
- Atılım Üniversitesi Duyurular II (Atılım-Duyuru II), 2021, Web adresi: <https://www.atilim.edu.tr/tr/mim/announcement/7711/2020-yaz-doneminde-staj-yapacak-ogrencilerin-dikkatine> [Ziyaret Tarihi: 09 Nisan 2021].
- Atılım Üniversitesi Mimarlık Bölümü (Atılım-Mimarlık), 2021, Web adresi: <https://www.atilim.edu.tr/tr/mim> [Ziyaret Tarihi: 09 Nisan 2021].
- Atılım Üniversitesi Stajlar (Atılım Üniversitesi Staj Yönergesi), 2021, Web adresi: <https://www.atilim.edu.tr/tr/home/page/113/mevzuat> [Ziyaret Tarihi: 09 Nisan 2021].
- Aydın, D. ve Korkmaz, S. Z., 2004, Mimarlık Eğitim Sürecinde Depremin Yeri Nedir? Ne Olmalıdır?, *Mimalık ve Eğitim Kurultayı-2, TMMOB Mimarlar Odası*, Ankara, 381-389.
- Aydın, D. U., 2014, “Sanayi-İ Nefise Mektebi” Ve Paris Güzel Sanatlar Okulu “L’ecole Des Beaux-Arts” Üzerine Bir Değerlendirme, *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6, 47-81.
- Bahçeşehir Üniversitesi (BAU), 2021, Web adresi: <https://bau.edu.tr/> [Ziyaret Tarihi: 19 Nisan 2021].
- Bahçeşehir Üniversitesi CO-OP Eğitim Modeli (BAU- CO-OP), 2021, Web adresi: <https://coop.bau.edu.tr/> [Ziyaret Tarihi: 19 Nisan 2021].
- Bahçeşehir Üniversitesi Mimarlık Bölümü (BAU-Mimarlık), 2021, Web adresi: <https://bau.edu.tr/icerik/3897-mimarlik> [Ziyaret Tarihi: 19 Nisan 2021].
- Bahçeşehir Üniversitesi Stajlar (BAU Staj Yönergesi), 2021, Web adresi: <https://bau.edu.tr/icerik/13616-mimarlik-ve-tasarim-fakultesi-staj-formlari> [Ziyaret Tarihi: 19 Nisan 2021].
- Bakır, İ. ve Sungur, M., 2010, Mimarlığın İçi/Dışı, *Mimarlık Eğitiminin Dünü Bugünü Yarını, TMMOB Mimarlar Odası Konya Şubesi*, Konya, 178-186.
- Balkır, S. ve Kuru, A. Ş., 2019, John Ruskin Hayatı ve Estetik, Eleştirel Teorileri, *Vankulu Sosyal Araştırmalar Dergisi* (3), 143-159.
- Barkul, Ö. ve Tönük, S., 1998, Mimarlık Eğitiminde Mesleki Pratiğin Yeri ve Önemi Üzerine Bir İnceleme, *Ege Mimarlık Dergisi*, 27, 39-43.
- Bilginoğulları, Ö., 2005, Eğitim Üzerine, *Mimarlık*, 325.
- Blau, J., 1984, Architects and Firms, *Cambridge*, The MIT Press, 208.
- Bridge, N., 2015, Architecture 101, *Adams Media*, USA, 203-206.

- Başkent Üniversitesi (Başkent), 2021, Web adresi: <https://www.baskent.edu.tr/tr/> [Ziyaret Tarihi: 10 Mayıs 2021].
- Başkent Üniversitesi Duyurular (Başkent-Duyuru), 2021, Web adresi: <http://mim.baskent.edu.tr/kw/upload/231/dosyalar/%281%292021%20YAZ%20DO%CC%88NEMI%CC%87%20MI%CC%87M%20399%20STAJ%20I%20VE%20MI%CC%87M%20499%20STAJ%20II%20DERSLERI%CC%87%20HAKKINDA.pdf> [Ziyaret Tarihi: 10 Mayıs 2021].
- Başkent Üniversitesi Mimarlık Bölümü (Başkent-Mimarlık), 2021, Web adresi: <http://mim.baskent.edu.tr/kw/index.php?dil=TR> [Ziyaret Tarihi: 10 Mayıs 2021].
- Başkent Üniversitesi Stajlar (Başkent Üniversitesi Staj Yönergesi), 2021, Web adresi: http://mim.baskent.edu.tr/kw/menu_icerik.php?birim=231&menu_id=23 [Ziyaret Tarihi: 10 Mayıs 2021].
- Buldaç, M., 2021, Pandemi Sürecinde Uzaktan Eğitim Modeli: İç Mimarlık Eğitiminde Öğrenci Deneyimleri, *Modular Journal*, 4, 71-92.
- Bursa Uludağ Üniversitesi (BUÜ), 2021, Web adresi: <https://www.uludag.edu.tr/> [Ziyaret Tarihi: 18 Mayıs 2021].
- Bursa Uludağ Üniversitesi Duyurular (BUÜ-Duyuru), 2021, Web adresi: <https://uludag.edu.tr/mimarlikbolumu/konu/view?id=7594&title> [Ziyaret Tarihi: 18 Mayıs 2021].
- Bursa Uludağ Üniversitesi Mimarlık Bölümü (BUÜ-Mimarlık), 2021, Web adresi: <https://uludag.edu.tr/mimarlikbolumu> [Ziyaret Tarihi: 18 Mayıs 2021].
- Bursa Uludağ Üniversitesi Stajlar (BUÜ Staj Yönergesi), 2021, Web adresi: <https://uludag.edu.tr/mimarlikbolumu/konu/view?id=6756&title=staj> [Ziyaret Tarihi: 18 Mayıs 2021].
- Çelik, G. İ., 2008, İç Mimarlık Eğitim Programlarının Karşılaştırmalı Analizine Yönelik Bir Çalışma, Yüksek Lisans Tezi, *Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü*.
- Dokuz Eylül Üniversitesi (DEÜ), 2021, Web adresi: <https://www.deu.edu.tr/> [Ziyaret Tarihi: 25 Nisan 2021].
- Dokuz Eylül Üniversitesi Duyurular (DEÜ-Duyuru), 2021, Web adresi: <https://mimarlik.deu.edu.tr/duyurular/2020-2021-yaz-donemi-staj-duyurusu/> [Ziyaret Tarihi: 25 Nisan 2021].
- Dokuz Eylül Üniversitesi Mimarlık Bölümü (DEÜ-Mimarlık), 2021, Web adresi: <https://mimarlik.deu.edu.tr/tr/mimarlik/> [Ziyaret Tarihi: 25 Nisan 2021].
- Dokuz Eylül Üniversitesi Stajlar (DEÜ Staj Yönergesi), 2021, Web adresi: <https://mimarlik.deu.edu.tr/tr/stajlarla-ilgili-yonetmelikler/> [Ziyaret Tarihi: 25 Nisan 2021].

- Eskişehir Osmangazi Üniversitesi (ESOGÜ), 2021, Web adresi: <https://www.ogu.edu.tr/> [Ziyaret Tarihi: 25 Nisan 2021].
- Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Duyurular (ESOGÜ-Duyuru), 2022, Web adresi: <https://esogumimarlik.ogu.edu.tr/Duyuru/Index> [Ziyaret Tarihi: 15 Mart 2022].
- Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Mimarlık Bölümü (ESOGÜ-Mimarlık), 2021, Web adresi: <https://esogumimarlik.ogu.edu.tr/> [Ziyaret Tarihi: 25 Nisan 2021].
- Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Stajlar (ESOGÜ Staj Yönergesi), 2021, Web adresi: <https://esogumimarlik.ogu.edu.tr/Sayfa/Index/44/staj> [Ziyaret Tarihi: 25 Nisan 2021].
- Erbil, Y., 2008, Mimarlık Eğitiminde Yaparak/Yaşayarak Öğrenme, *e-Journal of New World Sciences Academy*, 3, 579-587.
- Erdoğan, N. Ş., Özdoğan, M. ve Korkmaz, S. Z., 2021, Review of architectural education processes applied by Turkey and member countries of the European Unions, *IDA: International Design and Art Journal*, 3 (1), 101-116.
- Exploring the Field of Interaction in Architectural Design Education (e-FIADE), 2021, Web adresi: <http://www.efiade.org/completion-of-output-1-2/> [Ziyaret Tarihi: 10 Nisan 2021].
- Gazi Üniversitesi (Gazi), 2021, Web adresi: <http://gazi-universitesi.gazi.edu.tr/> [Ziyaret Tarihi: 17 Nisan 2021].
- Gazi Üniversitesi Duyurular (GAZİ-Duyuru), 2022, Web adresi: <https://mim.gazi.edu.tr/view/GetAllAnnouncements/1?Type=1> [Ziyaret Tarihi: 08 Mart 2022].
- Gazi Üniversitesi Mimarlık Bölümü (Gazi-Mimarlık), 2021, Web adresi: <http://mim-mim.gazi.edu.tr/> [Ziyaret Tarihi: 17 Nisan 2021].
- Gazi Üniversitesi Stajlar (Gazi Üniversitesi Staj Yönergesi), 2021, Web adresi: <http://mim-mim.gazi.edu.tr/posts/view/title/staj-yonergesi-ve-formlari-222485?siteUri=mim-mim> [Ziyaret Tarihi: 17 Nisan 2021].
- Gebze Teknik Üniversitesi (GTÜ), 2021, Web adresi: <https://www.gtu.edu.tr/?languageId=1> [Ziyaret Tarihi: 20 Nisan 2021].
- Gebze Teknik Üniversitesi Duyurular (GTÜ-Duyuru), 2021, Web adresi: <https://www.gtu.edu.tr/kategori/754/0/display.aspx> [Ziyaret Tarihi: 20 Nisan 2021].
- Gebze Teknik Üniversitesi Mimarlık Bölümü (GTÜ-Mimarlık), 2021, Web adresi: <https://www.gtu.edu.tr/kategori/564/3/display.aspx> [Ziyaret Tarihi: 20 Nisan 2021].
- Gebze Teknik Üniversitesi Stajlar (GTÜ Staj Yönergesi), 2021, Web adresi: <https://www.gtu.edu.tr/kategori/3088/0/display.aspx> [Ziyaret Tarihi: 20 Nisan 2021].

- Geyyas Gören, L. F. ve Şenyiğit, Ö., 2021, Covid-19 Salgını Sürecinde Mimarlık Eğitiminin Çevrimiçi/Uzaktan Sürdürülmesine Farklı Yaklaşımlar. 8. Uluslararası Mühendislik Mimarlık ve Tasarım Kongresi. İstanbul, 399-406.
- Green, J. K., Burrow, M. S. ve Carvalho, L., 2020, Designing for Transition: Supporting Teachers and Students Cope with Emergency Remote Education, *Springer Nature Postdigital Science and Education*, 906-922.
- Güllü, K. ve Bindal, D. D., 2021, Pandemi Sürecinde Mimarlık Eğitimi: Çevrimiçi İç Mimarlık. International Halich Congress.
- Gündeş, S. ve Atakul, N., 2017, Internship Practices in Architectural Education: Student Perspectives, *Megaron / YTÜ Mimarlık Fakültesi E-Dergisi*, 12, 355-364.
- Güner, A. F., Benli, G. ve Karaçar, P., 2019, Büyükkonuk Eko Festival Alanı ve Çevre Düzenleme Projesi Örneğinde Mimarlık Eğitiminde Mesleki Pratiğin Önemi, *İstanbul Medipol University Social Sciences*, 62-76.
- Hasançebi, Ö., 2004, Mimarlık Eğitiminde Yaratıcılık; Temel Tasarım - Mimari İlişkisinin İrdelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, *Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü*.
- Hasol, D., 2012, Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğü, *YEM Yayın*, İstanbul.
- Hodge, S., 2011, 50 Art Ideas You Really Need to Know, *Quercus UK*, 132-136.
- İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi (Bilkent), 2021, Web adresi: <https://w3.bilkent.edu.tr/www/> [Ziyaret Tarihi: 05 Nisan 2021].
- İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi Mimarlık Bölümü (Bilkent-Mimarlık), 2021, Web adresi: <http://arch.bilkent.edu.tr/index.php> [Ziyaret Tarihi: 05 Nisan 2021].
- İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi Stajlar (Bilkent Üniversitesi Staj Yönergesi), 2021, Web adresi: <http://arch.bilkent.edu.tr/program/internship.html> [Ziyaret Tarihi: 05 Nisan 2021].
- İnceoğlu, M. ve İnceoğlu, N., 2004, Mimarlıkta Söylem Kuram ve Uygulama, *Tasarım Yayın Grubu*.
- İstanbul Teknik Üniversitesi (İTÜ), 2021, Web adresi: <https://www.itu.edu.tr/> [Ziyaret Tarihi: 06 Nisan 2021].
- İstanbul Teknik Üniversitesi Duyurular (İTÜ-Duyuru), 2021, Web adresi: <https://mim.itu.edu.tr/staj-duyurulari/> [Ziyaret Tarihi: 06 Nisan 2021].
- İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Bölümü (İTÜ-Mimarlık), 2021, Web adresi: <https://darch.itu.edu.tr/> [Ziyaret Tarihi: 06 Nisan 2021].
- İstanbul Teknik Üniversitesi Stajlar (İTÜ Staj Yönergesi), 2021, Web adresi: <https://www.mimogis.itu.edu.tr/staj/staj.htm> [Ziyaret Tarihi: 06 Nisan 2021].

- İzmir Ekonomi Üniversitesi (İEÜ), 2021, Web adresi: <https://www.ieu.edu.tr/tr> [Ziyaret Tarihi: 12 Nisan 2021].
- İzmir Ekonomi Üniversitesi Duyurular (İEÜ-Duyuru), 2021, Web adresi: <https://mmr.ieu.edu.tr/tr/stajlar> [Ziyaret Tarihi: 12 Nisan 2021].
- İzmir Ekonomi Üniversitesi Mimarlık Bölümü (İEÜ-Mimarlık), 2021, Web adresi: <https://mmr.ieu.edu.tr/tr> [Ziyaret Tarihi: 12 Nisan 2021].
- İzmir Ekonomi Üniversitesi Stajlar (İEÜ Staj Yönergesi), 2021, Web adresi: https://phoenix.ieu.edu.tr/betanix/uploads/cms/mmr.fadf.ieu.edu.tr/2417_1499077809.pdf [Ziyaret Tarihi: 12 Nisan 2021].
- İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü (İYTE), 2021, Web adresi: <https://iyte.edu.tr/> [Ziyaret Tarihi: 21 Nisan 2021].
- İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü Duyurular (İYTE-Duyuru), 2021, Web adresi: <https://arch.iyte.edu.tr/duyuru/> [Ziyaret Tarihi: 21 Nisan 2021].
- İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü Mimarlık Bölümü (İYTE-Mimarlık), 2021, Web adresi: <https://architecture.iyte.edu.tr/> [Ziyaret Tarihi: 21 Nisan 2021].
- İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü Stajlar (İYTE Staj Yönergesi), 2021, Web adresi: <https://architecture.iyte.edu.tr/formlar/> [Ziyaret Tarihi: 21 Nisan 2021].
- Karadeniz Teknik Üniversitesi (KTÜ), 2021, Web adresi: <https://www.ktu.edu.tr/> [Ziyaret Tarihi: 25 Nisan 2021].
- Karadeniz Teknik Üniversitesi Mimarlık Bölümü (KTÜ-Mimarlık), 2021, Web adresi: <https://www.ktu.edu.tr/mimarlik> [Ziyaret Tarihi: 25 Nisan 2021].
- Karadeniz Teknik Üniversitesi Stajlar I (KTÜ Staj Yönergesi), 2021, Web adresi: <https://www.ktu.edu.tr/mimarlik-staj> [Ziyaret Tarihi: 25 Nisan 2021].
- Karadeniz Teknik Üniversitesi Stajlar II (KTÜ Pandemi Dönemi Staj Yönergesi), 2021, Web adresi: https://www.ktu.edu.tr/dosyalar/mimarlik_13f0a.PDF [Ziyaret Tarihi: 25 Nisan 2021].
- Kariyer Kapısı – Staj Seferberliği (Kariyer Kapısı I), 2021, Web adresi: <https://kariyerkapisi.cbiko.gov.tr/stajseferberligi> [Ziyaret Tarihi: 12 Aralık 2021].
- Kariyer Kapısı – Ulusal Staj Programı (Kariyer Kapısı II), 2022, Web adresi: <https://kariyerkapisi.cbiko.gov.tr/ulusalstajprogrami> [Ziyaret Tarihi: 17 Şubat 2022].
- Koçak, K., 2019, İstanbul'un Anadolu Yakasında Birinci Ulusal Mimarlık Döneminde (1900-1930) Yapılmış Eğitim Yapıları, Yüksek Lisans Tezi, *Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü*.
- Konya Teknik Üniversitesi (KTÜN), 2021, Web adresi: <https://ktun.edu.tr/> [Ziyaret Tarihi: 18 Nisan 2021].

- Konya Teknik Üniversitesi Mimarlık Bölümü (KTÜN-Mimarlık), 2021, Web adresi: <https://ktun.edu.tr/tr/Birim/Hakkimizda/?brm=qi8u5jR4yL8wGzB01eJmUg==> [Ziyaret Tarihi: 18 Nisan 2021].
- Konya Teknik Üniversitesi Staj Formları (KTÜN Staj Formları), 2021, Web adresi: <https://sites.google.com/view/ktunmimarlikstaj/formlar> [Ziyaret Tarihi: 19 Aralık 2021].
- Konya Teknik Üniversitesi Stajlar I (KTÜN Staj Yönergesi), 2021, Web adresi: <https://sites.google.com/view/ktunmimarlikstaj/ana-sayfa> [Ziyaret Tarihi: 18 Nisan 2021].
- Konya Teknik Üniversitesi Stajlar II (KTÜN Pandemi Dönemi Staj Yönergesi), 2021, Web adresi: <https://sites.google.com/view/ktunmimarlikstaj/y%C3%B6nerge> [Ziyaret Tarihi: 18 Nisan 2021].
- Küçük, D., 2006, Deprem Zararlarını Azaltma Çalışmalarında Mimarlık Eğitiminin Yeri, Yüksek Lisans Tezi, *Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü*.
- Metin, H., 2018, Mimarlık Eğitiminde Depremin Yeri Ve Depremin Eğitsel Boyutu: Van Örnekleminde Algısal Yargılara Dayalı Bir Araştırma, Yüksek Lisans Tezi, *Gebze Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü*.
- Metin, N. Y., 2015, Osmanlılar'da Mimarlık Eğitimi, *Prof. Dr. Selçuk Mülayim Armağanı Sanat Tarihi Araştırmaları, Lale Yayıncılık*, 363-396.
- Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi (MSGSÜ), 2021, Web adresi: <https://www.msgsu.edu.tr/> [Ziyaret Tarihi: 13 Nisan 2021].
- Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Duyurular (MSGSÜ-Duyuru), 2021, Web adresi: https://www.msgsu.edu.tr/Assets/UserFiles/doc_bolum_icerik_mimfak/mimarlik/2020_2021_mimarlik_bolumu_guz_donemi_staj_calismasi_duyurusu_yeni.pdf [Ziyaret Tarihi: 13 Nisan 2021].
- Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Mimarlık Bölümü (MSGSÜ-Mimarlık), 2021, Web adresi: <https://www.msgsu.edu.tr/faculties/mimarlik-fakultesi/mimarlik-bolumu> [Ziyaret Tarihi: 13 Nisan 2021].
- Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Stajlar (MSGSÜ Staj Yönergesi), 2021, Web adresi: https://www.msgsu.edu.tr/faculties/mimarlik-fakultesi/mimarlik-bolumu#tab-akademik_mim [Ziyaret Tarihi: 13 Nisan 2021].
- Mimarlık Akreditasyon Kurulu (MİAK), 2021, Web adresi: <http://www.miak.org/index.cfm?sayfa=calismaesaslari> [Ziyaret Tarihi: 31 Mart 2021].
- Mimarlık Eğitim Derneği (MimED), 2021, Web adresi: <https://www.mimed.org.tr/> [Ziyaret Tarihi: 25 Mart 2021].

- Mimarlık Fakültesi Dekanları Konseyi (MİDEKON), 2021, Web adresi: <http://midekon.mo.org.tr/wp-content/uploads/2020/02/MIDEKON-Yonergesi.pdf> [Ziyaret Tarihi: 28 Mart 2021].
- Mimarlık Okulları Bölüm Başkanları İletişim Grubu (MOBBİG), 2021, Web adresi: http://www.mobbig.org/index_PgID_41.html [Ziyaret Tarihi: 22 Mart 2021].
- Mimarlık Vakfı (MİV), 2021, Web adresi: <http://www.mimarlikvakfi.org.tr/kurumsal/mimarlik-vakfi> [Ziyaret Tarihi: 19 Mart 2021].
- Nalçakan, H., 2006, Küreselleşen Dünyada Mimarlık Eğitimi ve Türkiye, Yüksek Lisans Tezi, *Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü*.
- Ondokuz Mayıs Üniversitesi (OMÜ), 2021, Web adresi: <https://www.omu.edu.tr/tr> [Ziyaret Tarihi: 28 Nisan 2021].
- Ondokuz Mayıs Üniversitesi Duyurular (OMÜ-Duyuru), 2021, Web adresi: <https://mimarlik.omu.edu.tr/tr/ogrenci-isleri/staj-bilgileri/STAJ%20Bilgileri.pdf> [Ziyaret Tarihi: 28 Nisan 2021].
- Ondokuz Mayıs Üniversitesi Mimarlık Bölümü (OMÜ-Mimarlık), 2021, Web adresi: <https://mimarlik.omu.edu.tr/tr/akademik/mimarlik> [Ziyaret Tarihi: 28 Nisan 2021].
- Ondokuz Mayıs Üniversitesi Stajlar (OMÜ Staj Yönergesi), 2021, Web adresi: <https://mimarlik.omu.edu.tr/tr/ogrenci-isleri/staj-bilgileri> [Ziyaret Tarihi: 28 Nisan 2021].
- Onur, B., 2018, "Mimar"ın Tarihsel Dönüşümünün Anlatısı, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11 (60), 583-590.
- Orta Doğu Teknik Üniversitesi (ODTÜ), 2021, Web adresi: <https://www.metu.edu.tr/tr> [Ziyaret Tarihi: 08 Nisan 2021].
- Orta Doğu Teknik Üniversitesi Mimarlık Bölümü (ODTÜ-Mimarlık), 2021, Web adresi: <http://archweb.metu.edu.tr/> [Ziyaret Tarihi: 08 Nisan 2021].
- Orta Doğu Teknik Üniversitesi Stajlar I (ODTÜ Staj Uygulamaları I), 2021, Web adresi: <http://archweb.metu.edu.tr/en/arch-190> [Ziyaret Tarihi: 08 Nisan 2021].
- Orta Doğu Teknik Üniversitesi Stajlar II (ODTÜ Staj Uygulamaları II), 2021, Web adresi: <http://archweb.metu.edu.tr/en/arch-290> [Ziyaret Tarihi: 08 Nisan 2021].
- Orta Doğu Teknik Üniversitesi Stajlar III (ODTÜ Staj Uygulamaları III), 2021, Web adresi: <http://archweb.metu.edu.tr/en/arch-390> [Ziyaret Tarihi: 08 Nisan 2021].
- Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM), 2021, TABLO-2. Ön Lisans Mezuniyet Alanlarına Göre Dikey Geçiş Yapılabilecek Lisans Programları, Web adresi: https://dokuman.osym.gov.tr/pdfdokuman/2021/DGS/tablo2_21052021.pdf [Ziyaret Tarihi: 17 Aralık 2021].

- Önel, H. ve Ciravoğlu, A., 2001, Kurultayın Teması ve Genel Sunuş, *Mimarlık ve Eğitim Kurultayı / Nasıl Bir Gelecek - Nasıl Bir Mimarlık, Yıldız Teknik Üniversitesi Orditoryumu*, İstanbul.
- Önür, S., Özkar, M., Alkan, A. ve Gür., F. B., 2006, ODTÜ Mimarlık Bölümü Yaz Uygulamaları (1958-2006): Kurumsallaşmış Sosyal İçerikli Bir Program, *Mimarlık*, 332.
- Özdil, T., 2021, Mimarlık Eğitimi Stüdyo Derslerinde Strüktür Algısı, Yüksek Lisans Tezi, *Konya Teknik Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü*.
- Özyeğin Üniversitesi (ÖZÜ), 2021, Web adresi: <https://www.ozyegin.edu.tr/> [Ziyaret Tarihi: 09 Nisan 2021].
- Özyeğin Üniversitesi Duyurular (ÖZÜ-Duyuru), 2021, Web adresi: <https://www.ozyegin.edu.tr/tr/covid-19/sikca-sorulan-sorular#sss-0-29> [Ziyaret Tarihi: 09 Nisan 2021].
- Özyeğin Üniversitesi Mimarlık Bölümü (ÖZÜ-Mimarlık), 2021, Web adresi: <https://www.ozyegin.edu.tr/tr/mimarlik> [Ziyaret Tarihi: 09 Nisan 2021].
- Özyeğin Üniversitesi Stajlar (ÖZÜ Staj Yönergesi), 2021, Web adresi: <https://www.ozyegin.edu.tr/tr/mimarlik/lisans-barch/staj> [Ziyaret Tarihi: 09 Nisan 2021].
- Rasmussen, S. E., 1962, Experiencing Architecture, *The Massachusetts Institute of Technology*, Cambridge, 11-36.
- Roth, L. M. ve Clark, A. C. R., 2018, Understanding Architecture Its Elements, History, and Meaning, *Routledge*, New York, 745.
- Sakarya Üniversitesi (SAÜ), 2021, Web adresi: <https://www.sakarya.edu.tr/> [Ziyaret Tarihi: 01 Mayıs 2021].
- Sakarya Üniversitesi Mimarlık Bölümü (SAÜ-Mimarlık), 2021, Web adresi: <https://mimarlik.sakarya.edu.tr/tr> [Ziyaret Tarihi: 01 Mayıs 2021].
- Sakarya Üniversitesi Stajlar (SAÜ Staj Yönergesi), 2021, Web adresi: <https://mimarlik.sakarya.edu.tr/tr/icerik/7443/95070/staj> [Ziyaret Tarihi: 01 Mayıs 2021].
- Sarı, T. ve Nayır, F., 2020, Pandemi Dönemi Eğitim: Sorunlar ve Fırsatlar, *Turkish Studies*, 959-975.
- Selçuk, H. T., 2020, Uluslararası Gelişmelerin Türkiye Mimarlık Politikası Vizyonuna Etkisi: TMMOB Mimarlar Odası'nın 1990-2005 Dönemi Mimarlık Politikaları, *bāb Journal of Architecture and Design*, 1 (1), 88-106.
- Serçemeli, M. ve Kurnaz, E., 2020, Covid-19 Pandemi Döneminde Öğrencilerin Uzaktan Eğitim Ve Uzaktan Muhasebe Eğitimine Yönelik Bakış Açılıarı Üzerine Bir Araştırma, *Journal Of International Social Sciences Academic Researches Dergisi*, 40-53.

- Sezer, İ., 2020, Türkiye'de Mimarlık Eğitiminin Durumu ve Geleceği Üzerine Spekülasyonlar, Web adresi: <https://metametrik.com/2020/09/22/turkiyede-mimarlik-egitiminin-durumu-ve-gelecegi-uzerine-spekulasyonlar/> [Ziyaret Tarihi: 17 Aralık 2021].
- Soygeniş, S., 2010, Mimarlık Düşünmek Düşlemek, *YEM Yayın*, İstanbul, 9-19.
- Sönmez, E., Cordan, Ö., Ertaş Beşir, Ş. Arpacıoğlu, Ü., Kasap, M., Özdemir, İ., Bekar, İ., Cebeci, T., Güner, S. ve Açikel, M., 2020, Pandemi / Afet Durumlarında Mimarlık ve Tasarım Eğitiminde Zamansal Devamlılığa Dayalı Çok Yönlü Staj Kurgusunun Dijital Süreç ve Algoritmik Model ile Yazılımın Geliştirilmesi, *Tübitak*, Ankara.
- Sürekli Mesleki Gelişim Merkezi (SMGM), 2021, Web adresi: <http://www.mo.org.tr/smgm/index.cfm> [Ziyaret Tarihi: 26 Mart 2021].
- Şahin Karaaslan, D., Sönmez, M. ve Güleç Özer, D., 2021, Mimarlık Eğitimi Üzerinden Mimarlığın Geleceğini Düşünmek. 5. Ulusal Yapı Kongresi ve Sergisi Yapı Sektöründe Çok Yönlü Kalkınma: Eğitim, Araştırma, Uygulama.
- Şekerci, Y., Kahraman, M. U. ve Çakmak, A., 2021, Internship Experience in Architecture and Interior Architecture Departments from Students' Point of Views, *Online Journal of Art and Design*, 9 (2), 172-188.
- T.C. Sağlık Bakanlığı - COVID-19 Bilgilendirme Platformu (Sağlık Bakanlığı), 2021, Web adresi: <https://covid19.saglik.gov.tr/TR-66494/pandemi.html> [Ziyaret Tarihi: 25 Aralık 2021].
- The National Council of Architectural Registration Boards (NCARB), 2022, Web adresi: <https://www.ncarb.org/> [Ziyaret Tarihi: 6 Mart 2022].
- TED Üniversitesi (TEDÜ), 2021, Web adresi: <https://www.tedu.edu.tr/> [Ziyaret Tarihi: 11 Nisan 2021].
- TED Üniversitesi Duyurular (TEDÜ-Duyuru), 2021, Web adresi: <https://arch.tedu.edu.tr/tr/arch/gundem/duyurular/arch399-ve-arch499-yaz-staj-dersleri-hakkinda> [Ziyaret Tarihi: 11 Nisan 2021].
- TED Üniversitesi Mimarlık Bölümü (TEDÜ-Mimarlık), 2021, Web adresi: <https://arch.tedu.edu.tr/> [Ziyaret Tarihi: 11 Nisan 2021].
- TED Üniversitesi Stajlar (TEDÜ Staj Yönergesi), 2021, Web adresi: <https://arch.tedu.edu.tr/tr/arch/yaz-staji> [Ziyaret Tarihi: 11 Nisan 2021].
- TMMOB Mimarlar Odası Bursa Şubesi, 2021, Web adresi: <https://www.bursamimar.org.tr/category/duyurular/> [Ziyaret Tarihi: 18 Mayıs 2021].
- TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi (TOBB ETÜ), 2021, Web adresi: <https://www.etu.edu.tr/tr> [Ziyaret Tarihi: 10 Nisan 2021].

- TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi Mimarlık Bölümü (TOBB ETÜ-Mimarlık), 2021, Web adresi: <https://www.etu.edu.tr/tr/bolum/mimarlik> [Ziyaret Tarihi: 10 Nisan 2021].
- TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi Ortak Eğitim Programı (TOBB ETÜ Ortak Eğitim), 2021, Web adresi: <https://www.etu.edu.tr/tr/ortak-egitim> [Ziyaret Tarihi: 10 Nisan 2021].
- Trakya Üniversitesi (TÜ), 2021, Web adresi: <https://www.trakya.edu.tr/> [Ziyaret Tarihi: 06 Mayıs 2021].
- Trakya Üniversitesi Duyurular (TÜ-Duyuru), 2021, Web adresi: <https://bys.trakya.edu.tr/file/open/88779037> [Ziyaret Tarihi: 06 Mayıs 2021].
- Trakya Üniversitesi Mimarlık Bölümü (TÜ-Mimarlık), 2021, Web adresi: <https://mimarlik.trakya.edu.tr/> [Ziyaret Tarihi: 06 Mayıs 2021].
- Trakya Üniversitesi Stajlar (TÜ Staj Yönergesi), 2021, Web adresi: <https://mimarlik.trakya.edu.tr/news/mimarlik-bolumu-staj-uygulama-esaslari> [Ziyaret Tarihi: 06 Mayıs 2021].
- Tuna, B., 2016, Türkiye Mimarlık Eğitimi Politikası / Konular–Öneriler, *Mimarlık ve Eğitim Kurultayı, TMMOB Mimarlar Odası*, 25-31.
- Turgay, Ö., 2005, Hands-on building practices in architectural education: METU summer construction practices, Yüksek Lisans Tezi, *Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü*.
- Uluoğlu, B., 1990, Mimari Tasarım Eğitimi, Tasarım Bilgisi Bağlamında Stüdyo Eleştirileri, Doktora Tezi, *İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü*.
- Ünal, Z. G. K., 2006, Yıldız Teknik Üniversitesi Uluslararası Kentsel Çalışmalar Araştırma Merkezi (ICUS) Mimarlık Fakültesi Öğrencileri Uygulama Atölyesi 2006: Eskigediz Fahrettin Altay İlköğretim Okulu Ek Yapı İnşaatı, *Mimarlık*, 332, 60-62.
- Vitruvian Principles, 2022, Web adresi: <http://www.emilywray.com/blog/2018/9/24/where-instruction-meets-design> [Ziyaret Tarihi: 13 Şubat 2022].
- Vitruvius, 1914, The Ten Books On Architecture, *Harvard University Press*, Cambridge, 3-16.
- World Health Organization (WHO), 2021, Web adresi: <https://www.who.int/> [Ziyaret Tarihi: 20 Aralık 2021].
- Wilkinson, P., 2018, 50 Architecture Ideas You Really Need to Know, *Quercus*, UK, 76-79.
- Yeditepe Üniversitesi (Yeditepe), 2021, Web adresi: <https://yeditepe.edu.tr/> [Ziyaret Tarihi: 20 Nisan 2021].

- Yeditepe Üniversitesi Duyurular (Yeditepe-Duyuru), 2021, Web adresi: <https://mimarlik.yeditepe.edu.tr/tr/duyuru/3916> [Ziyaret Tarihi: 20 Nisan 2021].
- Yeditepe Üniversitesi Mimarlık Bölümü (Yeditepe-Mimarlık), 2021, Web adresi: <https://mimarlik.yeditepe.edu.tr/tr/mimarlik-bolumu> [Ziyaret Tarihi: 20 Nisan 2021].
- Yeditepe Üniversitesi Stajlar (Yeditepe Üniversitesi Staj Yönergesi), 2021, Web adresi: <https://mimarlik.yeditepe.edu.tr/tr/staj-yonergeleri> [Ziyaret Tarihi: 20 Nisan 2021].
- Yorgancıoğlu, D., 2016, Mimarlık Eğitimi ile Mimarlık Mesleği Uygulaması Arasındaki İlişki: Eğitsel Bakışı Açısından bir Durum Haritası, In: Mimarlık Eğitiminde Pedagoji ve Pratik Arasında Var Olmak, Eds, *İdeal Kültür Yayınları*: İstanbul, 153-165.
- Yorgancıoğlu, D., 2017, Mimarlık Eğitimini Mesleki Uygulamaya Yakınsamak: Stajlar, *Mimarlık*, 398, 43-47.
- YÖK COVID-19 Bilgilendirme (YÖK Karar), 2020, YÖK'ten Uygulamalı Eğitimi Gören Öğrencilere Staj Kolaylığı, Web adresi: <https://covid19.yok.gov.tr/alinan-kararlar> [Ziyaret Tarihi: 26 Aralık 2021].
- YÖK Yükseköğretim Atlas Programı (YÖK Atlas), 2021, Web adresi: <https://yokatlas.yok.gov.tr/lisans-bolum.php?b=10155> [Ziyaret Tarihi: 01 Nisan 2021].
- Yıldız Teknik Üniversitesi (YTÜ), 2021, Web adresi: <https://www.yildiz.edu.tr/> [Ziyaret Tarihi: 11 Nisan 2021].
- Yıldız Teknik Üniversitesi Duyurular (YTÜ-Duyuru), 2021, Web adresi: <http://www.mim.yildiz.edu.tr/duyurular/PANDEM%C4%B0-S%C3%9CREC%C4%B0NDE-STAJ-BA%C5%9EVURUSU-ve-STAJ-%C4%B0%C5%9ELER%C4%B0N%C4%B0N-Y%C3%9CR%C3%9CT%C3%9CL%C3%9C%C5%9E%C3%9C-HK./1065> [Ziyaret Tarihi: 11 Nisan 2021].
- Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Bölümü (YTÜ-Mimarlık), 2021, Web adresi: <http://www.mim.yildiz.edu.tr/> [Ziyaret Tarihi: 11 Nisan 2021].
- Yıldız Teknik Üniversitesi Stajlar (YTÜ Staj Yönergesi), 2021, Web adresi: <http://www.mim.yildiz.edu.tr/mim/26/Staj/162> [Ziyaret Tarihi: 11 Nisan 2021].

EKLER**EK-1** Örnek staj kabul belgesi (KTÜN Staj Formları, 2021)

ÖĞRENCİ STAJ BİLGİ FORMU VE STAJ KABUL BELGESİ				FORM-1	
 KONYA TEKNİK ÜNİVERSİTESİ MİMARLIK VE TASARIM FAKÜLTESİ 1970 MİMARLIK BÖLÜMÜ					
ÖĞRENCİ NUMARASI				Öğrenci Fotoğrafı	
ADI-SOYADI					
UYRUĞU				
KİMLİK NUMARASI					
DOĞUM TARİHİ					
STAJ TÜRÜ	ŞANTIYE		BÜRO		
BÜRO STAJ TERCİHİNİZ*				
*Mimari Yarışma-Sertifika Programları ve Ödev-Proje Teslimi (mezun) tercih edenlerin aşağıdaki bilgileri doldurmalarına gerek yoktur. Ancak bu tür stajları tercih edenlerin Mimarlık Staj Komisyonu'nu 7 gün önceden bilgilendirmek zorundadır. Bilgilendirmeme durumunda stajı geçersiz sayılır.					
STAJ YAPILACAK TARİHLER	BAŞLANGIÇ TARİHİ		BİTİŞ TARİHİ		
GÜNLER	HAFTALIK GÜN SAYISI*		TOPLAM STAJ İŞ GÜNÜ**		
SİGORTA BİLGİLERİ					
ÖĞRENCİ İŞ DURUMU	ÇALIŞIYOR		ÇALIŞMIYOR		
Kendinize ait ve aktif durumda olan, herhangi bir sosyal güvenceniz var mı?	VAR		YOK		
Kendinize ait aktif bir güvenceniz var ise, hangisidir?	SSK		BAĞKUR	EMEKLİ SANDIĞI	
** Şantiye ve Büro Stajları haftada 6 gün yapılabilir. Staj yeri resmi kurum ise 5 iş günü yapılır. ***Mimarlık Bölümü zorunlu stajı 20 iş günüdür. Resmi tatiller, milli ve dini bayramlarda staj yapılamaz.					
Yukarıda beyan etmiş olduğum bilgilerin doğruluğunu kabul eder, gereğinin yapılmasını saygılarımla arz ederim.					
					ÖĞRENCİ İMZASI
					TARİH: <input type="text"/>
KURUM / ŞİRKET BİLGİLERİ					
Yukarıda numarası, adı-soyadı, staj türü ve staj yapılacak tarih aralıkları belirtilen öğrencinin stajını kurumumuzda / şirketimizde yapması uygundur. Gereğini bilgilerinize arz ederiz.					
KURUM / ŞİRKET ADI					
KURUM / ŞİRKET ADRESİ					
İLETİŞİM TELEFONU					
STAJ YETKİLİSİ AD-SOYAD*					
MEZUN OLDUĞU ÜNİVERSİTE VE YILI					
YETKİLİ ODA SİCİL NO					
KAŞE-İMZA					
*Staj yetkilisi olarak Şantiye stajında İNŞAAT MÜHENDİSİ veya MİMAR, Büro stajında ise sadece MİMAR kabul edilmektedir. Staj yetkilisi için en az 5 yıllık mesleki deneyim şartı zorunludur. [Mimarlık Bölümü Staj yönergesi Madde-7 (1)]					

EK-2 Örnek staj sicil fişi (KTÜN Staj Formları, 2021)

STAJ SİCİL FİŞİ		FORM-2A			
 KONYA TEKNİK ÜNİVERSİTESİ MİMARLIK VE TASARIM FAKÜLTESİ 1970 MİMARLIK BÖLÜMÜ					
ÖĞRENCİ NUMARASI					
ADI-SOYADI					
STAJ YAPILAN TARİHLER	BAŞLAMA TARİHİ	BİTİŞ TARİHİ			
YAPILAN STAJ TÜRÜ	ŞANTIYE	BÜRO			
ÇALIŞILAN KISIMLAR VE KONULAR					
STAJA AİT İŞVEREN DEĞERLENDİRMESİ*	5	4	3	2	1
Staja devamlılık					
Çalışma ve gayret					
İşi vaktinde ve tam olarak yapabilme					
Genel hareket ve tavır					
Takım çalışması bilinci (İşçi ve ekip arkadaşlarıyla)					
Çalışma sonuçlarını sözlü ve yazılı olarak etkin sunabilme					
Toplum sağlığı ve güvenliğine yönelik mesleki ve ahlaki sorumluluğu					
Sorunları anlama, tasarlama ve çözme becerisi					
İletişim ve uyum yeteneği					
STAJ YETKİLİSİNİN DÜŞÜNCELERİ					
*Stajın değerlendirilmeye alınabilmesi için staj değerlendirme formunda başarılı olarak değerlendirilmesi zorunludur. [Staj yönergesi Madde-15 (1)]					
STAJI KONTROL EDEN YETKİLİNİN ADI-SOYADI-İMZA-MÜHÜR / KAŞE (Bu alan staj yapılan kurum tarafından onaylanacaktır.)					
STAJ KOMİSYONU ONAYI (Bu alan Mimarlık Bölümü Staj Komisyonu tarafından doldurulacaktır.)					
BAŞKAN	ÜYE		ÜYE		
STAJ KOMİSYONU DEĞERLENDİRME SONUCU					
KARAR NO	STAJ TÜRÜ		İŞ GÜNÜ	ONAY DURUMU	
	Şantiye	Büro		Onay	Ret
-Bu evraktaki fotoğraf Mimarlık Fakültesi öğrenci işleri tarafından mühürlenmek zorundadır. -Bu form staj bitiminde ilgili birim tarafından onaylanıp kapalı bir zarf içine konarak, zarfın üzeri staj yapılan birim tarafından imzalı ve mühürlü / kaşeli olarak staj defteri ile gönderilecektir.					

EK-3 Örnek staj devam çizelgesi (KTÜN Staj Formları, 2021)

STAJ DEVAM ÇİZELGESİ		FORM-2B			
 KONYA TEKNİK ÜNİVERSİTESİ MİMARLIK VE TASARIM FAKÜLTESİ 1970 MİMARLIK BÖLÜMÜ					
ÖĞRENCİ NUMARASI		ADI-SOYADI			
STAJ SÜRESİNCE YAPILAN İŞLER ÖZETİ					
TARİH	ÇALIŞTIĞI KONULAR				
1					
2					
3					
4					
5					
6					
7					
8					
9					
10					
11					
12					
13					
14					
15					
16					
17					
18					
19					
20					
STAJ GÜN TAKİBİ ÖZETİ					
STAJ TÜRÜ	ŞANTIYE	BÜRO	BAŞLAMA TARİHİ	BİTİŞ TARİHİ	TOPLAM İŞ GÜNÜ
<p><i>Yukarıda öğrenci numarası, ad-soyadı belirtilen öğrenci, tabloda özet olarak sumulan işleri belirtilen tarihler arasında yaparak stajını başarıyla yapmıştır.</i></p>					
STAJI KONTROL EDEN YETKİLİNİN ADI-SOYADI-İMZASI-MÜHÜR / KAŞE					
<p><small>-Bu form stajı kontrol eden yetkili tarafından imzalanacaktır ve staj sonunda Form-2A ile birlikte kapalı zarf içerisinde Mimarlık Bölümüne imza karşılığı teslim edilecektir.</small></p>					